

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : ประสบการณ์ในฐานะผู้เรียน
และผู้สอนของนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

โดย

ณัฐพงษ์ เจริญพิทย์

371.39
ณ312ก

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พ.ศ. 2549

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (เงินรายได้คณะศึกษาศาสตร์) ประจำปี 2548

341.39

กบ 312 ก

ปริวรรต

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : ประสบการณ์ในฐานะผู้เรียน
และผู้สอนของนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

โดย

ณัฏฐพงษ์ เจริญพิทย์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พ.ศ. 2549

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (เงินรายได้คณะศึกษาศาสตร์) ประจำปี 2548

S 350120

ประกาศคุณูปการ

การวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยคุณูปการจากหน่วยงานและบุคคลต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยขอกล่าวถึง
ดังนี้

ขอขอบคุณคณะศึกษาศาสตร์ ที่จัดสรรทุนจากงบประมาณเงินรายได้ประจำปี พ.ศ.
2548 ให้ดำเนินการวิจัยจนสำเร็จเรียบร้อย

ขอขอบคุณนิสิตฝึกสอนที่เป็นแหล่งข้อมูลของการวิจัย ที่ช่วยตอบแบบสอบถามให้
อย่างสมบูรณ์

ขอขอบคุณอาจารย์ธานินทร์ ปัญญาวัฒนากุล ที่วิเคราะห์ข้อมูล และจัดพิมพ์รายงาน
การวิจัยให้ด้วยความเต็มใจ และมีประสิทธิภาพ

คุณค่าที่พึงมีจากการวิจัยครั้งนี้ ขออุทิศให้แก่บุคลากรทางการศึกษาที่เห็นความสำคัญ
ของการจัดการเรียนรู้ตามหลักนิยมผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผู้วิจัย

กุมภาพันธ์ 2549

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : การจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : ประสพการณ์ในฐานะ
ผู้เรียนและผู้สอนของนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้วิจัย : รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงษ์ เจริญพิทย์
สาขาวิชาการมัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปีที่วิจัย : 2549

คำสำคัญ : การเรียนการสอน, ผู้เรียนเป็นสำคัญ, ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง,
การฝึกสอน, การฝึกหัดครู

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีความมุ่งหมาย 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาระดับประสพการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของนิสิตฝึกสอนในประเด็นประสพการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มต่างๆ ก่อนออกฝึกสอน ความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นในระหว่างฝึกสอน และการจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน 2) เพื่อเปรียบเทียบประสพการณ์ระหว่างความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้น กับการจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์พหุคูณระหว่างประสพการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มต่างๆ กับการจัดให้เกิดขึ้นจริงระหว่างฝึกสอน

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นิสิตหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 9 กลุ่มจาก 9 วิชาเอก ปีการศึกษา 2547 รวม 178 คน

การเก็บข้อมูลกระทำโดยใช้แบบสอบถามโดยมีเกณฑ์การประเมินแบบรูปรีด 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยให้กลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลในลักษณะประเมินตนเองคนละ 2 ครั้งในช่วงกลาง และช่วงปลายของการฝึกสอน ได้แบบประเมินกลับคืนร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการเชิงปริมาณ ซึ่งประกอบด้วย การคำนวณค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดระดับ การทดสอบค่าที และการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ระดับประสพการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของนิสิตฝึกสอนทุกวิชาเอกโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 กรณี คือ ประสพการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มต่างๆ ก่อนออกฝึกสอน ความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นในระหว่างฝึกสอน และการจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน

2. นิสิตทุกวิชาเอกจัดการเรียนการสอนให้เกิดขึ้นจริงโดยภาพรวมตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญต่ำกว่าความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มต่างๆ ทั้ง 4 กลุ่ม กับการจัดให้เกิดขึ้นจริงระหว่างฝึกสอนมีค่าสูงมากในทุกวิชาเอก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณอยู่ระหว่าง .983 – .993

Abstract

Title : Learner – based Learning : Experiences of SWU Education
Students as Learners and Student Teachers

Author : Assoc. Prof. Dr. Natthapong Charoenpit
Department of Secondary Education, Faculty of Education,
Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand

Year : 2006

Key words : Learner – based Learning, Student Teachers,
Student Teaching, Teacher Education

The purposes of this survey research were threefold : 1) to investigate experience levels regarding the 'Learner – based Learning' pedagogy expressed by student teachers; a) attainment during course – work studies, b) expectation during practice – teaching period and c) real performances during practice – teaching period; 2) to compare student teachers' real performances and their expectations and 3) to investigate multiple correlations between student – teachers' real performances and their course – work studies.

Research data were collected from one hundred and seventy eight 2004 SWU student – teachers from nine majors. The rubric – scoring type questionnaire previously developed by the researcher was employed during two phases of data gathering, the mid – semester and the final one. One hundred percent of the data were returned and then analyzed by statistical means; computations of means, standard deviations, level definings, t – tests and multiple correlations.

Research findings were :

1. experience levels were 'moderate' for the nine majors; a) as course – work experiences, b) as expected performances and c) as real performances,
2. student – teacher's real performances were lower than their expectations and
3. multiple correlations between real performances and course – work experiences were very high, with coefficient range of .983 to .993.

สารบัญ

บทที่

หน้า

ประกาศคุณูปการ

บทคัดย่อ

Abstract

1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	2
	ความสำคัญของการวิจัย	2
	ขอบเขตของการวิจัย	3
	นิยามศัพท์เฉพาะ	3
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
	การปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	6
	การจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	10
	การจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา	16
	หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	24
	การฝึกปฏิบัติการฝึกสอน.....	27
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	31
	สมมติฐานการวิจัย	38
3	วิธีดำเนินการวิจัย	40
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	40
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	40
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	46
	การวิเคราะห์ข้อมูล	46

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	48
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับประสบการณ์เกี่ยวกับการ จัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนิสิตฝึกสอน	48
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบประสบการณ์ระหว่าง ความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นกับการจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่าง ฝึกสอน.....	62
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความสัมพันธ์พหุคูณระหว่าง ประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มต่างๆ กับการ จัดให้เกิดขึ้นจริงระหว่างฝึกสอน	66
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	68
สรุป.....	68
การอภิปรายผล	70
ข้อเสนอแนะ.....	75
บรรณานุกรม.....	76

สารบัญตาราง

ตาราง

หน้า

1	แสดงระดับประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชาด้านหลักสูตรและการสอน จากการศึกษานำร่องกับนิสิตหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู.....	37
2	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์จากการเรียนรายวิชา ด้านหลักสูตรและการสอนกับการจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน.....	38
3	แสดงผลการพิจารณาความสอดคล้องของแบบประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ.....	44
4	แสดงข้อมูลโดยสรุปของการหาความเชื่อมั่นของแบบประเมิน	45
5	แสดงผลการศึกษาระดับประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มวิชา ศึกษาทั่วไปก่อนออกฝึกสอน.....	49
6	แสดงผลการศึกษาระดับประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่ม หลักสูตรและการสอนก่อนออกฝึกสอน	51
7	แสดงผลการศึกษาระดับประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มการ ศึกษาอื่นๆ ก่อนออกฝึกสอน.....	53
8	แสดงผลการศึกษาระดับประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มวิชา เอก – โทก่อนออกฝึกสอน	55
9	แสดงผลการศึกษาระดับความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นในระหว่างฝึกสอน.....	57
10	แสดงผลการศึกษาระดับการจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน	59
11	แสดงผลการเปรียบเทียบประสบการณ์ระหว่างการจัดให้เกิดขึ้นจริงกับความ เป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นในระหว่างฝึกสอน	62
12	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์จากการเรียนรายวิชา กลุ่มต่างๆ กับการจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน	66

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศไทยให้ก้าวสู่เวทีโลกอย่างภาคภูมินั้น ต้องอาศัยการขับเคลื่อนทุกภาคส่วนอย่างมุ่งมั่นและจริงจัง โดยเฉพาะจากพลังสมอง พลังความคิด และพลังความรู้ของเด็กและเยาวชน ในฐานะเป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งพลังเหล่านี้ส่วนใหญ่ ได้มาจากการศึกษาที่ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัยทั้งด้านการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ และการพัฒนาบุคลากรควบคู่กันไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2549)

ในด้านการปฏิรูปการศึกษาแล้วได้นับตั้งแต่ได้มีการเผยแพร่ และยอมรับแนวคิดเช่นนั้นในระยะล่าสุดเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2540 จนมีผลให้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขึ้น ซึ่งเป็นต้นตอของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 นั้น นับได้ว่า ได้มีการกล่าวถึงกระแสการปฏิรูปการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาอย่างต่อเนื่อง จึงกล่าวได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นจุดเน้นประการหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน และเป็นกรณีสำคัญที่ผู้สอนและผู้เรียนสายการฝึกหัดครูพึงให้ความสำคัญเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และสามารถปฏิบัติได้จริงในการจัดการเรียนการสอน

นิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในฐานะผู้เรียนเป็นกลุ่มเป้าหมายกลุ่มหนึ่งที่ต้องได้รับการฝึกฝน และสร้างเสริมประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจนเกิดความเชี่ยวชาญ และสามารถนำไปปฏิบัติได้ในฐานะผู้สอนกลุ่มสาระต่างๆ ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ

การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต ในระบบทวิภาคของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นิสิตที่เรียนวิชาเอกสายการสอนจะถูกกำหนดให้เรียนรายวิชาต่างๆ ในช่วงภาคเรียนแรกประกอบด้วย กลุ่มวิชาการศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาหลักสูตรและการสอน กลุ่มวิชาการศึกษาอื่นๆ และกลุ่มวิชาเอก - โท และออกฝึกสอนในโรงเรียนฝึกสอนในภาคเรียนที่ 8

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักนิยม ว่าด้วยผู้เรียนเป็นสำคัญแม้ว่าจะเป็นนวัตกรรมที่แพร่หลายมานานพอสมควร แต่ในทางปฏิบัตินับได้ว่าเป็นนวัตกรรมค่อนข้างใหม่สำหรับการจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยและ ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยสภาพการณดังกล่าว จึงยังไม่ปรากฏการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับระดับประสบการณ์การเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่นิสิตได้รับในช่วงก่อนออกฝึกสอนของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รวมทั้งการปฏิบัติด้วยตนเองในฐานะผู้สอนในระหว่างออกฝึกสอน ณ โรงเรียนฝึกสอน

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของนิสิตฝึกสอนในฐานะที่เป็นผู้เรียนของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และเป็นผู้สอนของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน เพื่อนำผลของการวิจัยไปใช้ประกอบการพิจารณาพัฒนาหลักสูตรและ การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษา บัณฑิตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของนิสิตฝึกสอน
 - 1.1 ประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มต่างๆก่อนออกฝึกสอน
 - 1.2 ความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นในระหว่างฝึกสอน
 - 1.3 การจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน
2. เพื่อเปรียบเทียบประสบการณ์ระหว่างความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นกับการจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์พหุคูณระหว่างประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชา กลุ่มต่างๆ กับการจัดให้เกิดขึ้นจริงระหว่างฝึกสอน

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยนี้จะทำให้ทราบระดับประสบการณ์ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่นิสิตได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มต่างๆ ตามหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ความเป็นไปได้ที่นิสิตจะจัดให้มีขึ้น และการจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน รวมทั้งความแตกต่างระหว่างความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นกับการจัดให้เกิดขึ้นจริง ตลอดจนความสัมพันธ์พหุคูณระหว่างประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มต่างๆ กับการจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน

คำตอบตามประเด็นต่างๆ ดังกล่าวจะเป็นประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ตามหลักนิยมนำด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. แหล่งข้อมูล ได้แก่

นิสิตฝึกสอนของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2547 มี 9 วิชาเอก ได้แก่ การประถมศึกษา 32 คน คณิตศาสตร์ 14 คน วิทยาศาสตร์ – เคมี 14 คน วิทยาศาสตร์ – ชีววิทยา 19 คน วิทยาศาสตร์ – ฟิสิกส์ 19 คน ศิลปศึกษา 22 คน ดนตรี 35 คน พลศึกษา 13 คน และสุขศึกษา 10 คน รวม 178 คน

2. รายวิชาที่นิสิตเรียนก่อนออกฝึกสอนแยกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

2.1 วิชาศึกษาทั่วไป

2.2 วิชากลุ่มหลักสูตรและการสอน (รวมการสอนวิชาเอก – โท)

2.3 วิชาการศึกษาอื่นๆ (นอกจากหลักสูตรและการสอน)

2.4 วิชาเอก – โท (ไม่รวมการสอนวิชาเอก – โท)

3. ตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญมี 9 ตัว ได้แก่

3.1 มีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี

3.2 ฝึกปฏิบัติและทำกิจกรรมหลากหลายจนค้นพบความถนัด และวิธีการของ

ตนเอง

3.3 เห็นแบบอย่างที่ดีและฝึกเผชิญสถานการณ์จนเกิดจิตสำนึกและคุณธรรม

3.4 ฝึกคิดหลายวิธี สร้างสรรค์จินตนาการและแสดงออกได้ชัดเจน มีเหตุผล

3.5 ได้รับการเสริมแรงให้ทดลองวิธีแก้ปัญหาทั้งด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยน

เรียนรู้จากกลุ่ม

3.6 ได้ฝึกค้นคว้ารวบรวมข้อมูล และสร้างสรรค์ความรู้จากแหล่งวิทยาการใน

โรงเรียนและชุมชน

3.7 สนใจใฝ่รู้มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างมีความสุข

3.8 ฝึกระเบียบวินัยและความรับผิดชอบในการทำงานจนสำเร็จ

3.9 ฝึกประเมินผลงาน ฝึกประเมินและปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

①. การจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยใช้ตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญ 9 ตัว ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้วิเคราะห์จากทฤษฎีการเรียนรู้ 5 ทฤษฎี และสังเคราะห์ขึ้นเป็นเกณฑ์ ตัวชี้วัดดังกล่าว ได้แก่ 1) มีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี 2) ฝึกปฏิบัติและทำกิจกรรมหลากหลายจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง 3) เห็นแบบอย่างที่ดีและฝึกเผชิญ

สถานการณ์จนเกิดจิตสำนึกและคุณธรรม 4) ฝึกคิดหลายวิธีสร้างสรรค์จินตนาการและแสดงออกได้ชัดเจนมีเหตุผล 5) ได้รับการเสริมแรงให้ทดลองวิธีแก้ปัญหาทั้งด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม 6) ได้ฝึกค้นคว้ารวบรวมข้อมูล และสร้างสรรค์ความรู้จากแหล่งวิทยาการในโรงเรียนและชุมชน 7) สนใจใฝ่รู้มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างมีความสุข 8) ฝึกระเบียบวินัยและความรับผิดชอบในการทำงานจนสำเร็จ 9) ฝึกประเมินผลงาน ฝึกประเมินและปรับปรุงตนเอง และยอมรับผู้อื่น

2. **ประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มต่างๆ** ก่อนออกฝึกสอน หมายถึง ประสบการณ์ตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญที่นิสิตได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มหลักสูตรและการสอน กลุ่มการศึกษาอื่นๆ และกลุ่มวิชาเอก – โท ก่อนออกฝึกสอน ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ- ซึ่งใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก (Rubric) เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูล

3. **ความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นในระหว่างฝึกสอน** หมายถึง ความคาดหวังในการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่นิสิตตั้งใจจะกระทำในระหว่างทำการฝึกสอนในโรงเรียนฝึกสอน ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก (Rubric) เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูล

4. **การจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน** หมายถึง การจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่นิสิตจัดกระทำขึ้นจริงในระหว่างทำการฝึกสอนในโรงเรียนฝึกสอน

5. **ระดับประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ** หมายถึง ระดับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนพึงได้รับจากการจัดการเรียนการสอนตามหลักนิยาม “ผู้เรียนสำคัญที่สุด” โดยมีตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญ 9 ตัว (ตามข้อ 1) เป็นเกณฑ์และจัดเป็น 3 ระดับได้แก่ ระดับต่ำ ปานกลาง และสูง

6. **นิสิตฝึกสอน** หมายถึง นิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 9 วิชาเอก ได้แก่ วิชาเอกประถมศึกษา คณิตศาสตร์ เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ ศิลปศึกษาดนตรี พลศึกษา และสุขศึกษา ที่ออกฝึกสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : ประสพการณ์ในฐานะผู้เรียนและผู้สอนของนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกอบด้วยหัวข้อต่างๆโดยลำดับดังนี้

1. การปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 1.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
 - 1.2 กระบวนการเรียนรู้ : หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา
 - 1.3 การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้
2. การจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 2.1 ความหมาย
 - 2.2 ตัวชี้วัดผู้เรียนสำคัญที่สุด
 - 2.3 การสอนที่ดีมีประสิทธิภาพ
3. การจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา
 - 3.1 ความมุ่งหมายของการศึกษาระดับอุดมศึกษา
 - 3.2 การสอนแบบสามมัญ
 - 3.3 ปัญหาการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา
 - 3.4 การประเมินคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. การฝึกปฏิบัติการฝึกสอน
 - 5.1 ความมุ่งหมาย
 - 5.2 แนวการปฏิบัติสำหรับนิสิต
 - 5.3 บทบาทความรับผิดชอบของนิสิต
 - 5.4 ปัญหาจากการฝึกปฏิบัติการฝึกสอน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 6.2 งานวิจัยการจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา
 - 6.3 งานวิจัยการฝึกสอนของนิสิตฝึกสอน
7. สมมติฐานการวิจัย

1. การปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

แนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือ “ผู้เรียนสำคัญที่สุด” ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 ถึงมาตรา 30 มีสาระสำคัญ 8 เรื่องใหญ่ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543 : 8-11) ดังนี้

1. หลักการจัดการศึกษา (มาตรา 22)
2. สาระการเรียนรู้ (มาตรา 23)
3. กระบวนการเรียนรู้ (มาตรา 24)
4. บทบาทรัฐในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ (มาตรา 25)
5. การประเมินผลการเรียนรู้ (มาตรา 26)
6. การพัฒนาหลักสูตรระดับต่างๆ (มาตรา 27,28)
7. บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (มาตรา 29)
8. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (มาตรา 30)

มาตรา 22 : หลักการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 : สาระการเรียนรู้ เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคมตลอดจนประวัติศาสตร์ และความเป็นมาของสังคมไทยการเมืองและการปกครอง ความรู้ และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งเรื่องการจัดการด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา การประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การใช้และการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้

มาตรา 24 : กระบวนการเรียนรู้ต้องจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่

มาตรา 25 : บทบาทรัฐในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ โดยการส่งเสริมการดำเนินงาน และจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

มาตรา 26 : การประเมินผลการเรียนรู้ พิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ สังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่กันไปตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา และให้นำผลการประเมินดังกล่าวมาใช้ประกอบการพิจารณาในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

มาตรา 27 และ 28 : การพัฒนาหลักสูตรแต่ละระดับ ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ หลักสูตรต้องมีลักษณะหลากหลายตามความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยสาระของหลักสูตรทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม หลักสูตรระดับอุดมศึกษาเพิ่มการพัฒนาวิชาการและวิชาชีพขั้นสูง การค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ และพัฒนาสังคม

มาตรา 29 : บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น จัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนรวมทั้งหาวิธีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา 30 : การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

โดยสรุป กล่าวได้ว่ามาตรา 22 ถึงมาตรา 30 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นเรื่องที่เน้นความสำคัญของผู้เรียน โดยมีมาตรา 22 เป็นหลักการสำคัญที่เน้น “ผู้เรียนสำคัญที่สุด” กล่าวคือ ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่วนมาตรา 23 ถึงมาตรา 30 เป็นรายละเอียดของแนวทางการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมความสำคัญของผู้เรียน โดยให้รัฐ ครอบครัว ชุมชน และสถาบันอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพของตน

1.2 กระบวนการเรียนรู้: หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา

ทิศนา ขัมมณี และ ชนาธิป พรกุล (2547 : 6 – 8) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ไว้ว่า คำว่า “การเรียนรู้ (Learning)” มีขอบเขตที่ครอบคลุมความหมาย 2 ประการคือ 1) การเรียนรู้ในความหมายของ “กระบวนการเรียนรู้ (Learning process)” ซึ่งหมายถึงการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนหรือวิธีการต่างๆ ที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ และ 2) การเรียนรู้ในความหมายของ “ผลการเรียนรู้ (Learning outcome)” ซึ่งได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในสาระ

ต่างๆ ความสามารถในการกระทำและการใช้ทักษะกระบวนการต่างๆ รวมทั้งความรู้สึกหรือเจตคติอันเป็นผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้หรือการใช้วิธีการเรียนรู้ กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การเรียนรู้มีลักษณะเป็นทั้งผลลัพธ์อันเป็นเป้าหมาย (ends) และวิธีการที่นำไปสู่เป้าหมาย (means) ซึ่งลักษณะทั้งสองนับเป็นองค์ประกอบที่สัมพันธ์กัน และส่งผลตกกระทบต่อกัน หากบุคคลมีกระบวนการหรือวิธีการแสวงหาความรู้ที่ดีมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับตน บุคคลนั้นก็ย่อมที่จะมีโอกาสที่จะเกิดความรู้ความเข้าใจในสาระ หรือกระบวนการต่างๆ ได้อย่างกระจ่าง ถ่องแท้ลึกซึ้ง เกิดความรู้สึกหรือเจตคติไปในทางที่เหมาะสม และเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการกระทำหรือพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์ ในการเรียนรู้บุคคลจำเป็นต้องใช้วิธีการเรียนรู้วิธีใดวิธีหนึ่ง แต่เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้เป็นวิธีการ ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้จึงเกิดขึ้นบ่อยๆ ไม่ได้จำเป็นต้องมีสาระที่เรียนรู้ควบคู่ไปด้วยกันเสมอ กระบวนการเรียนรู้กับกระบวนการสอนนั้น ไม่ได้เป็นกระบวนการเดียวกันแต่มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ เราจะสอนอย่างไร หากบุคคลมีความเชื่อว่าคนเราเรียนรู้ได้จากการฟังคำบอกเล่าของผู้รู้ บุคคลนั้นก็จะสอนโดยการบอกอธิบายความเชื่อนี้ก็จะได้รับการถ่ายทอดมาเรื่อยๆ คนรุ่นหลังๆ ก็จะปฏิบัติตามๆ กันมาจนกระทั่งลืมนึกไปว่าทำเช่นนั้นทำไม ด้วยเหตุผลอะไร เป็นเพียงการรับมาใช้เสมือนเป็นวัฒนธรรมประเพณี สืบต่อกันมา กระบวนการสอน (teaching or instructional process) ในความหมายที่แท้จริงแล้วเป็นคนละเรื่องกับกระบวนการเรียนรู้ (Learning process) แต่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด กระบวนการสอนเป็นกระบวนการเลือกวิธีการในการช่วยให้บุคคลอื่นเกิดการเรียนรู้ซึ่งมักขึ้นกับความคิดความเชื่อเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ หากผู้สอนเชื่อว่าบุคคลสามารถเรียนรู้ได้จากการฟังและการอ่าน ผู้สอนก็จะพูดบอกอธิบายเนื้อหาสาระให้ฟังหรือให้อ่านจากเอกสารตำราต่างๆ แต่ถ้าเชื่อว่าบุคคลสามารถเรียนรู้ได้ดีจากการคิด ผู้สอนก็จะให้โอกาสผู้เรียนได้คิดเกี่ยวกับเนื้อหาสาระนั้น ดังนั้นกระบวนการสอนจึงอาศัยกระบวนการเรียนรู้เป็นหลักที่สำคัญ

ลักษณะกระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ มีลักษณะดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543 : 12-13)

1. เป็นกระบวนการทางปัญญาพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
2. เรียนรู้อย่างมีความสุข เน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. บูรณาการสาระการเรียนรู้ สอดคล้องกับความสนใจ ทันสมัยตามสภาพจริง
4. เน้นกระบวนการคิด และการปฏิบัติจริง นำไปใช้ประโยชน์ได้
5. เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีผู้เรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ร่วมจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางปัญญาที่บุคคลพยายามสร้างความหมายและความเข้าใจในข้อเท็จจริง ข้อมูล ประสบการณ์หรือการกระทำต่างๆ ให้แก่ตนเอง อันจะเป็นผลต่อการปรับเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลในการดำรงชีวิตการเรียนรู้

เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ และเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลเกิดความคิดค้นคว้า ใฝ่รู้ มีความสนุกผูกพันกับสิ่งที่เรียนรู้และมีความสุข การเรียนรู้ควรเป็นไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อการพัฒนาชีวิตและสังคมอย่างยั่งยืน ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสามารถเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี ทุกคนจึงควรมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดไป

1.3 การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

ทิศนา ขัมมณี และชนาธิป พรกุล (2547 : 16) กล่าวถึงการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ไว้ดังนี้ บุคคลที่สำคัญที่สุดในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ก็คือ ครู สอดคล้องกับ รุ่ง แก้วแดง (2549 : ออนไลน์) ที่กล่าวว่า “ครูเป็นบุคคลที่มีบทบาทและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาของประเทศ ในอดีตที่ผ่านมาและปัจจุบันทุกประเทศที่พัฒนาแล้วได้ให้ความสำคัญกับครูโดยถือว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการสร้างอนาคตของชาติ” ดังนั้นการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จึงต้องเริ่มต้นที่การปรับแนวคิด/กระบวนการทัศน์ของครู และการปรับพฤติกรรมครู ดังนี้

- 1) สร้างความตระหนักให้แก่ครู ครูจะต้องทราบว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายและรวดเร็ว มีผลกระทบต่อวิถีทำงาน และวิถีคิดของครู การทำงานมีการแข่งขันครูต้องแข่งขันกับตนเองและผู้อื่น ครูต้องทำงานร่วมกับนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่รับนักเรียนเข้าศึกษาต่อหรือทำงาน ครูต้องฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของคนเหล่านี้
- 2) ส่งเสริมให้ครูมีความเชื่อมั่นในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเองช่วยให้ครูทำสิ่งต่างๆ ได้สำเร็จ มีสุขภาพจิตดีและมีความสุขในการดำรงชีวิต
- 3) พัฒนาครูให้มีความรู้ในเรื่องที่จำเป็น ได้แก่ เนื้อหาสาระ จิตวิทยาการเรียนรู้ การพัฒนากระบวนการคิด พัฒนาการด้านสมอง รูปแบบการเรียนรู้ หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการวัดผลประเมินผล
- 4) พัฒนาครูให้มีความสามารถและทักษะในเรื่องการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์หลักสูตร การจัดทำแผนการสอน การวิจัยชั้นเรียน การจัดบรรยากาศการเรียนรู้และการเสริมแรง
- 5) ปรับบทบาทครูให้เป็นผู้ทำหน้าที่ชี้แนะ ช่วยเหลือ จัดการ ให้ข้อมูลย้อนกลับ และจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้

ในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้นั้น นับเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนของครูที่แตกต่างไปจากเดิม กล่าวคือ แต่ก่อนครูเคยสอนวิชาอะไรก็จะสอนวิชานั้น แต่ขณะนี้ครูช่วยกันสอนเด็กทำให้เด็กได้เรียนหลายๆ วิชาหรือที่เรียกกันว่า “บูรณาการวิชา” ในชั่วโมงเดียวกัน การปฏิรูปการศึกษาทำให้เด็กได้คิดเองทำเองมากขึ้น เด็กกล้าที่จะตอบคำถามครูโดยมีครูเป็นผู้คอยแนะนำเด็กๆ ยังได้ทำงานเป็นกลุ่มและเดี่ยวมากขึ้นบางวิชาอาจต้องใช้การจำเฉพาะที่สำคัญ มีความหมายและมีประโยชน์เท่านั้น เช่น สูตรต่างๆ ในวิชาคณิตศาสตร์ รูปแบบการเรียนการสอนแบบใหม่นี้ จะไม่เน้นเนื้อหาสาระที่หนักเกินไป แบบเรียนมีความ

หลากหลายขึ้นอยู่กับศักยภาพ และความสนใจของผู้เรียน โดยครูจะให้เด็กไปค้นคว้าหาข้อมูลที่จะเรียนมาก่อนและมีแบบฝึกหัดให้ทำสลับกันไป บางครั้งผู้เรียนทำคนเดียว บางครั้งทำเป็นกลุ่มจัดทำเป็นแผนงานแล้วนำมารายงานให้เพื่อนฯ ในห้องฟัง โดยครูจะทำหน้าที่ให้ข้อมูลเพิ่มเติมตลอดเวลาที่นักเรียนพูดผิดหรือทำผิด ซึ่งผู้เรียนก็จะกลับไปแก้ไขมาให้ครูดูอีกครั้งหนึ่ง งานแต่ละชิ้น ครู นักเรียน และผู้ปกครองจะช่วยกันประเมินผลกันทุกครั้ง จะเห็นได้ว่าครู นักเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนของเด็กมากขึ้น นอกจากนี้เวลามีปัญหาหรือเรียนไม่รู้เรื่องผู้เรียนจะช่วยกัน โดยเฉพาะการทำงานเป็นกลุ่มนั้นจะส่งผลดีทำให้ผู้เรียนที่ไม่สนใจการเรียนจะอยากเรียนมากขึ้น ช่วยกันทำงานแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ทั้งนี้เพราะสาระสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้โดยเน้นประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับ พร้อมคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ปลุกฝังให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีนิสัยรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา 2545 : 561 – 562)

โดยสรุปกระบวนการเรียนรู้จะปฏิรูปจากครูเป็นศูนย์กลางไปสู่ “ผู้เรียนสำคัญที่สุด” ได้ต่อเมื่อครูได้ปรับแนวคิดปรับพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ใหม่ โดยให้บทบาทความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้อยู่ที่ผู้เรียน ครูทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ชี้แนะแนวทาง คอยช่วยเหลือ ให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่ผู้เรียน ขณะเดียวกันการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ จะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงจะประสบความสำเร็จ

2. การจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.1 ความหมาย

การจัดการเรียนรู้ที่ “ผู้เรียนสำคัญที่สุด” หมายถึง การกำหนดจุดหมาย สาระ กิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียน และการวัดประเมินผลที่มุ่งพัฒนา “คน” และ “ชีวิต” ให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้เต็มตามความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543 : 19)

“ผู้เรียนเป็นสำคัญ” หรือ “ผู้เรียนสำคัญที่สุด” เป็นหลักคิดเป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่กระบวนการหรือยุทธวิธีในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ นั่นคือการให้ “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” ของการเรียนรู้ ซึ่งหมายถึงการให้ผู้เรียนเป็นจุดสนใจหรือเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดหรือเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงมากที่สุดในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งจะมองเห็นเป็นรูปธรรมได้จากบทบาทการแสดงออกของผู้เรียนในกิจกรรมหรือกระบวนการเรียนรู้ ถ้าครูมีบทบาทมากในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนมีบทบาทน้อยกว่าก็ถือว่าครูเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้นั้นมากผู้สอนมีบทบาทน้อยกว่าก็แสดงว่าผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนนั้น การจัดการเรียนการสอนจะมีครูหรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากน้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับบทบาทระหว่างครูกับผู้เรียนว่าแตกต่างกันมากน้อย

เพียงใด บทบาทของผู้เรียนและผู้สอนถือว่าเป็นดัชนี หรือตัวบ่งชี้หลักของการเรียนการสอน “บทบาทในการเรียนรู้” หมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัว (Active participation) กล่าวคือผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัว กระฉับกระเฉง กระตือรือร้น หรือให้ความสนใจ ใส่ใจ ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้อย่างจริงจัง กล่าวคือ มีการตื่นตัวทั้งด้านร่างกาย ความคิด (สติปัญญา) ความรู้สึก (อารมณ์) และการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (สังคม) หากผู้เรียนมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างตื่นตัวในกิจกรรม และกระบวนการเรียนรู้มากเท่าไร ก็แสดงว่าผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้นเท่านั้น ส่วนการมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวของผู้เรียนสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ได้ดีหรือมากเพียงใด ถือว่าเป็นคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (ทิศนา ขัมมณี. 2545 : 120)

ครูแห่งชาติหลายท่าน ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในลักษณะคล้ายคลึงกันดังปรากฏในเอกสาร เส้นทางปฏิรูปไทย ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 2) ดังนี้

ประไพ แก้วนาวิ ครูภาษาไทย โรงเรียนโพธิ์ศรีราชศึกษา จังหวัดปัตตานี กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ ต้องมีการฝึกปฏิบัติจริง สอนให้รู้วิธีการค้นคว้าหาความรู้ เกิดการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สอนให้เขา “ช่างคิด” มากกว่า “ช่างจำ” ส่งเสริมให้มีกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ทั้งรายกลุ่ม และรายบุคคล โดยการกำหนดชิ้นงานที่นักเรียนต้องรับภาระอย่างชัดเจน ระบุการจัดทำและสร้างผลงาน การพูด การอ่าน และการเขียน

ถนอม งานสกุล ครูคณิตศาสตร์ โรงเรียนเมืองกลาง จังหวัดภูเก็ต กล่าวว่า การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางต้องให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม เพื่อสรุปแนวคิดได้ด้วยตนเอง เน้นกระบวนการคิดและยุทธวิธีการคิดอย่างหลากหลายการใช้สื่อต้องทันสมัย และน่าสนใจ นักเรียนจะเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน สามารถลดเวลาการสอนของครู ทำให้นักเรียนมีเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น จัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี และให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน

อรพิน ศรีสุวรรณ ครูวิทยาศาสตร์ทั่วไป โรงเรียนบ้านนาแก้วประจักษ์ จังหวัดลำปาง กล่าวว่าครูต้องให้ความสำคัญแก่นักเรียนเป็นอันดับหนึ่ง คือ ให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ ครูไม่ควรจำเป็นต้องบอกวิธีการต่างๆ ให้ผู้เรียน ผู้เรียนควรได้ร่วมกันคิดกับเพื่อนในกลุ่ม ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พิสูจน์ความคิดของเขาด้วยการปฏิบัติจริง และถือโอกาสนี้ให้เขาได้ค้นคว้าและรวบรวมความรู้เพิ่มเติม เป็นการฝึกเรื่องการใฝ่รู้ของเขาด้วย

กองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา (2544 : 61 – 62) เสนอว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งส่งเสริมผู้เรียนได้คิดค้น สร้าง และสรุปการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ (กรมสามัญศึกษา. 2540) นอกจากนี้ยังเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีทักษะในการแสวงหาความรู้

จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจะต้องอาศัยปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ดังนี้

1) กระบวนการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียนมีโอกาสดู คิด ทำ สร้างสรรค์ โดยที่ครูช่วยจัดบรรยากาศการเรียนรู้ จัดสื่อ และสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกัน

2) คำนี้ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความสามารถทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม ความพร้อมของร่างกาย และจิตใจ สามารถสร้างโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลายและต่อเนื่อง

3) สาระการเรียนรู้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับวัย ความถนัด ความสนใจของผู้เรียน และความคาดหวังของสังคม ผลการเรียนรู้ทั้งจากสาระและกระบวนการจะต้องทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดี และมีความสุขในการเรียน

4) แหล่งเรียนรู้มีความหลากหลาย และเพียงพอที่จะให้ผู้เรียนได้ใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ตามความถนัด ความสนใจ

5) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับครู และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรที่ช่วยเหลือเกื้อกูล ห่วงใย มีกิจกรรมร่วมกันในกระบวนการเรียนรู้ คือ แลกเปลี่ยนความรู้ ถกทอความคิด พิชิตปัญหาร่วมกัน

6) ศิษย์มีความศรัทธาต่อครูผู้สอน สาระที่เรียน รวมทั้งกระบวนการที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนในผู้รู้ มีใจที่จะเรียนรู้ ต้องมีความเชื่อว่าศิษย์ทุกคนสามารถที่จะเรียนรู้ได้ และมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

7) สาระกระบวนการเรียนรู้เชื่อมโยงกับเหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวของผู้เรียน จนผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง

8) กระบวนการเรียนรู้เชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่นๆ เช่น ชุมชน ครอบครัว องค์กร ต่างๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ และร่วมมือกันให้เกิดการเรียนรู้ และได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้สูงสุด

กล่าวโดยสรุปกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองในทุกๆ ด้านทั้งด้านกระบวนการคิด การจัดการทักษะในการแสวงหาความรู้ ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิด ปฏิบัติ และแสดงออกตามศักยภาพของผู้เรียนภายใต้บรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นอิสระ อันจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ติดตามมา ดังที่ ประเวศ วะสี กล่าวว่า “หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ และหัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ การปฏิรูปจากการยึดวิชาเป็นตัวตั้งมาเป็นยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้งหรือที่เรียกว่า ผู้เรียนสำคัญที่สุด” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : ก) ซึ่งสอดคล้องกับ กรอบาสุทธินันท์ ปรัชญาพฤทธิ ภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เห็นว่า การสอนมุ่งให้รู้ทฤษฎีเป็นส่วนใหญ่ สอนตามตำรา ไม่ใช้ประโยชน์ของ

ความจริงเป็นตัวตั้ง สอนโดยที่ไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเมื่อไรจะได้ใช้ความรู้ที่เรียนมา จะเอาไปใช้อย่างไร ใ้กับใคร ใช้ได้จริงหรือไม่ ทำให้การเรียนที่ผ่านมาเสียเวลา เสียงบประมาณ ลดคุณค่าและความหมายของการเรียนไปควรเพิ่มในส่วนของการปฏิบัติเข้าไปด้วยเริ่มจากการเรียนรู้แบบรู้จักก่อนนำไปสู่การเรียนรู้แบบรู้จริงต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542 : 6) และพระราชวรมนู (ประยูร ธรรมจิตโต) ที่กล่าวว่า การปฏิรูปการเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการเรียนรู้ของคนไทยจากเดิมที่ครูเป็นผู้บอกความรู้ หรือสั่งสอนแต่ฝ่ายเดียวมาเป็นวิธีการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง องค์ประกอบการเรียนรู้ประกอบด้วย การรับรู้ที่ครูเป็นผู้จัดให้และการเรียนรู้ซึ่งกระทำโดยผู้เรียนต้องสอนวิธีคิดให้ผู้เรียน เพื่อให้สามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามสภาพท้องถิ่นของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 6)

2.2 ตัวชี้วัดผู้เรียนสำคัญที่สุด

ทิศนา ขัมมณี (2545 : 121 – 122) กล่าวถึงตัวชี้วัดของการจัดการเรียนสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางดังนี้

- 1) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทางกาย คือ ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายทำกิจกรรมต่างๆทำให้ร่างกายหรือประสาทการรับรู้ตื่นตัวพร้อมที่จะเรียนรู้
- 2) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ อย่างตื่นตัวทางสติปัญญา คือ ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางสติปัญญาหรือสมอง คือ ได้คิด ได้ทำ โดยใช้ความคิดเป็นการใช้สติปัญญาของตนสร้างความหมาย ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้
- 3) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ อย่างตื่นตัวทางอารมณ์ คือ ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางอารมณ์หรือความรู้สึก คือ กิจกรรมการเรียนรู้มีส่วนทำให้อารมณ์ของผู้เรียนตื่นตัว หรือกล่าวง่ายๆคือ เกิดอารมณ์ ความรู้สึกต่างๆซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้นั้นมี ความหมายต่อตนเองมากขึ้น
- 4) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ อย่างตื่นตัวทางสังคม คือ ผู้เรียนได้มีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น และสิ่งต่างๆ รอบตัวเกิดการตื่นตัวทางสังคม อันจะเป็นปัจจัยช่วยให้สามารถเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น
- 5) บทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้านของผู้เรียนมีมากกว่าผู้สอน

6) จำนวนผู้เรียนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ อย่างตื่นตัวมีเป็นส่วนใหญ่ เช่น หากชั้นเรียนจำนวน 30 คน มีนักเรียนที่ตื่นตัวเพียง 5 คน ก็ไม่สามารถนับได้ว่าการจัดการเรียนการสอนสำหรับชั้นเรียนนั้นเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ตัวชี้วัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดจากการวิเคราะห์ และบูรณาการตัวชี้วัดจากทฤษฎีการเรียนรู้ 5 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนา

สุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี กีฬาและทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านการฝึกฝนกาย วาจา ใจ พร้อมทั้งได้สังเคราะห์ และจัดกลุ่มเป็นตัวชี้วัด กระบวนการเรียนของนักเรียน 9 ข้อ กระบวนการสอนของครู 10 ข้อ สำหรับผู้ปฏิบัติได้ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนต่อจากนั้นได้ปรับปรุงตัวชี้วัดอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาในหมวด 4 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ตัวชี้วัดกระบวนการเรียนของนักเรียน และกระบวนการสอนของครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 2 – 5) สำหรับงานวิจัยนี้ได้นำเฉพาะตัวชี้วัดกระบวนการเรียนของนักเรียน 9 ตัวไปใช้ในการประเมินประสพการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนี้

ตัวชี้วัดกระบวนการเรียนของนักเรียน

- 1) นักเรียนมีประสบการณ์ตรง สัมพันธ์กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี
- 2) นักเรียนฝึกปฏิบัติและทำกิจกรรมหลากหลายจนค้นพบความถนัด และวิธีการของตนเอง
- 3) นักเรียนเห็นแบบอย่างที่ดี และฝึกเผชิญสถานการณ์จนเกิดจิตสำนึกและคุณธรรม
- 4) นักเรียนฝึกคิดหลายวิธีสร้างสรรค์จินตนาการ และแสดงออกได้อย่างชัดเจนมีเหตุผล
- 5) นักเรียนได้รับการเสริมแรงให้ทดลองวิธีการแก้ปัญหาทั้งด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม
- 6) นักเรียนได้ฝึกค้นคว้ารวบรวมข้อมูล และสร้างสรรค์ความรู้จากแหล่งวิทยาการในโรงเรียนและชุมชน
- 7) นักเรียนสนใจใฝ่รู้ มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างมีความสุข
- 8) นักเรียนฝึกระเบียบวินัย และรับผิดชอบในการทำงานจนสำเร็จ
- 9) นักเรียนฝึกประเมินผลงาน ฝึกประเมินและปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น

ตัวชี้วัดกระบวนการเรียนของนักเรียนทั้ง 9 ตัวชี้วัด ที่คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากทฤษฎีการเรียนรู้ 5 ทฤษฎี ล้วนแสดงถึงบทบาทของผู้เรียนทั้งสิ้น เช่น การฝึกปฏิบัติ ฝึกคิด ฝึกค้นคว้า รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ของการเรียน แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนตามคตินิยมที่ว่า “ผู้เรียนสำคัญที่สุด”

2.3 การสอนที่ดีมีประสิทธิภาพ

การสอนที่ดีมีประสิทธิภาพจะมุ่งเน้นที่กิจกรรมในชั้นเรียน โดยเฉพาะการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นพิจารณาได้จากตัวแปรที่สำคัญ 3 ชนิด คือ (นลินี บำเรอราช และวิมลรัตน์ จตุรานนท์. 2545 : 23 – 24)

- 1) ตัวแปรด้านบริบท หมายถึง คุณลักษณะต่างๆ ของบริบทในกิจกรรมการเรียนรู้ บทเรียน ผลของความสำเร็จในกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้นตัวแปรนี้จะครอบคลุมคุณลักษณะต่างๆ ดังนี้ คุณลักษณะของครู เช่น อายุ ประสบการณ์ คุณลักษณะของนักเรียน เช่น อายุ

ความสามารถ คุณลักษณะของชั้นเรียน เช่น ขนาด สภาพสังคม คุณลักษณะของวิชา เช่น เนื้อหา ระดับความยากง่าย คุณลักษณะของโรงเรียน เช่น ความน่าเชื่อถือ สิ่งอำนวยความสะดวก คุณลักษณะของชุมชน เช่น ความมั่งคั่ง ความหนาแน่น และคุณลักษณะของโอกาส เช่น เวลา ความรู้ที่มีมาก่อน

2) ตัวแปรด้านกระบวนการ หมายถึง คุณลักษณะของพฤติกรรมการสอนของครู และพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน คุณลักษณะของงาน และกิจกรรมในชั้นเรียน ซึ่งอาจส่งผลถึงความสำเร็จของกิจกรรมการเรียนรู้ ตัวแปรนี้จะรวมถึงความกระตือรือร้นของครู ความชัดเจนในการสอน การใช้คำถาม การใช้คำชมและการวิจารณ์ การสื่อสารแบบไม่มีถ้อยคำ กลยุทธ์การจัดการ วิธีการอบรม บรรยายากของชั้นเรียน ความเหมาะสมของภาระงาน ชนิดของการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่นักเรียน การรวมเนื้อหา นักเรียนมีส่วนร่วมในบทเรียน นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับครู กลยุทธ์การเรียนรู้ของนักเรียน เป็นต้น

3) ตัวแปรด้านผลผลิต หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นในภายหลังที่เกี่ยวกับการศึกษา ได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความสนใจในวิชา การสนใจทางด้านสติปัญญา ความมั่นใจในการเรียน และการนับถือตนเอง การพัฒนาความเป็นอิสระของนักเรียน และการพัฒนาทางสังคม ผลที่ปรากฏในภายหลังนี้สามารถทดสอบได้ด้วยการทดสอบทั่วไปจากสภาพภายนอก และทดสอบโดยเฉพาะเจาะจงซึ่งการทดสอบนี้จะขึ้นอยู่กับรูปแบบของการประเมิน เช่น ความเชื่อของครูในการประเมินเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

การสอนที่ดีมีประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุขนั้นทำได้ไม่ยาก ดังที่ วรียพร แสงนภาพวร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 7) ได้เสนอการสอนของครูทองดี แยมสรวล ซึ่งเป็นครูต้นแบบและครูแห่งชาติ ปี 2541 ไว้ว่า ครูทองดีมีวิธีการสอนที่สนุกสนาน เริ่มจาก “การนำเข้าสู่บทเรียน” ที่น่าตื่นเต้น กระตุ้นและท้าทายให้ผู้เรียนเกิดความคิด สงสัย ไคร่หาคำตอบและ “เข้าสู่บทเรียน” ด้วยการอธิบายทฤษฎีหลักการ แล้วให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำแบบฝึกหัดในใบงาน ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการหรือ เพื่อแก้ปัญหาด้วยกัน คนที่เก่งก็ช่วยอธิบายให้เพื่อนเข้าใจ เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ตามด้วย “กิจกรรมการทดลอง” ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจากเครื่องมือที่ครูเตรียมไว้ให้ ทุกคนได้เห็น ได้สัมผัส ได้ลงมือทำ จนเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งโดยไม่ต้อง “ท่องแล้วลืม” จากนั้นนำข้อมูลและสาระที่ได้มา “วิเคราะห์อภิปรายสรุปและนำเสนอ” นี่คือการบวนการหาคำตอบที่เขาคิดได้นำไปใช้ในการแสวงหาความรู้ในห้องเรียนด้วยตนเองได้อีกมากมาย ระหว่างที่นักเรียนทำกิจกรรม ครูก็จะเดินสังเกตพฤติกรรม ให้คำปรึกษาแนะนำและ “ประเมินผลการเรียน” ไปด้วยการประเมินจึงไม่ได้เน้นเฉพาะการทดสอบ แต่ดูจากพัฒนาการและพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนเป็นรายคน ผลก็คือ นักเรียนของครูทองดีมีความรู้จริง ทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนเรียนอย่างสนุกและมีความสุข ขณะเดียวกันครูทองดีก็นำข้อมูลไปทำ“วิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน” ให้ดีขึ้นตลอดเวลา

นอกจากนี้ครูต้นแบบบางท่านได้เสนอรูปแบบ และวิธีการสอนที่ดีมีประสิทธิภาพผ่านทัศนะต่าง ๆ ในเส้นทางปฏิรูปการศึกษาไทยไว้อย่างน่าสนใจดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 3)

นิตยา เนตรศักดิ์เกษม โรงเรียนวัดศรีบัวบาน จังหวัดลำพูน กล่าวว่า หัวใจของการสอน คือ ผู้เรียนแต่ละคนย่อมทราบดีว่าตนเองต้องการเรียนรู้อะไร ครูเป็นเพียงผู้สนองตอบ มีขั้นตอนการสอนคือ “วางแผนร่วมกัน ผูกพันชุมชน ชนได้เรื่อง เพื่อความรู้ สู่การวิเคราะห์เหมาะสมการณ์ ผ่านการเรียนรู้และสู่การพัฒนา”

สมสนิท นามราช โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก จังหวัดขอนแก่น กล่าวว่า ใช้บทเรียนสำเร็จรูปเป็นสื่อการเรียนการสอนที่จูงใจให้ผู้เรียนมีความสุขและเพลิดเพลิน ในการเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้และนำประสบการณ์มาเชื่อมโยง และใช้ในชีวิตประจำวันได้ ปลุกจิตสำนึกให้ผู้เรียนมีความกล้า เชื้อมั่น แก้ปัญหาด้วยตนเอง รับผิดชอบ รู้จักการทำงานกลุ่ม โดยบูรณาการวิชาภาษาไทยกับวิชาอื่นๆ ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะต่างๆ นำผลจากการเรียนภาษาไทยไปใช้เป็นพื้นฐานในการเรียนวิชาอื่นด้วยการเขียนรายงาน บทความ การอภิปราย การพูด การอ่าน การแสดงบทบาทสมมติ การเล่นเกม เป็นต้น

วิชชารัตน์ สิมพลีวงศ์ โรงเรียนวัดวังสวัสดิ์ จังหวัดนครสวรรค์ กล่าวว่า ใช้กิจกรรมปลูกผักปลอดสารพิษเป็นฐาน เพื่อบูรณาการให้ผู้เรียนรู้จักกระบวนการคิด การแก้ปัญหา การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทำให้เรียนรู้อย่างมีความสุข เชื่อมโยงไปสู่ทักษะชีวิต รู้จักคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่มีเหตุมีผล เป็นคนดี คนเก่งของสังคม

โดยสรุปกล่าวได้ว่า การสอนที่ดีมีประสิทธิภาพกระทำได้หลายรูปแบบหลายวิธีการซึ่งขึ้นอยู่กับตัวแปรสำคัญๆ ได้แก่ ตัวแปรด้านบริบท ตัวแปรด้านกระบวนการ และตัวแปรด้านผลผลิต และที่สำคัญที่ไม่ควรมองข้ามคือปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและผู้เรียน

3. การจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา

3.1 จุดมุ่งหมายของการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การศึกษาระดับอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เป็นการศึกษาระดับหลังการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา มีจุดมุ่งหมายตามที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ว่าการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญามุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพในระดับกลาง รวมทั้งมีความสามารถในการริเริ่มประกอบการ และการศึกษาระดับปริญญา ซึ่งประกอบด้วยระดับปริญญาตรี และสูงกวานั้น กำหนดว่าการศึกษาระดับปริญญาตรีมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถในสาขาวิชาต่างๆ ในระดับสูงโดยเฉพาะการประยุกต์ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติการริเริ่มการพัฒนาทั้งวิชาการ และวิชาชีพส่วนการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะในสาขาวิชาการเฉพาะทาง ให้มีความชำนาญมาก

ยิ่งขึ้น มุ่งสร้างสรรค์ความก้าวหน้าและความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยเฉพาะการศึกษาค้นคว้าวิจัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 12 อ้างใน เฉลิมเผ่า อจละนันท์ และคณะ. 2547 : 13) ซึ่งสอดคล้องกับ พรชูลี อาชวอำรุง และคณะ (2543 : 4/2) ที่เสนอว่า ความมุ่งหมายของการจัดการอุดมศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อสร้างปัญญาความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ คุณธรรมและความสมบูรณ์ให้กับนิสิตนักศึกษา และบัณฑิตของตนตลอดจนพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ใหม่การบริการวิชาการให้แก่ชุมชนและสังคม การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสิ่งแวดล้อม การธำรงรักษาสืบสานศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งการเรียนรู้ขั้นสูงและการศึกษาตลอดชีวิต และช่วยเหลือร่วมมือกับการศึกษาทุกระดับ และเพื่อให้การดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเป็นไปอย่างมีศักยภาพ สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งควรยึดหลักการกระจายอำนาจในการบริหารและจัดการอุดมศึกษา ความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง ความมีอิสระและความคล่องตัวในการดำเนินงาน และความมีเสรีภาพในทางวิชาการ มีระบบที่ตรวจสอบและวัดได้ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งพึงมีหน้าที่และรับผิดชอบต่อผู้เรียน สาธารณชนและสังคมของประเทศ สถาบันอุดมศึกษาพึงได้รับการจัดสรรงบประมาณแบบหมวดเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อความคล่องตัวในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปการศึกษาระดับอุดมศึกษามุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ มีปัญญา มีทักษะวิชาชีพ มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ ตลอดจนพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและสังคม รวมทั้งธำรงรักษาสืบสานศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชาติ

3.2 การสอนแบบสามัญ

3.2.1 ความหมาย

ณัฐพรพงษ์ เจริญพิทย์ (2546 : 10 – 11) กล่าวถึงการสอนแบบสามัญไว้ดังนี้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายของคำว่า “สามัญ” ในฐานะคำวิเศษณ์ไว้ว่า “ปรกติ ธรรมดา” (ราชบัณฑิตยสถาน. 2531 : 814) ดังนั้นการสอนแบบสามัญจึงหมายถึง การสอนแบบปรกติ ธรรมดา ซึ่งการสอนแบบปรกติธรรมดาก็ใช้กับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่หรือผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาก็คือการบรรยาย (สมคิด อิสระวัฒน์. 2543 : 135) อย่างไรก็ตาม นักวิชาการหลายท่าน เช่น บุญเลิศ ไพรินทร์ (2538 : 46 – 47) สมคิด อิสระวัฒน์ (2543 : 135) ทิศนา ขัมมณี (2544 : 13) สมชาติ กิจยรรยง (2545 : 141) ครอสส์ (Cross. 1981 : 208 – 209) และฮาติวา (Hativa. 2000 : 108) เป็นต้น ได้กล่าวไว้คล้ายคลึงกันว่า การสอนแบบบรรยาย ซึ่งเหมาะกับการให้ความรู้พื้นฐาน และให้ข้อมูลโดยทั่วไปนั้น ควรใช้เครื่องสโตนทัศน์อุปกรณ์ประกอบและควรเปิดโอกาสให้มีการซักถามหรือแสดงความคิดเห็นด้วย

3.2.2 ข้อดีและข้อจำกัดของการสอนแบบสามัญ

นักวิชาการหลายท่าน เช่น บุญเลิศ ไพรินทร์ (2538 : 46 – 47) สมคิด อิสระวัฒน์ (2543 : 45) และลอว์สัน (Lawson. 1988 : 92) เป็นต้น ได้กล่าวถึงข้อดี และข้อจำกัดของการสอนแบบบรรยายไว้สอดคล้องกันและโดยอนุมานว่าการสอนแบบสามัญมีความคล้ายคลึงกัน

มากกับการสอนแบบบรรยายกล่าวคือ เป็นการแบบบรรยายที่เสริมด้วยการใช้สื่อโสตทัศนูปกรณ์ ประกอบตามความเหมาะสมซึ่งมีข้อดี และข้อจำกัดของการสอนแบบบรรยาย หรือการสอนแบบ สามัญดังนี้

ข้อดี

- 1) ใช้ได้กับผู้เรียนเป็นจำนวนมากในคราวเดียวกัน
- 2) ได้เนื้อหาตามวัตถุประสงค์และสามารถนำเสนอได้อย่างเป็นระบบ
- 3) ได้เนื้อหาสาระมากแม้จะใช้เวลาสั้นๆ
- 4) ช่วยสร้างความเข้าใจได้มากกว่าการอ่าน
- 5) ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเตรียมตัวมาก่อนเรียน
- 6) จัดห้องเรียนและสถานที่ที่เหมาะสมโดยง่าย
- 7) เหมาะสำหรับผู้เรียนที่มีพื้นความรู้และประสบการณ์ใกล้เคียงกัน

ข้อจำกัด

- 1) เป็นการสื่อสารทางเดียว
- 2) เป็นวิธีการที่ไม่ให้ความสำคัญแก่ความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 3) เปลี่ยนแปลงความรู้ความเข้าใจในระดับสูง และพฤติกรรมด้านทักษะ และ

เจตคติได้ยาก

- 4) ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้น้อยกว่าการเรียนรู้จากตนเองและเพื่อน
- 5) คุณภาพและประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้สอนเป็นสำคัญ

กล่าวโดยสรุป การสอนแบบสามัญหรือการสอนแบบปกติในระดับอุดมศึกษา หมายถึง การสอนแบบบรรยายซึ่งเป็นที่นิยมกันอยู่โดยทั่วไป เป็นการสอนที่เหมาะสมสำหรับการให้ความรู้ พื้นฐานและข้อมูลทั่วไป และเหมาะกับการใช้กับผู้เรียนเป็นจำนวนมากในคราวเดียวกัน แต่เป็น วิธีการที่มีข้อจำกัดต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ ความเข้าใจในระดับสูง ตลอดจนพฤติกรรมด้าน ทักษะและเจตคติของผู้เรียน เนื่องจากการสื่อสารเพียงทางเดียวยังทั้งคุณภาพและประสิทธิภาพของการสอนแบบสามัญยังขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้สอนเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ ญัฐพงษ์ เจริญพิทย์ (2546 : 11 – 13) ยังได้สำรวจกิจกรรมการเรียนการสอนจากประสบการณ์ของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ที่ทำการสอนนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในรอบปีการศึกษา 2545 โดยใช้แบบสำรวจเก็บข้อมูลจาก อาจารย์จำนวน 66 คน ใน 3 ประเด็นประกอบด้วย 1) กิจกรรมการเรียนการสอนที่ปฏิบัติ บ่อยครั้ง 2) กิจกรรมการเรียนการสอนที่คาดว่าผู้สอนในสาขาวิชาเดียวกันปฏิบัติบ่อยครั้ง และ 3) กิจกรรมการเรียนการสอนที่คาดว่าผู้เรียนในหลักสูตรของสาขาวิชาพึงประสงค์ โดยในแต่ละ ประเด็นให้เลือกตอบได้หลายกิจกรรมตามที่ผู้สอนเห็นว่า ปฏิบัติบ่อย คาดว่ามีการปฏิบัติบ่อย และเป็นที่พึงประสงค์มาก (ตามลำดับ) ซึ่งปรากฏผลการสำรวจสรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียน การสอนที่อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปฏิบัติบ่อยครั้งมีหลายกิจกรรม

ประกอบกัน กิจกรรมที่เด่นมาก (มีความถี่เกินร้อยละ 50 ของจำนวนการตอบ) ได้แก่ การบรรยาย/อธิบาย (ร้อยละ 100) การอภิปราย/ซักถาม (ร้อยละ 90.90) การมอบหมายงานบุคคลให้ทำนอกห้องเรียน (ร้อยละ 90.90) การใช้สื่อโสตทัศนูปกรณ์ประกอบ (ร้อยละ 87.87) และผู้เรียนทำกิจกรรมกลุ่มแบบมีโครงสร้างการจัดการ (ร้อยละ 72.72) สำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนที่คาดว่าผู้สอนในสาขาวิชาเดียวกัน ปฏิบัติบ่อยครั้งก็ปรากฏผลคล้ายคลึงกันมาก ส่วนกิจกรรมการสอนที่คาดว่าผู้เรียนพึงประสงค์มีความแตกต่างกันออกไปอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการบรรยาย/อธิบาย มีค่าร้อยละเพียง 26.67 ในขณะที่การมอบหมายงานกลุ่มให้ทำนอกห้องเรียนมีค่าร้อยละสูงมากถึง 80.00 (รองจากการใช้สื่อโสตทัศนูปกรณ์ประกอบ และการอภิปราย/ซักถาม)

รวมความได้ว่า การสอนแบบสามัญในความหมายที่หมายถึงการบรรยายที่มีการปรับปรุงให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นด้วยการใช้เครื่องโสตทัศนูปกรณ์ประกอบและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถาม และแสดงความคิดเห็นด้วยมีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่พบจากการสำรวจ ทั้งนี้มีข้อสังเกตว่า ในส่วนที่เป็นความประสงค์ของผู้เรียนนั้น กิจกรรมการบรรยาย/อธิบายเป็นกิจกรรมที่พึงประสงค์ไม่มากนัก

3.3 ปัญหาการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

จรัส สุวรรณเวลา (2545 : 4 – 7) เสนอวิกฤตคุณภาพของการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ดังนี้

1. อุดมศึกษาสร้างปัญญาไม่ลึก คงต้นเพียงการท่องจำจากการถ่ายทอด มีคนศึกษาว่าการบรรยายเพื่อถ่ายทอดความรู้ 50 นาทีนั้น ผู้เรียนจะมีขีดความสนใจได้เพียงหนึ่งในห้าหรือ 10 นาทีเท่านั้น การบรรยายจึงเป็นการถ่ายทอดความรู้ที่มีประสิทธิภาพต่ำ หากพิจารณำบันไดของปัญญาที่มนุษย์ต้องสร้างสม อุดมศึกษาไทยยังก้าวเพียงบันไดขั้นแรก คือ การมีข้อมูลความรู้ที่ปรากฏแล้วจากการถ่ายทอดจากครูด้วยการบรรยาย และเน้นด้วยการสอบ อาจมีบางกรณีทีพอจะก้าวขึ้นขั้นที่สูงขึ้นบ้าง คือ มีความเข้าใจในศาสตร์ และเอาความรู้ไปใช้ทั้งด้านโดยตรงความสามารถในการมีวิจารณ์ญาณเลือกเชื่อสิ่งที่ควรเชื่อ และไม่ถูกหลอก ซึ่งต้องใช้ความเข้าใจในกระบวนการบุกเบิกแสวงหาความรู้ หรือใช้การวิจัยเป็นวิถีชีวิตทางวิชาการยังมีอยู่น้อยระดับการวิเคราะห์แยกแยะข้อมูล เห็นความสำคัญของความสัมพันธ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้องนั้น แม้แต่ระดับปริญญาโท ซึ่งความสามารถนี้เป็นคุณภาพหลักก็มียุ่่น้อยที่สามารถสร้างความสามารถนี้ได้จริง หลายหลักสูตรเป็นเพียงบันไดขั้นแรก คือ เพิ่มปริมาณข้อมูลความรู้ที่ต้องจดจำเท่านั้น อุดมศึกษาไทยยังขาดการสร้างความสามารถในการสังเคราะห์ และการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2. วิชาการไทยไม่เข้มข้นวิชาการที่มีในโลกนั้นมีมากมายและลึกซึ้ง และยังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาไทยจะความรู้เฉพาะบนผิวจำกัดเฉพาะเท่าที่หลักสูตรหรือผู้สอนกำหนด ยิ่งในกรณีทีผู้วางหลักสูตรสอนเอง และสอบเองด้วยแล้ว ความรู้ที่นิสิตนักศึกษาได้ไป

นับว่าแคบมาก มีน้อยที่ลักษณะกำหนดอันเป็นลักษณะพื้นฐานของอุดมศึกษาจะเกิดขึ้นได้จริง เช่น การให้นิสิตนักศึกษาต้องไปหาความรู้ที่กว้างขวาง มีน้อยที่ข้อกำหนดที่นิสิตนักศึกษาต้องไปหาความรู้เพิ่มเติมอีก 2 ชั่วโมงจากที่เรียนในห้องเรียน 1 ชั่วโมง เราไม่ได้หัดให้การศึกษาเป็นความสามารถในการหาความรู้เพิ่มเติมและสร้างนิสัยใฝ่รู้แล้วนำมาคิดวิเคราะห์มีอยู่บ่อยๆ ที่ผู้สอน หรือสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้ดับปัญญาของนิสิตนักศึกษาด้วยซ้ำ ด้วยการกำหนดหรือบังคับให้ต้องเชื่อผู้สอนและคำสอน

เฉลิมเผ่า อจลณันท์ และคณะ (2547 : 41) เสนอจุดอ่อนของอุดมศึกษาไทยไว้ดังนี้

1. อุดมศึกษาไทยไม่สามารถทำหน้าที่เป็นกลไกระดับสมองของประเทศตามบทบาทหน้าที่ได้เท่าที่ควร แม้แต่การวิเคราะห์เดือนกึ่งล่วงหน้า และชี้แนะแนวทางที่ควรให้แก่ประเทศและประชาชนไทยในภาวะวิกฤตอุดมศึกษา จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อนโยบายของประเทศไทยที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้

2. อุดมศึกษาไทยประสบปัญหาวิกฤตด้านคุณภาพ จากการจัดการเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหาวิชามากกว่าการสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ โดยเฉพาะในระยะหลัง (ช่วงแผนฯ 6 และแผนฯ 7) ที่มีการเพิ่มปริมาณการผลิตบัณฑิต เพื่อให้ทันกับความต้องการของประเทศทำให้คุณภาพการศึกษาลดลง บัณฑิตมีความเข้มแข็งทางวิชาการต่ำกว่ามาตรฐานสากล และขาดคุณลักษณะที่จำเป็นหลายประการ เช่น ความอดทน ซื่อสัตย์ คุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น

3. มีระบบบริหารที่ด้อยประสิทธิภาพ ทั้งระบบบริหารวิชาการ ระบบบริหารการเงิน และระบบบริหารบุคคล ทำให้ขาดความคล่องตัวที่จะพัฒนาให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของวิทยาการ และตอบสนองต่อความจำเป็นของประเทศ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการบริหารจัดการ ภายใต้กรอบของราชการที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการพัฒนาวิชาการของสถาบันอุดมศึกษา สู่วิทยาลัย เป็นเลิศ

4. การจัดอุดมศึกษาซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของหลายกระทรวง แม้จะมีผลดีในแง่ก่อให้เกิดความหลากหลายและการแข่งขัน เพื่อพัฒนาคุณภาพแต่เนื่องจากขาดกลไกการประสานการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพทำให้ไม่มีเอกภาพในการกำหนดนโยบายและมาตรฐานอุดมศึกษา เกิดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานและการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน หลายหน่วยงานต่างมุ่งขยายการจัดการศึกษาในส่วนที่ตนรับผิดชอบโดยมิได้คำนึงถึงสภาพโดยรวมของประเทศ และการประสานการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับทบทวนมหาวิทยาลัย (2543 : 9 - 10) ที่ได้ศึกษาวิเคราะห์สภาวะการณ์ปัจจุบันของสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยนำเสนอในส่วนจุดอ่อนของอุดมศึกษาไว้ดังนี้ ปัจจุบันอุดมศึกษาไทยกำลังประสบภาวะวิกฤตทั้งด้านคุณภาพ และประสิทธิภาพ อีกทั้งยังไม่สามารถทำหน้าที่กลไกระดับสมองในการแก้ปัญหาวิกฤตของชาติ ได้ตามบทบาทหน้าที่อันควรจะเป็น

แม้จะมีบัณฑิตเพิ่มขึ้นมากแต่มักเกิดขึ้นน้อยในสังคมปัจจุบัน อุดมศึกษาขาดเอกภาพในเชิงนโยบายและการบริหารจัดการ อุดมศึกษายังกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพฯ สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นการสอน ละเลยการวิจัยเพื่อสร้างเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ เกิดปัญหาการขาดแคลนอาจารย์ที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมยังมีอยู่อย่างจำกัด โดยสรุปแล้วจุดอ่อนของอุดมศึกษาจะเกี่ยวข้องกับประเด็นเชิงคุณภาพ ทั้งคุณภาพของหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอน ขาดแคลนอาจารย์ และขาดการวิจัยอย่างจริงจัง

พรทูลี อาชวอำรุง และคณะ (2543 : 4/32 – 4/35) ได้วิเคราะห์สถานการณ์ของอุดมศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพเพื่อให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน วิกฤต และโอกาสของสถาบันอุดมศึกษา ในส่วนของจุดอ่อนได้เสนอไว้ดังนี้

1. สถาบันอุดมศึกษาไม่สามารถทำหน้าที่เป็นกลไกระดับสมองของประเทศ ตามบทบาทหน้าที่ได้เท่าที่ควร แม้แต่การเตือนภัยล่วงหน้า การชี้แนะแนวทางที่ควรจะเป็นให้แก่ประเทศและประชาชนไทยในยามวิกฤต

2. สถาบันอุดมศึกษาไทยประสบปัญหาวิกฤตด้านคุณภาพการศึกษา จากการเรียนที่เน้นเนื้อหาวิชามากกว่าการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนให้มีความคิด มีวิจารณญาณมีความคิดสร้างสรรค์ โดยเฉพาะในระยะหลังมีการเพิ่มปริมาณการผลิตบัณฑิตมากขึ้น ตามกระแสผู้จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทำให้คุณภาพการศึกษาลดลงบัณฑิตมีความเข้มแข็งทางวิชาการ ต่ำกว่ามาตรฐานสากล

เฉลิมเผ่า อจละนันท์ และคณะ (2547 : 72 – 75) ได้นำเสนอหลักการ และแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษาไทยทั้งในส่วนของเป้าหมาย วิสัยทัศน์ หลักการ และแนวทางการปฏิรูป และเงื่อนไขสู่ความสำเร็จ ในที่นี้จะนำเสนอในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ คือ หลักการและแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษา ในหัวข้อการบริหารงานวิชาการและการจัดการเรียนการสอนซึ่งควรมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีความหลากหลายยืดหยุ่นตามความต้องการของผู้เรียนและการพัฒนาประเทศ

2. นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการบริหารจัดการ

3. จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อสร้างบัณฑิตให้สามารถคิดวิเคราะห์ ค้นคว้า วิจัย ใฝ่รู้ มีความสามารถทั้งวิชาการ และวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรม

4. ให้ความสำคัญกับการลงทุนเพื่อการวิจัย การสร้างองค์ความรู้ และเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาประเทศ

5. ปรับปรุงระบบการประเมินผลการเรียนการสอนตามแนวทางที่กฎหมายกำหนด

สำหรับยุทธศาสตร์ที่สัมพันธ์กับหลักการ และแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษา คือ ยุทธศาสตร์ที่เน้นการปฏิรูปการเรียนการสอนและการวิจัย โดยปฏิรูปการเรียนการสอน หลักสูตร ให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา สร้างสรรค์นวัตกรรม และใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนสามารถสร้างงาน ปรับตัวในโลกของงาน พึ่งพาตนเอง และเป็นประโยชน์ต่อสังคมและเพื่อสร้างบัณฑิตอัจฉริยะในสาขาต่างๆ เพื่อเป็นผู้นำประเทศ (เฉลิมเผ่า อจละนันท์ และคณะ 2547 : 81 – 82)

สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาไทยมีปัญหาวิกฤต ทั้งในด้านคุณภาพของผู้เรียน ด้านระบบบริหารที่ด้อยประสิทธิภาพ ทั้งระบบบริหารวิชาการ ระบบบริหารการเงิน และระบบบริหารบุคคล ขาดความคล่องตัวที่จะพัฒนาให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม ไม่สามารถทำหน้าที่เป็นกลไกระดับสมองให้กับประเทศได้ และที่สำคัญที่ถือเป็นจุดอ่อนของอุดมศึกษาไทย คือ ประเด็นเชิงคุณภาพ ทั้งคุณภาพของหลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนการสอน ขาดการสร้างความสามารถในการสังเคราะห์ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการปฏิรูปอุดมศึกษาควรเน้นที่ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนการสอน และการวิจัย มุ่งจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อสร้างบัณฑิตให้สามารถคิด วิเคราะห์ วิจัย ใฝ่รู้ มีความสามารถทั้งวิชาการ และวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรม

3.4 การประเมินคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้นำเสนอผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกด้วยวาจาต่อคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒรวมทั้งบุคลากร และนิสิตที่สนใจมีสาระสำคัญดังนี้ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2548)

1. วัฒนธรรมองค์กร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมี จุดกำเนิดจากการเป็นสถาบันฝึกหัดครูที่มีคุณภาพ ซึ่งได้รับการปลูกฝังให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยมีปัญญาควกับคุณธรรม โดยมีปรัชญาว่า “การศึกษาคือความเจริญงอกงาม” อาจารย์และบุคลากร ถูกปลูกฝังให้เป็นผู้เสียสละ รักองค์กร มีความเป็นจารีตนิยมสูง ประกอบกับวิชาชีพการศึกษานั้นเป็นอาชีพที่มีได้เน้นการแสวงหารายได้ อีกทั้งมิได้เน้นการประกอบธุรกิจ ดังนั้นเมื่อจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ ที่เน้นการแข่งขันด้านคุณภาพทางวิชาการในทุกสาขา เน้นความสามารถในการเลี้ยงตนเองของสถาบันอุดมศึกษาเพิ่มขึ้น ความจำเป็นในการที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานของมหาวิทยาลัยจึงมีมากขึ้น จึงอาจจะกล่าวได้ว่ามหาวิทยาลัยกำลังอยู่ในช่วงของการปรับตัว เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงภายนอกที่เกิดขึ้น จึงเกิดมีประเด็นในเรื่องความไม่มั่นใจของการเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลตามมา ตลอดจนไม่มีความมั่นใจในนโยบาย และความชัดเจนที่จะแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

2. การฝึกอบรมและปลูกฝังนิสิต นิสิตได้รับการปลูกฝังให้มีความประพฤติที่สุภาพ รู้จักวัฒนธรรมไทยมีค่านิยมของการเสียสละและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีซึ่งเป็นจุดเด่นของมหาวิทยาลัย ผลปรากฏเป็นที่ชัดเจนว่านิสิตส่วนใหญ่เป็นผู้มีความประพฤติปฏิบัติดี

3. การเน้นการหาความรู้ภายในประเทศและการบริการชุมชนมหาวิทยาลัยมีปณิธานที่แน่วแน่ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่มีอยู่ในสังคมไทย เพื่อนำกลับมาใช้ในการเรียนการสอน โดยมีได้ปฏิเสธเทคโนโลยีจากตะวันตกโดยสิ้นเชิง แต่เป็นการคัดกรองเอามาเฉพาะในส่วนที่ดีมีประโยชน์และสอดคล้องกับการพัฒนาของสังคมไทยในอนาคต

4. ประเด็นเพื่อการปรับปรุงเฉพาะหน้า

4.1 เนื่องจากระยะนี้เป็นช่วงการเปลี่ยนผ่านที่สำคัญ สิ่งที่ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษก็คือข้อมูลเพื่อการสื่อสารภายใน จำเป็นจะต้องมีความรวดเร็วและทั่วถึง เพื่อให้หน่วยปฏิบัติตลอดจนอาจารย์และบุคลากรทุกฝ่ายมีความเข้าใจร่วมกันอย่างแท้จริง จะได้ร่วมมือกันปฏิบัติตามนโยบายและทิศทางการพัฒนาใหม่ของมหาวิทยาลัยได้โดยไม่เกิดความสับสน

4.2 ในการดำเนินงานมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการสนับสนุน จากระบบการบริหารและการวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบในลักษณะเช่นนี้ถือว่าเป็นจุดอ่อนที่สำคัญของมหาวิทยาลัยที่มีพื้นฐานของความเป็นครูหรือการศึกษา มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างระบบตลอดจนขีดความสามารถของบุคลากรให้มีความเข้มแข็งมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

4.3 เนื่องจากแนวโน้มใหม่การดำเนินกิจกรรมทางวิชาการทุกชนิด ในลักษณะที่เป็นสหวิทยาการจะมีเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ในปัจจุบันมีความร่วมมือทางวิชาการระหว่างคณะวิชาและสถาบันอยู่แล้ว นับเป็นการดำเนินงานที่ค่อนข้างจะชาญฉลาด แต่ต้องอาศัยความเข้าใจและความร่วมมือจากคณะวิชาเป็นอย่างมาก

4.4 มหาวิทยาลัยแห่งนี้มีจุดแข็งที่เริ่มต้นจากการฝึกหัดครู ที่มีวิวัฒนาการไปสู่คณะศึกษาศาสตร์ การเป็นมหาวิทยาลัยที่มีความพร้อมทุกด้าน ถึงแม้จะเป็นสิ่งที่ดีแต่มหาวิทยาลัยก็ไม่ควรจะลืมนโยบายที่เคยมี และปล่อยให้คณะศึกษาศาสตร์ลดคุณค่าและคุณภาพทางวิชาการลงไป คณะศึกษาศาสตร์น่าจะยังคงเป็นคณะหลักของมหาวิทยาลัยแห่งนี้เพราะเป็นที่มาของจุดแข็งของวัฒนธรรมองค์กร ดังนั้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้คณะศึกษาศาสตร์ให้สามารถทำงานร่วมกับคณะวิชาอื่นๆ การสร้าง “ครูพันธุ์ใหม่” ที่มีคุณภาพเพื่อพื้นฐานการศึกษาที่เข้มแข็งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประเทศในการพัฒนาบนพื้นฐานความรู้เป็นสำคัญ เพื่อให้ประเทศสามารถดำรงอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีในยุคโลกาภิวัตน์

ในส่วน of คณะศึกษาศาสตร์ คณะผู้ประเมินได้เสนอผลการประเมินไว้โดยมีสาระสำคัญดังนี้

จุดแข็ง

1. มีแนวทางในการรักษาบทบาทการเป็นสถาบันครูที่ดี

1.1 บัณฑิตมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม แต่ภาพของบัณฑิตที่พึงประสงค์เปลี่ยนแปลงไป เช่น การแต่งตัว

1.2 มีการกระจายบทบาทการผลิตครูไปอยู่ที่คณะต่างๆ เช่น คณะพลศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ และคณะศิลปกรรมศาสตร์

2. จุดที่ควรพัฒนา

2.1 ด้านกายภาพ ได้แก่ ห้องเรียน อาคารสถานที่ที่ทันสมัย

2.2 การเตรียมการเพื่อทดแทนอาจารย์ที่จะเกษียณอายุในระยะเวลาอันใกล้

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ควรมีมาตรการยกระดับคณะศึกษาศาสตร์ ให้มีลักษณะเป็นวิทยาลัย วิชาการศึกษาโดยตนเองและสามารถก้าวไปสู่การเป็นนานาชาติในอนาคต

3.2 ควรเร่งพัฒนาระบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเพื่อเป็นต้นแบบให้นิสิตและอาจารย์

3.3 ควรเร่งพัฒนาด้านแบบครูปันธุ์ใหม่

3.4 ควรเร่งปรับปรุงสภาพแวดล้อมการเรียนในด้านมาตรฐานห้องเรียน เครือข่ายคอมพิวเตอร์ ศูนย์ความรู้ ฐานข้อมูลต่างๆ จากผลการประเมินข้างต้น

สรุปได้ว่ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนางานของคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งเป็นแหล่งวิชาการดั้งเดิมของมหาวิทยาลัย และของประเทศควบคู่ไปกับการพัฒนาคณะใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นภายหลัง ในส่วนของคณะศึกษาศาสตร์ต้องให้ความสำคัญกับการประสานงานกับคณะอื่นๆ ในการผลิตครู โดยเฉพาะครูตามกระแสการปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและประเทศชาติ

4. หลักสูตรการศึกษาศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หลักสูตรการศึกษาศึกษาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่กำกับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ คือ หลักสูตรฯ 4 ปี (ปรับปรุงครั้งที่ 4) พ.ศ. 2536 ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2546 : 1 – 15)

4.1 ปรัชญา

สิกขา วิรุพฺหิ สมฺปตฺตา (การศึกษาคือความเจริญงอกงาม)

4.2 ความมุ่งหมาย

ผลิตครูให้เป็นผู้ที่มีความรู้ดี มีคุณธรรมดี มีมนุษยสัมพันธ์ดี สอนดี และสามารถรับใช้ และพัฒนาสังคมได้

4.3 โครงสร้างของหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาศึกษาบัณฑิต (4 ปี) มีโครงสร้างหลักสูตรดังนี้

แบบที่ 1

1. วิชาพื้นฐานทั่วไป	30	หน่วยกิต
2. วิชาชีพครูไม่น้อยกว่า	38	หน่วยกิต
3. วิชาเอกไม่น้อยกว่า	44	หน่วยกิต
4. วิชาโทไม่น้อยกว่า	18	หน่วยกิต
5. วิชาเลือกเสรี	9 – 10	หน่วยกิต
รวมแล้วไม่น้อยกว่า	140	หน่วยกิต

แบบที่ 2

1. วิชาพื้นฐานทั่วไป	30	หน่วยกิต
2. วิชาชีพครูไม่น้อยกว่า	38	หน่วยกิต
3. วิชาเอก (เอกเดี่ยว) ไม่น้อยกว่า	55	หน่วยกิต
4. วิชาเลือกเสรี	5 – 17	หน่วยกิต
รวมแล้วไม่น้อยกว่า	140	หน่วยกิต

4.4 รายละเอียดของหลักสูตร

4.4.1 วิชาศึกษาทั่วไป	32 – 33	หน่วยกิต
1) กลุ่มภาษา (X_1)	10	หน่วยกิต
2) กลุ่มมนุษยศาสตร์ (X_1)	6	หน่วยกิต
3) กลุ่มสังคมศาสตร์ (X_1)	6	หน่วยกิต
4) กลุ่มวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (X_1)	6 – 7	หน่วยกิต
5) กลุ่มพลศึกษา (X_1)	4	หน่วยกิต
4.4.2 วิชาชีพครู	38	หน่วยกิต
ก. วิชาชีพครูบังคับ	12	หน่วยกิต
ศษ 163 ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 1 (X_2)	1(0 – 2)	
ศษ 171 การศึกษาไทย (X_3)	3(3 – 0)	
ศษ 263 ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 2 (X_2)	1(0 – 2)	
ศษ 361 วิธีสอนทั่วไป (X_2)	2(2 – 1)	
ศษ 363 ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 3 (X_2)	1(0 – 2)	
จต 101 จิตวิทยาเบื้องต้น (X_3)	2(2 – 0)	
บพ 300 การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น (X_3)	2(2 – 0)	
ข. วิชาชีพครูบังคับร่วม	15	หน่วยกิต
นน 301 การแนะแนวเบื้องต้น (X_3)	2(2 – 0)	
ทน 301 สื่อการสอน (X_3)	2(2 – 0)	
วผ 401 การวัดผลการศึกษา (X_3)	3(3 – 0)	

สข 416	โครงการสุขภาพในโรงเรียน (X_3)	2(2 - 0)
ศษ 463	การฝึกสอน (Y)	6(0 - 12)
	ค. วิชาชีพครูเลือก ไม่น้อยกว่า	11 หน่วยกิต
	(เลือกจากรายวิชาต่อไปนี้ตามความเห็นชอบของภาควิชาของวิชาเอก)	
จิต 323	จิตวิทยาวัยรุ่น (X_3)	3(3 - 0)
จิต 202	จิตวิทยาพัฒนาการสำหรับครู (X_3)	2(2 - 0)
จิต 301	จิตวิทยาการศึกษา (X_3)	3(3 - 0)
นน 215	กลุ่มสัมพันธ์สำหรับครู (X_3)	2(2 - 0)
บห 412	การเป็นผู้นำในชุมชน (X_3)	2(2 - 0)
กญ 311	การศึกษานอกระบบโรงเรียน (X_3)	2(2 - 0)
กญ 321	หลักการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ (X_3)	3(3 - 0)
กญ 323	งานอาสาสมัครและกิจกรรมเยาวชน (X_3)	2(2 - 0)
กญ 331	หลักการพัฒนาชุมชนเบื้องต้น (X_3)	2(2 - 0)
กพ 301	การศึกษาพิเศษ (X_3)	2(2 - 0)
กพ 302	การสอนเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมในชั้นเรียน (X_3)	2(2 - 1)
กพ 303	การสอนซ่อมเสริม (X_3)	2(2 - 1)
ทน 313	นวัตกรรมการศึกษา-การศึกษาเฉพาะกรณี (X_3)	2(2 - 0)
ทน 335	เทคนิคการใช้กระดานดำ (X_3)	2(2 - 1)
วจ 320	วิจัยการศึกษาเบื้องต้น (X_3)	2(2 - 0)
วผ 306	การวัดทัศนคติเบื้องต้น (X_3)	3(3 - 0)
วผ 405	หลักการประเมินผล (X_3)	3(3 - 0)
ศษ 300	ความรู้ทั่วไปสำหรับอาชีพครู (X_3)	2(2 - 0)
ศษ 400	สันทนาการสำหรับครู (X_3)	2(2 - 1)
ศษ 401	การศึกษาด้วยตนเอง (X_3)	2(0 - 4)
ศษ 464	การสอนจุลภาค 1 (X_3)	2(2 - 1)
ศษ 465	การสอนจุลภาค 2 (X_3)	2(2 - 1)
ศษ 466	การนิเทศการฝึกสอน (X_2)	2(2 - 0)
ศษ 471	ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น (X_3)	2(2 - 0)
ศษ 472	จริยศาสตร์ศึกษา (X_3)	2(2 - 0)
มย 311	การมัธยมศึกษา (X_3)	2(2 - 0)
มย 401	หลักสูตรมัธยมศึกษา (X_2)	2(2 - 1)
มย 450	วิทยาศาสตร์สำหรับครูมัธยมศึกษา (X_3)	2(2 - 1)
ปถ 311	การประถมศึกษา (X_3)	2(2 - 0)

ปถ 401 หลักสูตรประถมศึกษา (X_3)	2(2 - 1)
ปถ 472 การศึกษาในชนบท (X_3)	2(2 - 0)
อศ 381 หลักการอาชีพศึกษา (X_3)	3(3 - 0)

ทั้งนี้ นิสิตจะต้องได้รับผลการเรียนวิชาที่พหุที่เรียนเพิ่มเติมแต่ละรายวิชาไม่ต่ำกว่า C หากผลการเรียนรายวิชาใดต่ำกว่า C นิสิตจะต้องเรียนรายวิชานั้นใหม่ และก่อนออกฝึกสอนและ/หรือฝึกงาน นิสิตจะต้องเรียนและสอบผ่านวิชาต่อไปนี้ก่อน คือ ศษ 171, ศษ 361, จศ 301, ปถ 311 หรือ มย 311, วผ 401 และ ทน 301 รวม 15 หน่วยกิต

4.4.3 วิชาเอก นิสิตอาจเลือกเรียนวิชาเอกแบบที่หนึ่งหรือแบบที่สอง (เอกเดี่ยว) เพียงแบบเดียว (X_2)

4.4.4 วิชาโท สำหรับนิสิตที่เลือกเรียนวิชาเอกแบบที่หนึ่งนั้นจะต้องเลือกเรียนวิชาโทด้วย 1 วิชาโท (X_2)

4.4.5 วิชาเลือกเสรี เมื่อเรียนวิชาพื้นฐานทั่วไป วิชาชีพครู วิชาเอก - โทตามที่กำหนดแล้ว ถ้าจำนวนหน่วยกิตยังไม่ครบ 140 หน่วยกิต สำหรับหลักสูตร 4 ปี ให้นิสิตเลือกเรียนวิชาใดๆ ที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยจนได้หน่วยกิตครบตามหลักสูตรนั้นๆ รายวิชาที่เลือกเรียนนั้นจะต้องไม่ใช่วิชาพื้นฐานของวิชาเอก/วิชาโทที่กำลังเรียนอยู่ (แต่อาจเป็นวิชาในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปที่ไม่ใช่พื้นฐานของวิชาเอกวิชาโทของนิสิตก็ได้) ทั้งนี้ จะต้องได้รับอนุมัติการลงทะเบียนจากอาจารย์ที่ปรึกษาและหัวหน้าภาควิชาที่เลือกเรียน

สัญลักษณ์ในวงเล็บท้ายกลุ่มวิชา หรือรายวิชาเป็นการจัดกลุ่มวิชาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดย X_1 หมายถึง วิชาศึกษาทั่วไป X_2 หมายถึง วิชาด้านหลักสูตรและการสอน X_3 หมายถึง วิชาการศึกษาอื่นๆ X_4 หมายถึง วิชาเอก - โท (ไม่รวมการสอนวิชาเอก - โท) และ Y หมายถึง วิชาการศึกษาฝึกสอน

5. การฝึกปฏิบัติการฝึกสอน

5.1 ความมุ่งหมาย

คณะศึกษาศาสตร์จัดให้นิสิตปฏิบัติการฝึกสอน/ฝึกงาน โดยมีความมุ่งหมายที่สำคัญ คือ (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2546 : 2)

- 1) เพื่อให้ นิสิตมีประสบการณ์การสอนสามารถนำความรู้ภาคทฤษฎีไปทดลองปฏิบัติในสถานการณ์จริง
- 2) เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องตามหลักสูตรและความเปลี่ยนแปลงต่างๆ
- 3) สร้างศรัทธาและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู
- 4) เสริมสร้างบุคลิกภาพที่เหมาะสมและถูกต้องตามจรรยาบรรณครู
- 5) มีความคิดก้าวหน้าและสามารถสร้างสถานการณ์เฉพาะหน้าได้ดี

วโร เพ็งสวัสดิ์ (2543 : 12) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้ดังนี้

- 1) ช่วยให้นักศึกษามีความมั่นใจ มีความคุ้นเคย และมีการพัฒนาตนให้เข้ากับการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูอย่างรวดเร็ว
- 2) ช่วยให้นักศึกษาคูได้ฝึกปฏิบัติควบคู่กับการเรียนรู้ทฤษฎี ทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และเทคนิควิธีต่างๆ อยู่ตลอดเวลาจนเกิดความเข้าใจ และความคล่องตัวในการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู
- 3) ช่วยให้นักศึกษาคูได้ฝึกปฏิบัติทั้งในส่วนของการรายวิชากลุ่มวิชาชีพครู และในส่วนที่ปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูโดยตรงอย่างสม่ำเสมอ
- 4) ช่วยให้นักศึกษาคูได้ฝึกปฏิบัติในกิจกรรมที่เสริมสร้างให้เกิดความรัก และความศรัทธาในวิชาชีพครู รวมทั้งในกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะของความเป็นครู
- 5) ช่วยให้นักศึกษาคูได้พัฒนาตนเองไปที่ละน้อยจากการฝึกทำทั้งในสถานการณ์จริงและในสถานการณ์จำลอง จนเกิดความมั่นใจในตนเองที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 6) ช่วยให้นักศึกษาคูได้พัฒนาตนเอง และฝึกปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูกับหน่วยงานผู้ใช้ครูโดยตรง จึงทำให้เกิดการประสานสัมพันธ์ในงานการผลิตครูได้ทันกับงานของผู้ใช้ครูเป็นอย่างดี

5.2 แนวการปฏิบัติสำหรับนิสิต

ในการปฏิบัติการฝึกสอนนิสิตจะต้องมีแนวการปฏิบัติที่เหมาะสมทั้งต่อบุคลากรและสถาบันการศึกษาที่ปฏิบัติงาน การปฏิบัติตนด้านบุคลิกภาพ การปฏิบัติตนด้านการสอน และการปฏิบัติตนต่อนักเรียน โดยนิสิตจะต้องตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องเหมาะสมดังรายละเอียดดังนี้ (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2546 : 2 – 5)

แนวการปฏิบัติต่อสถาบันการศึกษา

- 1) รักษาชื่อเสียง เสริมสร้างเกียรติคุณ และสำนึกในความเป็นนิสิตของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 2) ศึกษาและปฏิบัติตามระเบียบของคณะศึกษาศาสตร์ และสถาบัน/โรงเรียนที่ปฏิบัติการฝึกสอนฝึกงานอย่างเคร่งครัด
- 3) เตรียมความพร้อมทางด้านเนื้อหาวิชาการและเทคนิคการสอนให้ทันสมัยน่าสนใจ
- 4) รับผิดชอบต่องาน ตามที่คณะศึกษาศาสตร์ สถาบัน/โรงเรียนมอบหมายทั้งงานสอนและอื่นๆ

แนวการปฏิบัติตนด้านบุคลิกภาพ

- 1) แต่งกายสุภาพ สะอาด เรียบร้อยตามระเบียบของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2) ประพฤติตนดี ใช้วาจาสุภาพ วางตนให้เหมาะสมกับกาลเทศะโดยคำนึงถึงวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทยเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีกับนักเรียน

3) ยินดีรับฟังคำติชมของอาจารย์นิเทศก์ พร้อมทั้งจะนำไปพิจารณาปรับปรุงตนเอง

4) หมั่นประเมินผลเพื่อพัฒนาตนเองด้วยใจเป็นธรรม และสม่ำเสมอทุกด้านเพื่อการปฏิบัติงานการเป็นครูที่ดีในอนาคต

5) มีความรับผิดชอบงานส่วนตนและส่วนรวม

แนวการปฏิบัติตนด้านการสอน

1) วางแผนการสอนอย่างรัดกุมร่วมกับอาจารย์นิเทศก์ และปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

2) ศึกษาค้นคว้าเพื่อความแม่นยำในเนื้อหาที่สอน ทดลองจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทเรียนและน่าสนใจ

3) จัดทำบันทึกการสอนให้เสร็จเรียบร้อย และนำเสนออาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนล่วงหน้าเพื่อตรวจแก้ไข

4) สอนด้วยความตั้งใจ ตรงเวลา และสอนเต็มเวลา เต็มความสามารถ

5) ให้ความสำคัญต่อการผลิตสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับกิจกรรม และบทเรียนเพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6) ประเมินผลการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอโดยไม่ถือคติต่อนักเรียนรายบุคคล

7) สร้างเสริมนิสัยนักเรียนให้มีความรับผิดชอบทั้งส่วนตน และส่วนรวม ต่อการเรียนการทำงานเพื่อเป็นประชากรที่มีค่าในอนาคต

8) ศึกษาคู่มือวิชาประสบการณ์วิชาชีพให้ละเอียด และปฏิบัติตามในแต่ละหัวข้อตามช่วงเวลาเป็นลำดับ เตรียมพร้อมทุกครั้งเพื่อให้อาจารย์นิเทศก์ได้ตรวจผลงาน

5.3 บทบาทและความรับผิดชอบของนิสิต

บทบาทความรับผิดชอบของนิสิตต่อโรงเรียน / สถาบัน

1) เคารพและปฏิบัติตามนโยบายของโรงเรียน / สถาบัน

2) ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบและกฎเกณฑ์ของโรงเรียน / สถาบันอย่างเคร่งครัด

3) ร่วมรับผิดชอบต่อทรัพย์สินและอุปกรณ์ต่างๆของโรงเรียน / สถาบัน

4) หลีกเลี่ยงการมีปัญหาขัดแย้งต่างๆ แต่หากเกิดปัญหาควรปรึกษา และขอความช่วยเหลือจากอาจารย์นิเทศก์ทั้งฝ่ายโรงเรียน (อาจารย์พี่เลี้ยง) และอาจารย์นิเทศก์จากคณะศึกษาศาสตร์

5) เคารพและปฏิบัติต่ออาจารย์ทุกท่านในโรงเรียน/สถาบันเท่าเทียมกับอาจารย์นิเทศก์ของตนจากมหาวิทยาลัย

6) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคลากรของโรงเรียน/สถาบันและนิสิต/นักศึกษาต่างสถาบัน

- 7) เข้าร่วมกิจกรรมและการประชุมเช่นเดียวกับบุคลากรของโรงเรียน/สถาบัน
- 8) ตั้งใจจริงที่จะเรียนรู้วิธีการทำงานและให้ความร่วมมือกับอาจารย์ที่เลี้ยงอย่างเต็มความสามารถ
- 9) แสดงให้เห็นว่ามีความเต็มใจที่จะแสดงความคิดเห็น คำแนะนำ หรือคำติชมจากอาจารย์ที่เลี้ยง
- 10) เตรียมพร้อมด้านเนื้อหา และวางแผนการสอนอย่างมีระบบร่วมกับอาจารย์ที่เลี้ยง
- 11) ส่งบันทึกการสอนอาจารย์ที่เลี้ยงก่อนการสอนทุกครั้งอย่างเคร่งครัด
- 12) ตรงต่อเวลาในการสอนเอาใจใส่การสอน และการปฏิบัติงานต่างๆ ที่ทางโรงเรียนมอบหมายด้วยความเต็มใจ

บทบาทและความรับผิดชอบของนิสิตต่อนักเรียน

- 1) วางตนให้เป็นที่น่าเชื่อถือ รักใคร่ เลื่อมใส ทั้งด้านวิชาการและบุคลิกภาพเสมือนครูคนหนึ่งของโรงเรียน/สถาบัน
- 2) ทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียน ทั้งการวางตัว การรักษามารยาทระเบียบวินัยและความสะอาด
- 3) พยายามรู้จักเด็กที่ตนสอนให้ทั่วถึง ให้ความยุติธรรม ความเมตตาปราณี ความเอาใจใส่ช่วยเหลือแก่ทุกคนด้วยความเสมอภาค
- 4) เตรียมการสอนให้ดีเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน พร้อมทั้งแนะนำหากนักเรียนมีปัญหาสงสัย

บทบาทและความรับผิดชอบของนิสิตต่ออาจารย์นิเทศก์จากมหาวิทยาลัย

- 1) มอบตารางสอน และการปฏิบัติหน้าที่ภายในสัปดาห์แรกที่นิสิตไปฝึกปฏิบัติการสอนเพื่ออาจารย์จะได้จัดตารางเวลาทำงานได้เหมาะสม
- 2) แจ้งให้อาจารย์นิเทศก์จากมหาวิทยาลัยทราบล่วงหน้าหากมีการเปลี่ยนแปลงตารางสอน หรือมีกิจกรรม/เหตุการณ์ที่ทำให้ต้องงดการสอน
- 3) เตรียมบันทึกการสอน และคู่มือประสบการณ์วิชาชีพให้พร้อมตลอดเวลาเพื่ออาจารย์นิเทศก์จากมหาวิทยาลัยจะได้ตรวจแก้ไขหรือบันทึกทุกครั้งที่เป็นเทศการสอน
- 4) แจ้งปัญหาที่เกิดขึ้นกับนิสิตให้อาจารย์นิเทศก์ทราบอย่างจริงจังตามข้อเท็จจริงเพื่อขอคำแนะนำและความช่วยเหลือทันที
- 5) เข้าร่วมประชุมทุกครั้งกับอาจารย์นิเทศก์ตามที่กำหนดนัดหมาย

สรุปการฝึกปฏิบัติการฝึกสอนมุ่งให้นิสิตได้นำความรู้จากการเรียนรู้เชิงทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติในชั้นเรียนเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงได้มีโอกาสพัฒนาตนเองที่ละน้อยจนเกิดความมั่นใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการปฏิบัติการฝึกสอนนิสิตจะต้องเรียนรู้การปฏิบัติตนที่เหมาะสมทั้งต่อบุคคลและสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานโดยจะต้องตระหนักถึงบทบาท

หน้าที่และความรับผิดชอบที่พึงมีต่อตนเอง นักเรียน และวิชาชีพเพื่อการประกอบอาชีพครูที่ดีในอนาคต

5.4 ปัญหาจากการฝึกปฏิบัติการฝึกสอน

ปัญหาการฝึกปฏิบัติการฝึกสอน จากการรวบรวมจากบันทึกประจำวันสำหรับการฝึกสอน (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2546 : 12 – 13) พบประเด็นที่น่าสนใจสรุปได้ดังนี้

1. นิสิตฝึกสอน ในส่วนของนิสิต พบว่า ในขณะที่ทำการฝึกสอนมักมีอาการประหม่า ตื่นเต้น ทำให้ไม่สามารถคุมชั้นได้ดี มีปัญหาในการนำเสนอการจัดกระบวนการเรียนรู้ เช่น บางเรื่องพิจารณาว่าจำเป็นต้องใช้การบรรยายแต่กลับไม่ได้ผลทำให้นักเรียนเบื่อหน่าย เป็นต้น นอกจากนี้ยังยึดติดกับการสอนเนื้อหาทำให้รีบสอน เก่งว่าจะสอนไม่ครบเนื้อหา และบางครั้งไม่สามารถตอบคำถามของนักเรียนได้

2. นักเรียน ส่วนใหญ่นักเรียนไม่ค่อยตั้งใจเรียน ความสนใจเรียนมีเพียงระยะสั้นๆ ขาดสมาธิในการเรียน มักคุยและส่งเสียงดัง ขาดความรับผิดชอบ โดยเฉพาะในการนำเสนองาน การทำการทดลองปฏิบัติการ ไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม มาสาย เข้าห้องเรียนช้า ไม่ทำการบ้าน ไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนโดยลำพังแต่จะรอให้ครูบอก ไม่พร้อมในการเรียน

3. สถานที่และอุปกรณ์การเรียนการสอน ในส่วนนี้พบว่าห้องเรียนสกปรก โต๊ะเรียนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ทำให้ต้องนั่งเรียนเบียดเสียดกัน อุปกรณ์การทดลองมีน้อยและมักชำรุดเสียหาย

สรุปปัญหาจากการฝึกปฏิบัติการฝึกสอน ได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากตัวนิสิตเอง ทั้งในส่วนของบุคลิกภาพ และความรู้ทางวิชาการ ซึ่งเป็นสิ่งที่นิสิตจะต้องเรียนรู้และแก้ปัญหาโดยตรง นอกจากนี้ได้แก่ปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียน ความไม่พร้อมของผู้เรียน รวมไปถึงปัญหาจากสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ในเรื่องสถานที่และอุปกรณ์การเรียนการสอน

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

งานวิจัยเกี่ยวกับการสอนโดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของผู้เรียนสูงกว่าการสอนโดยผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (สำเนา บุญศรีแก้ว. 2532) และสอดคล้องกับข้อค้นพบของรจนา รัตนานิคม (2544) และพรศรี บุญรอด (2545) ที่พบว่า ผลการเรียนคณิตศาสตร์ของผู้เรียนที่ใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด และใช้ชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์เน้นผู้เรียนสำคัญหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ปริมาณความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมทางการสอนแบบเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ในการเรียนมีความสัมพันธ์กับ

การยอมรับนวัตกรรมทางการสอน (พนาลัย อยู่สำราญ. 2534) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และค่านิยมทางวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมของผู้เรียนที่ครูเป็นผู้ประเมิน ผลไม่แตกต่างจากการที่ผู้เรียนเป็นผู้ประเมินผลตนเอง (ประหยัด แสงวิชัย. 2544) นอกจากนี้ ยังพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีความแตกต่างกันตามตัวแปร อายุ วุฒิ ประสบการณ์การทำงาน และการได้รับการอบรมก่อนปฏิบัติหน้าที่ครู (ประยูร ผ่อง อำไพ. 2544) ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบที่ว่า ครูธุรกิจที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทุกด้านแตกต่างจากครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี เช่นเดียวกับครูธุรกิจที่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาอาชีพธุรกิจน้อยจะมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทุกด้าน แตกต่างจากครูธุรกิจที่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาอาชีพธุรกิจมาก (อภิญา เหมระ. 2544) ในส่วนของการศึกษาสภาพและความต้องการในการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางพบว่าสภาพการจัดการเรียนการสอนไม่มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของครูผู้สอน แต่มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และมีความสัมพันธ์กับ สิ่งอำนวยความสะดวกภายในโรงเรียน และความต้องการของนักเรียน ด้านคุณลักษณะของ ครูผู้สอน ลำดับแรก คือ ต้องการครูอาจารย์ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของวิชาที่ สอน รองลงมาคือ ให้โอกาสนักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น และทำกิจกรรม ส่วนด้านอาคาร สถานที่ลำดับแรก มี 2 รายการ คือ ต้องการอาคารสถานที่ที่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด สวยงาม ร่มรื่น และมีความปลอดภัยต่อนักเรียน และมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายพร้อมที่ จะให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ด้านสื่อการเรียนการสอน เทคโนโลยีและนวัตกรรม ลำดับแรก คือ สื่อโปรแกรมการสอน เช่น แบบเรียนสำเร็จรูปที่ใช้ เครื่องช่วยสอนและคอมพิวเตอร์ รองลงมาคือ ของจริงและตัวบุคคล เช่น การสาธิต การทดลอง และการศึกษาดูงานนอกสถานที่ ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนการสอน ลำดับแรกคือ ประสบการณ์ตรงกับความสนใจ และได้เรียนรู้อย่างมีความสุข รองลงมาคือ การได้ฝึกปฏิบัติจน ค้นพบความถนัดของตนเอง และด้านการวัดผลประเมินผลประการแรกคือ ต้องการให้ใช้การ วัดผลการประเมินผลจากแฟ้มสะสมงาน รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลตนเอง โดยครูและนักเรียนร่วมกันสร้างแบบประเมิน (กองการศึกษาสงเคราะห์. 2544 : 66 – 67) สอดคล้องกับ แนช (Nash. 1997) ที่ศึกษาผลการปฏิบัติการสอนที่มีต่อการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า รายวิชาที่นักเรียนเรียนรู้ในเชิงทฤษฎีส่งผลน้อยมากในการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการ เรียนการสอนจริงในชั้นเรียน และในการสอนจริงต้องขวนขวายแก้ปัญหาในเรื่องสื่อ และแหล่ง เรียนรู้เป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยัง พบว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษามีการปฏิบัติตามบทบาท ต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีปัญหาในระดับปาน กลาง และความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนกับครูวิชาการต่อระดับปฏิบัติตามบทบาทของ ผู้บริหารโรงเรียนมีความแตกต่างกัน (สมาน แก้วคำไสย์. 2545) การศึกษาสภาพ และปัญหา

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พบว่า มีปัญหาในระดับปานกลาง (สุบิน ณ อัมพร. 2545) สอดคล้องกับข้อค้นพบของ สมจิต สวธนไพบุลย์ และคณะ (2546 : 470 – 471) เกี่ยวกับปัญหาของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้ ผู้เรียนขาดทักษะการอ่าน การเขียน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ ขาดแรงจูงใจใฝ่รู้แห่งตน ขาดความพยายามที่จะทำงานให้ดีที่สุด ขาดทักษะการคิด โดยเฉพาะการคิดอย่างมีเหตุผล การคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ และขาดทักษะการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นฐาน ในส่วนของการพัฒนาบทบาทของการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า รูปแบบปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนนั้น ครูยังมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่ เริ่มตั้งแต่การวางแผนการสอนตามหลักสูตรที่กำหนด ครูมีบทบาทในการนำเข้าสู่การสอน มีบทบาทในการเป็นผู้สอน กำหนดกิจกรรมหลายรูปแบบเพื่อให้ นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนโดยทำกิจกรรม เช่น การจัดทำรายงาน การจัดทำโครงการ เป็นต้น ส่วนการวัดผลประเมินผลครูมีบทบาทในการกำหนดวิธีการ และกิจกรรมการวัดผล ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมน้อยครูมีบทบาทมาก เพราะเป็นผู้กำหนดรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับการวัดผล รูปแบบการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนในอนาคต ครูให้การยอมรับและสนองความต้องการของนักเรียนมากขึ้นโดยมีลักษณะดังนี้ ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนการสอน การเสนอความต้องการ การค้นคว้าหาข้อมูลที่ต้องการเรียนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยปรับเปลี่ยนบทบาทของนักเรียน ครูและผู้บริหาร (นริศว์ ปรารมภ์. 2548 : 496)

6.2 งานวิจัยการจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา

ในส่วนของงานวิจัยการจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาได้มีการวิจัยและมีข้อค้นพบในลักษณะคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่อาจแตกต่างกันรายละเอียดบ้างเล็กน้อย ดังข้อค้นพบของ มณี ช้างเผือก (2538) ที่ว่า อาจารย์และนักศึกษา มีทัศนะว่าการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพื้นฐานทั่วไปในหลักสูตรปริญญาตรีของสถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์โดยรวม 5 ด้าน มีความเหมาะสมมาก ยกเว้นด้านการจัดการเกี่ยวกับสื่อ สถานที่ อุปกรณ์การสอน มีความเหมาะสมปานกลาง ทัศนะของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน พบว่า ด้านที่แตกต่างกันคือ วิธีการสอน เช่นเดียวกับ ภิราช รัตนันต์ (2546) ที่พบว่า นิสิตระดับปริญญาตรีภาคสมทบมีทัศนะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยรวมทุกด้านว่า ความเหมาะสมในระดับมาก แต่เมื่อจำแนกตามสาขาวิชา และตัวแปรสถานภาพการศึกษา พบว่า มีทัศนะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน สอดคล้องกับ นารี รมย์นุกูล (2547) พบว่า อาจารย์และนักศึกษาเห็นด้วยกับการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีปทุม โดยรวมอยู่ในระดับมากในขณะที่ ทศนีย์ ตรีธาร (2543) พบว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรอุตสาหกรรมศาสตรบัณฑิต โดยรวมอยู่ในระดับปาน

กลาง สอดคล้องกับข้อค้นพบของ ทิพย์วรรณ หันหาบุญ (2544) ที่ว่า นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษา มีความเห็นว่าสภาพแวดล้อมทางวิชาการของการจัดการศึกษา ในหลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง และเห็นว่าสภาพแวดล้อมทางวิชาการของการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับไม่สูงกว่าเกณฑ์ ในส่วนของปัญหาการเรียนของนักศึกษา นั้น ทภา วรสุวัธ (2547) พบว่า ปัญหาการเรียนของนักศึกษาทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน หลักสูตร การวัดประเมินผล ด้านผู้เรียน ผู้สอน และด้านสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง

6.3 งานวิจัยการฝึกสอนของนิสิตฝึกสอน

การเรียนรายวิชาต่างๆ ของนิสิตก่อนออกฝึกสอนรวมถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตล้วนมีความสัมพันธ์กับการฝึกสอนอยู่ไม่น้อย ดังข้อค้นพบของ คิมเมล (Kimmel, 1965) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการที่ผ่านมานักศึกษาฝึกหัดครู สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ในการฝึกสอน เช่นเดียวกับที่ ละอ อารุณยะวนิช (2512) พบว่า นิสิตที่มีผลการเรียนดีในวิชาเอกจะประสบความสำเร็จในการฝึกสอน หรือที่ บรูโน (Bruno, 1970) พบว่า คะแนนเฉลี่ยสะสมมีความสัมพันธ์กับผลการฝึกสอน สอดคล้องกับข้อค้นพบของบัญญัติ ชำนาญกิจ (2534) ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนส่งผลต่อสมรรถภาพด้านการสอน และ ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2536) พบว่าผลการเรียนรายวิชาการศึกษารวมทุกวิชาตลอดหลักสูตรส่งผลต่อคุณลักษณะด้านความเป็นครูของนักศึกษา รวมทั้งข้อค้นพบของ วีณา วโรตมะวิชัย (2547) พบว่า พฤติกรรมในการฝึกทักษะการสอนแบบจุลภาคกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียน ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ในส่วนของพฤติกรรมของนักศึกษาในการฝึกสอนนั้น สตีวาร์ท (Stewart, 1984) พบว่า เมื่อขยายเวลาฝึกสอนจาก 6 สัปดาห์เป็น 12 สัปดาห์ ผลการฝึกสอนมิได้แตกต่างกัน โดยนักศึกษาฝึกสอนมิได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใดๆ ทั้งในด้านการวางแผนการสอน การจัดการเรียนการสอน การสื่อสาร และเจตคติ นอกจากนี้นักศึกษาฝึกสอนยังประเมินตนเองสูงกว่าที่อาจารย์นิเทศก์ประเมิน ในเรื่องของปัจจัยที่สัมพันธ์กับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะความเป็นครู กระบวนการนิเทศ และติดตามผลของสถาบันราชภัฏ การเอาใจใส่ของผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์ การเอาใจใส่ของอาจารย์พี่เลี้ยง เจตคติต่ออาชีพครู และการคบเพื่อนของนักศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคุณลักษณะความเป็นครู กระบวนการนิเทศติดตามผลของสถาบันราชภัฏเจตคติต่ออาชีพครู และการคบเพื่อนของนักศึกษาสามารถพยากรณ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้นอกจากนี้ยังพบว่า วิธีการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมากที่สุด ได้แก่ การจัดกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพด้านความเป็นครูวิธีการพัฒนาระบวนการนิเทศมากที่สุดได้แก่การสัมมนา ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และกระบวนการนิเทศของสถาบันราชภัฏ ส่วนวิธีการพัฒนาเจตคติต่ออาชีพครูมากที่สุดคือ การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การประชุมเชิงปฏิบัติการ

ด้านทักษะที่จำเป็นที่ส่งเสริมเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู(วโร พิงส์สวัสดิ์ .2543 : บทคัดย่อ) ในส่วนของการประเมินโครงการฝึกสอนและฝึกงาน พบว่า อาจารย์ที่เลี้ยงมีความเห็นว่าโครงการฝึกสอนมีประโยชน์และคุณค่า พอใจในโครงการพิเศษที่นิสิตจัดทำ พอใจในผลการเรียนของนักเรียนจากการสอนของนิสิตฝึกสอน พอใจในแบบประเมินผลฝึกสอนที่ใช้ในระดับมากที่สุดหมด (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. 2530) สอดคล้องกับ นลินี บำเรอราช และสุนทร บำเรอราช (2542) ที่ศึกษาพฤติกรรมการสอนของนิสิตฝึกสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และพบว่า อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ที่เลี้ยงและนิสิตฝึกสอนมีความคิดเห็นว่าการนิสิตฝึกสอนมีพฤติกรรมการสอนโดยรวมทั้ง 9 ด้าน อยู่ในระดับพอใจมาก พฤติกรรมด้านการเสริมสร้างจริยธรรมอยู่ในระดับพอใจมากที่สุด พฤติกรรมด้านการเตรียมการสอน และด้านการใช้สื่อการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในส่วนของการวิเคราะห์องค์ประกอบการประเมินผลการฝึกสอนของนิสิต พบว่า ในการแสดงความคิดเห็นต่อองค์ประกอบต้นแบบ 8 องค์ประกอบที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น คือ การเตรียมการสอน การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ การปฏิบัติตน ความรู้ความสามารถ การพัฒนาการสอน และการปฏิบัติงานพิเศษนอกเหนือจากงานสอน ทุกองค์ประกอบมีความสำคัญระดับ 4.25 ขึ้นไปยกเว้นองค์ประกอบเรื่องการปฏิบัติงานพิเศษนอกเหนือจากการสอนที่มีค่าความสำคัญระดับ 3.86 เกี่ยวกับน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบ พบว่า การเตรียมการสอนเป็นองค์ประกอบที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด และในการประเมินผลการฝึกสอนของนิสิตฝึกสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ยังพบข้อสรุปของการวิเคราะห์องค์ประกอบใหม่อีกว่าต้องให้น้ำหนักความสำคัญเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด และให้น้ำหนักความสำคัญเรื่องลำดับจากมากไปสู่น้อยจากเรื่องการปฏิบัติตน การปฏิบัติงานพิเศษนอกเหนือจากงานสอน ความรู้ความสามารถ และการเตรียมการสอน (นลินี บำเรอราช และวิมลรัตน์ จตุรานนท์. 2545) ซึ่งสอดคล้องกับสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2537) ที่วิเคราะห์องค์ประกอบที่เหมาะสมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสายการสอนแล้ว พบว่า ควรมีการประเมินทั้งการประเมินเพื่อการปรับปรุงงานและพัฒนางาน และผลสรุปรวม โดยประเมินผลงานของครูทั้งผลงานหลัก งานรอง และงานเสริม พฤติกรรมการสอน และพฤติกรรมการทำงานอื่นๆ ผู้ประเมินควรเป็นคณะบุคคล มีการแจ้งหลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินให้ครูทราบล่วงหน้าพร้อมทั้งใช้การนิเทศ และพัฒนาครูไปในทางที่สอดคล้องกับหลักการที่จะประเมินครู มีการแจ้งผลการประเมินให้ครูทราบ รวมทั้งมีพื้นฐานการวัดที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ ส่วนองค์ประกอบที่สำคัญในการประเมินผล เมื่อจัดลำดับความสำคัญอันดับหนึ่งคือ คุณภาพการสอน และอันดับสองถึงอันดับหกได้แก่ พฤติกรรมการสอน ปริมาณงานสอน คุณลักษณะส่วนตัว คุณภาพงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย และปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย

กล่าวโดยสรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า การเรียนการสอนโดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีความสำคัญและส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สนองความต้องการของผู้เรียน แม้จะประสบปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้เรียนอยู่บ้าง เช่น

การขาดทักษะการเขียน การอ่าน การคิด ฯลฯ โดยทั่วไปพบปัญหาในระดับปานกลาง ผู้บริหาร และครูได้ปฏิบัติบทบาทต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในระดับมาก รวมทั้งให้การยอมรับ และสนองความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น ส่วนการจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา พบว่า โดยทั่วไปมีความเหมาะสมในระดับมาก แต่มีความเหมาะสมในบางด้านในระดับปานกลาง โดยอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องปัญหาการเรียนของนักศึกษา ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน หลักสูตร การวัดประเมินผล ด้านผู้เรียน ผู้สอน และสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง และในส่วนของงานวิจัยการฝึกสอนของนิสิตฝึกสอน พบว่า ผลการเรียนของนิสิตมีผลต่อการฝึกสอน การขยายเวลาการฝึกสอนไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมในการฝึกสอน ปัจจัยด้านคุณลักษณะความเป็นครู กระบวนการนิเทศ การเอาใจใส่ ของผู้บริหารสถานศึกษา และของอาจารย์พี่เลี้ยง เจตคติต่ออาชีพครู ล้วนมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับการฝึกสอนของนิสิต การประเมินผลความพึงพอใจจากการฝึกสอนฝึกงานของนิสิต ส่วนใหญ่อยู่ระดับมาก ซึ่งควรให้น้ำหนักในเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด รวมทั้งควร ประเมินผลงานทั้งผลงานหลัก งานรอง งานเสริม พฤติกรรมการสอนและพฤติกรรมอื่นๆ ด้วย

การวิจัยนำร่อง

เนื่องจากการตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไม่พบงานวิจัยใดที่มีสาระใกล้เคียงกับงานวิจัยนี้ ดังนั้น เพื่อให้มีแนวทางในการกำหนดสมมติฐานการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษา นำร่องกับนิสิตหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู วิชาเอกคณิตศาสตร์ และวิชาเอกวิทยาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2546 จำนวน 14 คน และ 16 คน ตามลำดับ โดยศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในประเด็นหลัก 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ประสพการณ์จากการเรียนรายวิชาการสอนทั่วไป (X_1) 2) ประสพการณ์จากการเรียนรายวิชาการสอนวิชาเอก (X_2) 3) ประสพการณ์จากการสอนในระหว่างฝึกสอน (Y_1) และ 4) ความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นระหว่างฝึกสอน (Y_2) ซึ่งปรากฏผลการศึกษาดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงระดับประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชาด้านหลักสูตรและการสอนจาก
การศึกษานำร่องกับนิสิตหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู

ตัวชี้วัด ที่	ค่าสถิติ	กลุ่มคณิตศาสตร์ ($n=14$)				กลุ่มวิทยาศาสตร์ ($n=16$)			
		X_1	X_2	Y_1	Y_2	X_1	X_2	Y_1	Y_2
1	$\bar{X}$	2.41	2.56	2.36	2.46	2.35	2.68	2.77	2.91
	S	.42	.62	.56	.91	.77	.48	.67	.68
	ระดับ*	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
2	$\bar{X}$	2.39	2.61	2.53	2.81	2.41	2.81	2.81	2.97
	S	.68	.71	.70	.86	.58	.78	.79	.59
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
3	$\bar{X}$	2.42	2.59	2.41	2.93	2.44	2.78	2.80	2.88
	S	.61	.73	.59	.78	.84	.44	.82	.78
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
4	$\bar{X}$	2.44	2.62	2.62	2.95	2.43	2.81	2.79	2.90
	S	.86	.48	.91	.83	.66	.64	1.10	.88
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
5	$\bar{X}$	2.40	2.45	2.81	2.88	2.55	2.72	2.58	2.91
	S	.95	.69	.57	.77	.71	.97	.88	.83
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
6	$\bar{X}$	2.46	2.50	2.72	2.74	2.49	2.74	2.91	2.84
	S	.74	.82	.77	.88	.73	.83	.92	.90
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
7	$\bar{X}$	2.51	2.61	2.71	2.91	2.77	3.01	2.78	2.78
	S	.79	1.00	.81	.81	.91	.78	.83	.85
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
8	$\bar{X}$	2.44	2.88	2.81	3.01	2.43	2.99	2.88	2.93
	S	1.10	.93	.94	.66	.89	.69	.56	.92
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก

* ส = ระดับสูง, ก = ระดับปานกลาง, ต = ระดับต่ำ

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด ที่	ค่าสถิติ	กลุ่มคณิตศาสตร์ ($n=14$)				กลุ่มวิทยาศาสตร์ ($n=16$)			
		X_1	X_2	Y_1	Y_2	X_1	X_2	Y_1	Y_2
9	$\bar{X}$	2.52	2.74	2.83	3.08	2.77	2.92	2.64	2.88
	S	.96	.49	.77	.84	.78	.84	.66	.66
	ระดับ *	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก

ตาราง 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์จากการเรียนรายวิชาด้าน
หลักสูตรและการสอนกับการจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน

กลุ่ม	$r_{y,x1}$	$r_{y,x2}$	$r_{x1,x2}$	$R_{y,x1x2}$	$R^2_{y,x1x2}$
คณิตศาสตร์	.705**	.711**	.812**	.717**	.514
วิทยาศาสตร์	.703**	.741*	.796*	.764*	.584

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

1. นิสิตหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ทั้งกลุ่มวิชาเอกคณิตศาสตร์ และกลุ่มวิชาเอกวิทยาศาสตร์ ได้รับประสบการณ์การจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จากการเรียนรายวิชาการสอนทั่วไป และการสอนวิชาเอกในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำทุกตัวชี้วัด

2. นิสิตหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ทั้งกลุ่มวิชาเอกคณิตศาสตร์ และกลุ่มวิชาเอกวิทยาศาสตร์ จัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยทั้งกรณีการตามความเป็นจริงและกรณีการสอนที่น่าจะเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลางทุกตัวชี้วัด โดยมีแนวโน้มว่าการปฏิบัติที่น่าจะเป็นไปได้มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าการปฏิบัติได้จริงเล็กน้อย

3. มีความสัมพันธ์พหุคูณระหว่างการสอนตามความเป็นจริง กับประสบการณ์การเรียนรู้จากการเรียนรายวิชาการสอนวิชาเอก และการสอนทั่วไป โดยมีอำนาจพยากรณ์ เป็นร้อยละ 51.40 และ 58.40 สำหรับกลุ่มวิชาเอกคณิตศาสตร์และกลุ่มวิชาเอกวิทยาศาสตร์ตามลำดับ

สมมติฐานการวิจัย

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องและผลการศึกษานำร่อง สามารถกำหนดสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

1. นิสิตฝึกสอนมีระดับประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 3 กรณี คือ

* ส = ระดับสูง, ก = ระดับปานกลาง, ต = ระดับต่ำ

- 1.1 ประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มต่างๆ ก่อนออกฝึกสอน
- 1.2 ความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นในระหว่างฝึกสอน
- 1.3 การจัดให้มีขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน
2. ระดับความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นในระหว่างฝึกสอนสูงกว่าการจัดให้เกิดขึ้นจริง
3. มีความสัมพันธ์พหุคูณระหว่างประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มต่างๆ กับการจัดให้เกิดขึ้นจริงระหว่างฝึกสอน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีการดำเนินงานตามขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง 2) การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูล แต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตหลักสูตรการศึกษาด้านจิตวิทยาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่เข้าศึกษาในระยะเวลาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ส่วนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตดังกล่าวที่ออกฝึกสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 178 คน จากวิชาเอกต่างๆ 9 วิชาเอก ดังนี้

1.1 วิชาเอกการประถมศึกษา (ปถ)	จำนวน	32	คน
1.2 วิชาเอกคณิตศาสตร์ (คณ)	จำนวน	14	คน
1.3 วิชาเอกเคมี (คม)	จำนวน	14	คน
1.4 วิชาเอกชีววิทยา (ชว)	จำนวน	19	คน
1.5 วิชาเอกฟิสิกส์ (ฟส)	จำนวน	19	คน
1.6 วิชาเอกศิลปศึกษา (ศป)	จำนวน	22	คน
1.7 วิชาเอกดนตรี (ดต)	จำนวน	35	คน
1.8 วิชาเอกพลศึกษา (พล)	จำนวน	13	คน
1.9 วิชาเอกสุขศึกษา (สข)	จำนวน	10	คน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามโดยมีเกณฑ์การประเมินแบบรูปรีค 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้พัฒนาขึ้น (ณัฐพงษ์ เจริญพิทย์. 2546 : 146 – 149) มีสาระครอบคลุมตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญ 9 ตัว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 4) เครื่องมื่อดังกล่าวได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพมาแล้ว กล่าวคือมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruency) อยู่ระหว่าง .67 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.73 (ณัฐพงษ์ เจริญพิทย์. 2546 : 150 – 155) เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูปรีค ข้อมูลการหาความตรง (ค่าดัชนีความสอดคล้อง) และความเชื่อมั่นของแบบประเมินฯ มีดังต่อไปนี้

2.1 เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูปรีค (Rubric) ชนิดมาตรา 5 ระดับ สำหรับแบบสอบถามการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

- 1) มีประสบการณ์ตรง สัมพันธ์กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี
 - ได้ 1 คะแนน เมื่อได้รับประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติหรือ สิ่งแวดล้อมหรือเทคโนโลยี (อย่างใดอย่างหนึ่ง) เฉพาะใน ชั้นเรียน
 - ได้ 2 คะแนน เมื่อได้รับประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติหรือ สิ่งแวดล้อมหรือเทคโนโลยี ในชั้นเรียนหรือนอกชั้นเรียน (รวม 2 อย่าง)
 - ได้ 3 คะแนน เมื่อได้รับประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติหรือ สิ่งแวดล้อมหรือเทคโนโลยี ในชั้นเรียนหรือนอกชั้นเรียน (รวม 3 อย่าง)
 - ได้ 4 คะแนน เมื่อได้รับประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติหรือ สิ่งแวดล้อมหรือเทคโนโลยี ในชั้นเรียนหรือนอกชั้นเรียน (รวม 4 อย่าง)
 - ได้ 5 คะแนน เมื่อได้รับประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติหรือ สิ่งแวดล้อมหรือเทคโนโลยี ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน
- 2) ฝึกปฏิบัติและทำกิจกรรมหลากหลายจนค้นพบความถนัด และวิธีการของ

ตนเอง

 - ได้ 1 คะแนน เมื่อได้ฝึกปฏิบัติและทำกิจกรรม 1 ประเภท แต่ยังไม่พบความ ถนัดและวิธีการของตนเอง
 - ได้ 2 คะแนน เมื่อได้ฝึกปฏิบัติและทำกิจกรรม 1 ประเภท และพบความถนัด และวิธีการของตนเอง
 - ได้ 3 คะแนน เมื่อได้ฝึกปฏิบัติและทำกิจกรรม 2 ประเภท และพบทั้งความ ถนัดและวิธีการของตนเอง
 - ได้ 4 คะแนน เมื่อได้ฝึกปฏิบัติและทำกิจกรรม 3 ประเภท และพบทั้งความ ถนัดและวิธีการของตนเอง
 - ได้ 5 คะแนน เมื่อได้ฝึกปฏิบัติและทำกิจกรรมมากกว่า 3 ประเภท และพบ ทั้งความถนัดและวิธีการของตนเอง
- 3) เห็นแบบอย่างที่ดีและฝึกเผชิญสถานการณ์จนเกิดจิตสำนึกและคุณธรรม
 - ได้ 1 คะแนน เมื่อได้เห็นแบบอย่างที่ดีและฝึกเผชิญสถานการณ์แต่ยังไม่เกิด จิตสำนึกและคุณธรรม
 - ได้ 2 คะแนน เมื่อได้เห็นแบบอย่างที่ดีและฝึกเผชิญสถานการณ์จนเกิด จิตสำนึกและคุณธรรมในระดับชั่วคราว
 - ได้ 3 คะแนน เมื่อได้เห็นแบบอย่างที่ดีและฝึกเผชิญสถานการณ์จนเกิด

จิตสำนึกและคุณธรรมในระดับก่อนข้างถาวร

ได้ 4 คะแนน เมื่อได้เห็นแบบอย่างที่ดีและฝึกเผชิญสถานการณ์จนเกิด

จิตสำนึกและคุณธรรมในระดับถาวร

ได้ 5 คะแนน เมื่อได้เห็นแบบอย่างที่ดีและฝึกเผชิญสถานการณ์จนเกิด

จิตสำนึกและคุณธรรมในระดับถาวรและถ่ายทอดสู่ผู้อื่น

4) ฝึกคิดหลายวิธี สร้างสรรค์จินตนาการ และแสดงออกได้อย่างชัดเจนมีเหตุผล

ได้ 1 คะแนน เมื่อได้ฝึกคิด 1 วิธี แต่ยังไม่เกิดการสร้างสรรค์ จินตนาการ

ได้ 2 คะแนน เมื่อได้ฝึกคิด 2 วิธี และเกิดการสร้างสรรค์ จินตนาการ แต่ยังไม่ได้แสดงออก

ได้ 3 คะแนน เมื่อได้ฝึกคิด 2 – 3 วิธี เกิดการสร้างสรรค์ จินตนาการ และได้แสดงออกแต่ยังไม่ชัดเจน หรือยังไม่มีเหตุผล

ได้ 4 คะแนน เมื่อได้ฝึกคิด 2 – 3 วิธี เกิดการสร้างสรรค์ จินตนาการ ได้แสดงออกอย่างชัดเจน และมีเหตุผล

ได้ 5 คะแนน เมื่อได้ฝึกคิดมากกว่า 3 วิธี เกิดการสร้างสรรค์ จินตนาการ ได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล

5) ได้รับการเสริมแรงให้ทดลองวิธีการแก้ปัญหาทั้งด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยน

เรียนรู้จากกลุ่ม

ได้ 1 คะแนน เมื่อได้รับการเสริมแรงให้ทดลองวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง (ในชั้นเรียน) แต่ไม่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้

ได้ 2 คะแนน เมื่อได้รับการเสริมแรงให้ทดลองวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง (ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน) แต่ไม่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้

ได้ 3 คะแนน เมื่อได้รับการเสริมแรงให้ทดลองวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง (ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน) และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มเล็กของตน

ได้ 4 คะแนน เมื่อได้รับการเสริมแรงให้ทดลองวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง (ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน) และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มเล็ก 2 กลุ่ม

ได้ 5 คะแนน เมื่อได้รับการเสริมแรงให้ทดลองวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง (ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน) และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มเล็กมากกว่า 2 กลุ่ม

6) ได้ฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูล และสร้างสรรค์ความรู้จากแหล่งวิทยาการใน

โรงเรียนและชุมชน

ได้ 1 คะแนน เมื่อได้ฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูลในโรงเรียน แต่ยังไม่ได้

สร้างสรรค์ความรู้

- ได้ 2 คะแนน เมื่อได้ฝึกค้นคว้ารวบรวมข้อมูลในโรงเรียนและชุมชนแต่ยังไม่ได้สร้างสรรค์ความรู้
- ได้ 3 คะแนน เมื่อได้ฝึกค้นคว้ารวบรวมข้อมูลในโรงเรียนและชุมชนและสร้างสรรค์ความรู้ในประเด็นที่ได้รับมอบหมายแต่ยังไม่ลึกซึ้ง
- ได้ 4 คะแนน เมื่อได้ฝึกค้นคว้ารวบรวมข้อมูลในโรงเรียนและชุมชนและสร้างสรรค์ความรู้ในประเด็นที่ได้รับมอบหมายลึกซึ้งขึ้น
- ได้ 5 คะแนน เมื่อได้ฝึกค้นคว้ารวบรวมข้อมูลในโรงเรียนและชุมชนและสร้างสรรค์ความรู้ในประเด็นที่ได้รับมอบหมายลึกซึ้งขึ้นและในประเด็นอื่นเพิ่มเติมด้วย

7) สนใจใฝ่รู้มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างมีความสุข

- ได้ 1 คะแนน เมื่อมีความสนใจใฝ่รู้ แต่ยังไม่มีส่วนร่วมในการเรียน
- ได้ 2 คะแนน เมื่อมีความสนใจใฝ่รู้ และมีส่วนร่วมในการเรียน (ในชั้นเรียน)
- ได้ 3 คะแนน เมื่อมีความสนใจใฝ่รู้ และมีส่วนร่วมในการเรียน (ในและนอกชั้นเรียน) แต่ไม่มีความสุข
- ได้ 4 คะแนน เมื่อมีความสนใจใฝ่รู้ และมีส่วนร่วมในการเรียน (ในและนอกชั้นเรียน) มีความสุขเป็นบางครั้ง
- ได้ 5 คะแนน เมื่อมีความสนใจใฝ่รู้ และมีส่วนร่วมในการเรียน (ในและนอกชั้นเรียน) มีความสุขทุกครั้ง

8) ฝึกระเบียบวินัยและรับผิดชอบในการทำงานจนสำเร็จ

- ได้ 1 คะแนน เมื่อได้ฝึกระเบียบวินัย แต่ยังทำงานที่ได้รับมอบหมายไม่เสร็จ
- ได้ 2 คะแนน เมื่อได้ฝึกระเบียบวินัย ทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จ แต่ไม่ทันกำหนดเวลา
- ได้ 3 คะแนน เมื่อได้ฝึกระเบียบวินัย ทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จ ภายในกำหนดเวลา มีคุณภาพปานกลาง
- ได้ 4 คะแนน เมื่อได้ฝึกระเบียบวินัย ทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จ ภายในเวลาที่กำหนด มีคุณภาพดี
- ได้ 5 คะแนน เมื่อได้ฝึกระเบียบวินัย ทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จภายในเวลาที่กำหนด มีคุณภาพดีมาก

9) ฝึกประเมินผลงาน ฝึกประเมินและปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น

- ได้ 1 คะแนน เมื่อได้ฝึกประเมินผลงานของตนเองหรือของเพื่อน
- ได้ 2 คะแนน เมื่อได้ฝึกประเมินผลงานของตนเองและของเพื่อน
- ได้ 3 คะแนน เมื่อได้ฝึกประเมินผลงานของตนเอง ของเพื่อน ฝึกประเมิน

และปรับปรุงตนเอง

ได้ 4 คะแนน เมื่อได้ฝึกประเมินผลงานของตนเอง ของเพื่อน ฝึกประเมิน
และปรับปรุงตนเอง และยอมรับผลงานของเพื่อน

ได้ 5 คะแนน เมื่อได้ฝึกประเมินผลงานของตนเองและของเพื่อน ฝึกประเมิน
และปรับปรุงตนเอง ยอมรับผลงานของเพื่อน และรับฟังข้อ
วิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมตนเอง ของเพื่อน

2.2 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) สำหรับการให้คะแนนแบบรูปรีคของตัวชี้วัด ผู้เรียนเป็นสำคัญ 9 ตัวชี้วัด

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้ตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญ
ของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา ในชั้นเรียนขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ที่กระทำก่อนหน้า
นี้ ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินฯ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ประกอบด้วย 1) อาจารย์สุชาดา
วิญญู ผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านการพัฒนาหลักสูตร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ 2) รองศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ ภาควิชาหลักสูตรและการ
สอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และ 3) อาจารย์วิลาวัลย์ จำรูญโรจน์
อาจารย์ 3 ระดับ 9 โรงเรียนปทุมคงคา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ พิจารณาความสอดคล้องของเกณฑ์ กับระดับคะแนน แล้วนำมาคำนวณค่า
ดัชนีความสอดคล้องปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงผลการพิจารณาความสอดคล้องของแบบประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ตัวชี้วัด *	ผู้ทรงคุณวุฒิรายที่ 1			ผู้ทรงคุณวุฒิรายที่ 2			ผู้ทรงคุณวุฒิรายที่ 3			IOC
	+	0	-	+	0	-	+	0	-	
1	✓			✓				✓		.67
2	✓			✓				✓		.67
3		✓		✓			✓			.67
4	✓			✓			✓			1.00

* 1 = มีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี

2 = ฝึกปฏิบัติและทำกิจกรรมหลากหลายจนค้นพบความถนัดและวิธีการ
ของตนเอง

3 = เห็นแบบอย่างที่ดีและฝึกเผชิญสถานการณ์จนเกิดจิตสำนึกและคุณธรรม

4 = ฝึกคิดหลายวิธีสร้างสรรค์จินตนาการและแสดงออกได้อย่างชัดเจน
มีเหตุผล

5 = ได้รับการเสริมแรงให้ทดลองวิธีการแก้ปัญหาทั้งด้วยตนเองและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม

6 = ได้ฝึกค้นคว้ารวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้จาก
แหล่งวิทยาการในโรงเรียนและชุมชน

7 = สนใจใฝ่รู้มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างมีความสุข

8 = ฝึกระเบียบวินัยและรับผิดชอบในการทำงานจนสำเร็จ

9 = ฝึกประเมินผลงาน ฝึกประเมิน และปรับปรุงตนเอง
และยอมรับผู้อื่น

ตาราง 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด *	ผู้ทรงคุณวุฒิรายที่ 1			ผู้ทรงคุณวุฒิรายที่ 2			ผู้ทรงคุณวุฒิรายที่ 3			IOC
	+	0	-	+	0	-	+	0	-	
5	✓				✓		✓			.67
6	✓			✓			✓			1.00
7	✓			✓			✓			1.00
8	✓			✓			✓			1.00
9		✓		✓			✓			.67

2.3 ค่าความเชื่อมั่นของการให้คะแนนแบบรูปรีด ในแบบประเมินประสบการณ์การเรียนรู้ตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากการวิจัยเรื่องการศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้ตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญ ของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา ในชั้นเรียนขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ที่กระทำก่อนหน้านี้ ผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินฯ โดยนำไปทดลองใช้กับนิสิตชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ออกฝึกสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 แล้วนำข้อมูลมาคำนวณค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์อัลฟา ซึ่งปรากฏผลโดยสรุปดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงข้อมูลโดยสรุปของการหาความเชื่อมั่นของแบบประเมิน

ค่าสถิติ	ข้อของแบบประเมิน									คะแนน
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	รวม
ค่าความแปรปรวน	1.04	0.85	0.73	1.02	0.83	1.10	1.00	1.09	1.22	25.01
ผลรวมของค่าความแปรปรวนรายข้อ	8.88									-
ค่าความเชื่อมั่น	0.73									-

- * 1 = มีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี 6 = ได้ฝึกค้นคว้ารวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้จากแหล่งวิชาการในโรงเรียนและชุมชน
- 2 = ฝึกปฏิบัติและทำกิจกรรมหลากหลายจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง 7 = สนใจใฝ่รู้มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างมีความสุข
- 3 = เห็นแบบอย่างที่ดีและฝึกเผชิญสถานการณ์จนเกิดจิตสำนึกและคุณธรรม 8 = ฝึกระเบียบวินัยและรับผิดชอบในการทำงานจนสำเร็จ
- 4 = ฝึกคิดหลายวิธีสร้างสรรค์จินตนาการและแสดงออกได้อย่างชัดเจน มีเหตุผล 9 = ฝึกประเมินผลงาน ฝึกประเมิน และปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น
- 5 = ได้รับการเสริมแรงให้ทดลองวิธีการแก้ปัญหาทั้งด้วยตนเองและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในระหว่างเดือนธันวาคม 2547 – เดือนกุมภาพันธ์ 2548 โดยขอให้กลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคลให้ข้อมูลในลักษณะประเมินตนเองตามประเด็นต่างๆ ในแบบประเมินคนละ 2 ครั้ง โดยครั้งแรกระหว่างการสัมมนาการฝึกสอนกลางภาคเรียน (เดือนธันวาคม 2547) และครั้งที่ 2 ในระหว่างการสัมมนาการฝึกสอนปลายภาคเรียน (เดือนกุมภาพันธ์ 2548) จากการเก็บข้อมูลดังกล่าว ปรากฏว่าได้แบบประเมินครบถ้วนตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบประเมินที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยในเบื้องต้นได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบซึ่งพบว่า แบบประเมินทุกฉบับมีความสมบูรณ์พร้อมที่จะทำการวิเคราะห์ต่อไปได้ จากนั้นจึงคำนวณค่าเฉลี่ยของคำตอบของกลุ่มตัวอย่างแต่ละรายในประเด็นเดียวกัน จากคำตอบทั้ง 2 ครั้ง แล้วใช้ค่าเฉลี่ยนั้น เป็นค่าคะแนนดิบในการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย ตามรายละเอียดดังนี้

4.1 การศึกษาระดับประสพการณ์

คำนวณค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานตามตัวชี้วัดต่างๆ ทั้ง 9 ตัว โดยคำนวณแยกเป็นกลุ่มตามวิชาเอกของนิสิต (มี 9 วิชาเอก) ได้แก่ การประถมศึกษา, คณิตศาสตร์, เคมี, ชีววิทยา, ฟิสิกส์, ศิลปศึกษา, ดนตรี, พลศึกษา และสุขศึกษา จากนั้นนำช่วงของค่าเฉลี่ยมาจัดเป็นระดับดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 2.33	จัดเป็นระดับต่ำ (ต)
	2.34 – 3.66	จัดเป็นระดับปานกลาง (ก)
	3.67 – 5.00	จัดเป็นระดับสูง (ส)

การวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวสำหรับแต่ละวิชาเอกกระทำ 6 ประเด็น คือ

- 1) ประสพการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชาในกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไปก่อนออกฝึกสอน
- 2) ประสพการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชาในกลุ่มหลักสูตรและการสอนก่อนออกฝึกสอน
- 3) ประสพการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชาในกลุ่มการศึกษาอื่นๆ ก่อนออกฝึกสอน
- 4) ประสพการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชาในกลุ่มวิชาเอก-โท ก่อนออกฝึกสอน
- 5) ความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นในระหว่างฝึกสอน
- 6) การจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน

4.2 การเปรียบเทียบประสมการณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้เป็นการเปรียบเทียบระหว่างการจัดให้เกิดขึ้นจริงกับความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้กระทำโดย การทดสอบค่าที่ กรณีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกัน (dependent t – test) โดยวิเคราะห์แยกตามกลุ่มวิชาเอกของนิสิตฝึกสอน โดยแต่ละวิชาเอกทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นรายตัวชี้วัด (มี 9 ตัวชี้วัด) และใช้ระดับ .05 เป็นระดับนัยสำคัญในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย

4.3 การศึกษาความสัมพันธ์

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ประสมการณ์จากการเรียนรายวิชากลุ่มต่างๆ กับการจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน การวิเคราะห์ข้อมูลในกรณีนี้กระทำโดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยกำหนดให้การจัดให้เกิดขึ้นจริงระหว่างฝึกสอนเป็นตัวแปรเกณฑ์ (Y) และประสมการณ์การเรียนรายวิชาต่างๆ เป็นตัวแปรพยากรณ์ ซึ่งมี 4 ตัวแปร ประกอบด้วย ประสมการณ์ฯ จากกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป (X_1) ประสมการณ์ฯ จากกลุ่มวิชาหลักสูตรและการสอน (X_2) ประสมการณ์ฯ จากกลุ่มวิชาการศึกษาอื่นๆ (X_3) และประสมการณ์ฯ จากกลุ่มวิชาเอก – โท (X_4)

ค่าสัมประสิทธิ์ที่คำนวณเป็นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สันโปรดักต์โมเมนต์ (Pearson's Product Moment Correlation) มี 2 ชุด คือ ชุดของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรพยากรณ์ต่างๆ มี 6 คู่ (จากตัวแปรทั้ง 4 ตัว) คือ X_1X_2 , X_2X_3 , X_3X_4 , X_1X_3 , X_2X_4 และ X_1X_4 และชุดของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายนอก ระหว่างตัวแปรเกณฑ์ (Y) กับตัวแปรพยากรณ์ต่างๆ มี 4 คู่ ได้แก่ YX_1 , YX_2 , YX_3 และ YX_4 จากนั้นจึงคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรเกณฑ์ (Y) กับตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 4 ตัว (X_4, X_2, X_3, X_1) โดยวิธีการเพิ่มตัวแปรพยากรณ์คราวละตัวตามลำดับธรรมชาติของเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับการนำไปประยุกต์ในการฝึกสอนที่กำหนด คือ 1) กลุ่มวิชาเอก – โท 2) กลุ่มวิชาหลักสูตรและการสอน 3) กลุ่มวิชาการศึกษาอื่นๆ และ 4) กลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป

เมื่อคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแล้วจึงคำนวณค่า R^2 เพื่อแปลผลเป็นพื้นที่ซ้อนทับระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ดังกล่าวข้างต้นกระทำแยกเป็น 9 ชุด ตามวิชาเอกของนิสิตฝึกสอน โดยแต่ละชุดใช้ข้อมูลภาพรวมของตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นฐานในการวิเคราะห์ (มิได้แยกเป็นรายตัวชี้วัด)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับความมุ่งหมายของการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนิสิตฝึกสอน

- 1.1 ประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มต่างๆ ก่อนออกฝึกสอน
- 1.2 ความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นในระหว่างฝึกสอน
- 1.3 การจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามข้อ 1.1, 1.2 และ 1.3 แสดงได้ดังตาราง 5 – 10 ตามลำดับ ทั้งนี้โดยใช้เลขรหัส (แทนตัวชี้วัด) และสัญลักษณ์อื่นๆ ดังนี้

- 1 แทน มีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี
- 2 แทน ฝึกปฏิบัติและทำกิจกรรมหลากหลายจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง
- 3 แทน เห็นแบบอย่างที่ดีและฝึกเผชิญสถานการณ์จนเกิดจิตสำนึกและคุณธรรม
- 4 แทน ฝึกคิดหลายวิธี สร้างสรรค์จินตนาการและแสดงออกได้อย่างชัดเจน มีเหตุผล
- 5 แทน ได้รับการเสริมแรงให้ทดลองวิธีการแก้ปัญหาทั้งด้วยตนเองและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม
- 6 แทน ได้ฝึกค้นคว้ารวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้จากแหล่งวิทยาการในโรงเรียนและชุมชน
- 7 แทน สนใจใฝ่รู้มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างมีความสุข
- 8 แทน ฝึกระเบียบวินัยและความรับผิดชอบในการทำงานจนสำเร็จ
- 9 แทน ฝึกประเมินผลงาน ฝึกประเมินตนและปรับปรุงตนเอง และยอมรับ

ผู้อื่น

n	แทน	จำนวนนิสิต
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ส	แทน	ระดับสูง ($\bar{X}$ ระหว่าง 3.67 – 5.00)
ก	แทน	ระดับปานกลาง ($\bar{X}$ ระหว่าง 2.34 – 3.66)
ด	แทน	ระดับต่ำ ($\bar{X}$ ระหว่าง 1.00 – 2.33)

ตาราง 5 แสดงผลการศึกษาระดับประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชาในกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไปก่อนออกฝึกสอน

ตัวชี้วัด ที่	ค่า สถิติ	กลุ่มวิชาเอก*								
		ปด (n=32)	คณ (n=14)	คม (n=14)	ชว (n=19)	ฟส (n=19)	ศป (n=22)	ดต (n=35)	พล (n=13)	สข (n=10)
1	$\bar{X}$	2.59	2.50	2.43	2.39	2.66	2.27	2.47	2.35	2.30
	S	.856	.784	.730	.875	.765	1.06	.514	.801	.422
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ด	ก	ก	ด
2	$\bar{X}$	2.44	2.50	2.14	2.03	2.39	2.50	2.30	1.88	2.40
	S	.840	.784	.633	.612	.737	1.06	.797	.870	.738
	ระดับ	ก	ก	ด	ด	ก	ก	ด	ด	ก
3	$\bar{X}$	2.66	2.43	2.57	2.45	2.82	2.59	2.27	2.27	2.30
	S	.954	.829	.917	.621	1.00	.750	.598	1.09	.789
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ด	ด	ด
4	$\bar{X}$	2.47	2.43	2.00	2.13	2.50	2.77	2.41	2.35	2.40
	S	.897	.616	1.01	.761	.943	.767	.702	.987	.738
	ระดับ	ก	ก	ด	ด	ก	ก	ก	ก	ก
5	$\bar{X}$	2.59	2.43	2.29	2.61	2.61	2.45	2.44	2.22	2.70
	S	.893	.730	.893	.567	.994	.844	.591	.954	.422
	ระดับ	ก	ก	ด	ก	ก	ก	ก	ด	ก
6	$\bar{X}$	2.31	2.50	2.29	2.66	2.45	2.68	2.50	2.69	2.70
	S	.896	.961	1.05	.834	1.07	.664	.907	.855	.422
	ระดับ	ด	ก	ด	ก	ก	ก	ก	ก	ก
7	$\bar{X}$	2.53	2.57	2.57	2.76	2.82	2.59	2.59	2.58	2.70
	S	.933	.829	.829	.562	.749	.684	.562	.862	.632
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
8	$\bar{X}$	2.84	2.57	2.36	2.45	2.97	2.68	2.76	2.73	2.30
	S	.827	.730	1.02	.705	.697	.958	.611	1.01	.919
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ด

* ปด หมายถึง กลุ่มวิชาเอกการประถมศึกษา, คณ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกคณิตศาสตร์, คม หมายถึง กลุ่มวิชาเอกเคมี
 ชว หมายถึง กลุ่มวิชาเอกชีววิทยา, ฟส หมายถึง กลุ่มวิชาเอกฟิสิกส์, ศป หมายถึง กลุ่มวิชาเอกศิลปะ
 ดต หมายถึง กลุ่มวิชาเอกดนตรี, พล หมายถึง กลุ่มวิชาเอกพลศึกษา, สข หมายถึง กลุ่มวิชาเอกสุขศึกษา

ตาราง 6 แสดงผลการศึกษาาระดับประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มหลักสูตรและ
การสอนก่อนออกฝึกสอน

ตัวชี้วัด ที่	ค่า สถิติ	กลุ่มวิชาเอก*								
		ปถ (n=32)	คณ (n=14)	คม (n=14)	ชว (n=19)	ฟส (n=19)	ศป (n=22)	ดต (n=35)	พล (n=13)	สข (n=10)
1	$\bar{X}$	3.00	2.50	2.64	2.76	2.97	2.55	2.50	2.96	2.80
	S	.803	.679	.535	.562	.697	.722	.642	.660	.675
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
2	$\bar{X}$	2.91	2.71	2.57	2.50	2.71	2.55	2.44	2.65	2.70
	S	.665	.579	.616	.577	.535	.722	.639	1.06	.789
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
3	$\bar{X}$	2.69	2.43	2.71	2.50	3.08	2.55	2.44	2.96	2.80
	S	.896	.829	.699	.577	.607	.844	.639	.660	.823
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
4	$\bar{X}$	2.75	2.50	2.57	2.82	2.76	2.64	2.39	2.96	2.70
	S	.916	.555	.475	.478	.562	.710	.676	.776	1.03
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
5	$\bar{X}$	2.78	2.50	2.50	2.76	2.87	2.50	2.24	2.58	2.80
	S	.958	.784	.679	.653	.761	.873	.505	.760	.949
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ด	ก	ก
6	$\bar{X}$	2.78	2.71	2.50	2.66	2.55	2.45	2.39	2.88	2.60
	S	.851	.893	.961	.501	.780	.844	.676	.768	1.19
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
7	$\bar{X}$	2.69	2.57	2.71	2.76	2.87	2.68	2.53	2.81	2.65
	S	.931	.829	.699	.562	.597	.733	.514	.751	.899
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
8	$\bar{X}$	2.89	2.43	3.00	2.76	2.83	2.55	2.59	2.88	2.73
	S	.902	.829	.519	.653	.513	.653	.742	.768	.832
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก

* ปถ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกการประถมศึกษา, คณ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกคณิตศาสตร์, คม หมายถึง กลุ่มวิชาเอกเคมี
ชว หมายถึง กลุ่มวิชาเอกชีววิทยา, ฟส หมายถึง กลุ่มวิชาเอกฟิสิกส์, ศป หมายถึง กลุ่มวิชาเอกศิลปะ
ดต หมายถึง กลุ่มวิชาเอกดนตรี, พล หมายถึง กลุ่มวิชาเอกพลศึกษา, สข หมายถึง กลุ่มวิชาเอกสุขศึกษา

ตาราง 6 (ต่อ)

ตัวชี้วัด ที่	ค่า สถิติ	กลุ่มวิชาเอก*								
		ปถ (n=32)	คณ (n=14)	คม (n=14)	ชว (n=19)	ฟส (n=19)	ศป (n=22)	ดต (n=35)	พล (n=13)	สข (n=10)
9	$\bar{X}$	2.56	2.57	3.00	2.87	2.82	2.64	2.50	2.81	2.50
	S	.884	1.07	.519	.597	1.00	.560	.728	.751	.913
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก

จากตาราง 6 สรุประดับประสบการณ์ตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่นิสิตได้รับจากการเรียนรายวิชาในกลุ่มหลักสูตรและการสอนก่อนออกฝึกสอนได้ดังนี้

1. นิสิตวิชาเอกการประถมศึกษา ได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด
2. นิสิตวิชาเอกคณิตศาสตร์ ได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด
3. นิสิตวิชาเอกเคมี ได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด
4. นิสิตวิชาเอกชีววิทยา ได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด
5. นิสิตวิชาเอกฟิสิกส์ ได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด
6. นิสิตวิชาเอกศิลปศึกษา ได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด
7. นิสิตวิชาเอกดนตรี ได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 8 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8 และ 9 ในระดับต่ำ 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 5
8. นิสิตวิชาเอกพลศึกษา ได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด
9. นิสิตวิชาเอกสุขศึกษา ได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด

* ปถ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกการประถมศึกษา, คณ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกคณิตศาสตร์, คม หมายถึง กลุ่มวิชาเอกเคมี
 ชว หมายถึง กลุ่มวิชาเอกชีววิทยา, ฟส หมายถึง กลุ่มวิชาเอกฟิสิกส์, ศป หมายถึง กลุ่มวิชาเอกศิลป
 ดต หมายถึง กลุ่มวิชาเอกดนตรี, พล หมายถึง กลุ่มวิชาเอกพลศึกษา, สข หมายถึง กลุ่มวิชาเอกสุขศึกษา

ตาราง 7 แสดงผลการศึกษาาระดับประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชาในกลุ่มการศึกษาอื่นๆ
ก่อนออกฝึกสอน

ตัวชี้วัด ที่	ค่า สถิติ	กลุ่มวิชาเอก*								
		ปถ (n=32)	คณ (n=14)	คม (n=14)	ชว (n=19)	ฟส (n=19)	ศป (n=22)	ดต (n=35)	พล (n=13)	สข (n=10)
1	$\bar{X}$	2.53	2.79	2.71	2.55	2.76	2.36	2.36	2.19	2.50
	S	.782	.726	.579	.705	.562	.889	.430	.751	.816
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ด	ก
2	$\bar{X}$	2.63	2.86	2.64	2.50	2.76	2.68	2.53	2.65	2.40
	S	.609	.497	.663	.577	.653	.664	.664	.689	.738
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
3	$\bar{X}$	2.59	3.14	2.79	2.50	2.92	2.50	2.59	2.73	2.60
	S	.777	.745	.726	.667	.692	.816	.702	.725	.738
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
4	$\bar{X}$	2.47	3.07	2.50	2.50	2.71	2.55	2.39	2.50	2.50
	S	.740	.514	.555	.816	.631	.785	.758	.913	.816
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
5	$\bar{X}$	2.69	2.71	2.50	2.66	2.71	2.59	2.41	2.42	2.70
	S	.780	.802	.784	.688	.713	.684	.507	1.03	.632
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
6	$\bar{X}$	2.31	2.79	2.57	2.66	2.61	2.77	2.44	2.50	2.50
	S	.693	.469	.829	.602	.737	.631	.725	1.08	.471
	ระดับ	ด	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
7	$\bar{X}$	2.56	2.86	2.79	2.76	2.97	2.68	2.44	2.65	2.70
	S	.801	.633	.611	.452	.612	.795	.591	.899	.653
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
8	$\bar{X}$	2.69	2.93	2.93	2.66	3.03	2.59	2.59	2.73	2.70
	S	.644	.514	.514	.602	.513	.684	.742	.832	.633
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก

* ปถ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกการประถมศึกษา, คณ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกคณิตศาสตร์, คม หมายถึง กลุ่มวิชาเอกเคมี
ชว หมายถึง กลุ่มวิชาเอกชีววิทยา, ฟส หมายถึง กลุ่มวิชาเอกฟิสิกส์, ศป หมายถึง กลุ่มวิชาเอกศิลปะ
ดต หมายถึง กลุ่มวิชาเอกดนตรี, พล หมายถึง กลุ่มวิชาเอกพลศึกษา, สข หมายถึง กลุ่มวิชาเอกสุขศึกษา

ตาราง 7 (ต่อ)

ตัวชี้วัด ที่	ค่า สถิติ	กลุ่มวิชาเอก*								
		ปถ (n=32)	คณ (n=14)	คม (n=14)	ชว (n=19)	ฟส (n=19)	ศป (n=22)	ดต (n=35)	พล (n=13)	สข (n=10)
9	$\bar{X}$	2.66	2.79	2.86	2.66	2.87	2.68	2.47	2.50	2.70
	S^2	.732	.726	.633	.602	.761	.664	.857	.913	.789
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก

จากตาราง 7 สรุประดับประสบการณ์ตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่นิสิตได้รับจากการเรียนรายวิชาในกลุ่มการศึกษาอื่นๆ ก่อนออกฝึกสอนได้ดังนี้

1. นิสิตวิชาเอกการประถมศึกษา ได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 8 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8 และ 9 ในระดับต่ำ 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 6
2. นิสิตวิชาเอกคณิตศาสตร์ ได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด
3. นิสิตวิชาเอกเคมี ได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด
4. นิสิตวิชาเอกชีววิทยา ได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด
5. นิสิตวิชาเอกฟิสิกส์ ได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด
6. นิสิตวิชาเอกศิลปศึกษา ได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด
7. นิสิตวิชาเอกดนตรี ได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด
8. นิสิตวิชาเอกพลศึกษา ได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 8 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8 และ 9 ในระดับต่ำ 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 6
9. นิสิตวิชาเอกสุขศึกษา ได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด

* ปถ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกการประถมศึกษา, คณ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกคณิตศาสตร์, คม หมายถึง กลุ่มวิชาเอกเคมี
ชว หมายถึง กลุ่มวิชาเอกชีววิทยา, ฟส หมายถึง กลุ่มวิชาเอกฟิสิกส์, ศป หมายถึง กลุ่มวิชาเอกศิลปะ
ดต หมายถึง กลุ่มวิชาเอกดนตรี, พล หมายถึง กลุ่มวิชาเอกพลศึกษา, สข หมายถึง กลุ่มวิชาเอกสุขศึกษา

ตาราง 8 แสดงผลการศึกษาระดับประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มวิชา
เอก – โท ** ก่อนออกฝึกสอน

ตัวชี้วัด ที่	ค่า สถิติ	กลุ่มวิชาเอก*								
		ปถ (n=32)	คณ (n=14)	คม (n=14)	ชว (n=19)	ฟส (n=19)	ศป (n=22)	ดต (n=35)	พล (n=13)	สข (n=10)
1	$\bar{X}$	2.66	2.79	2.50	2.76	2.66	2.50	2.21	2.27	2.80
	S	.808	.726	.679	.653	.688	.690	1.07	.927	.823
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ด	ด	ก
2	$\bar{X}$	2.69	2.79	2.71	2.97	2.61	2.36	2.64	2.58	2.50
	S	.644	.726	.802	.841	.658	.774	.772	.760	.816
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
3	$\bar{X}$	2.69	2.86	2.71	2.92	2.87	2.73	2.44	2.27	2.80
	S	.821	.479	1.05	.607	.895	.685	.725	.927	.823
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ด	ก
4	$\bar{X}$	2.69	2.86	2.86	2.87	2.55	2.55	2.59	2.27	2.90
	S	.859	.479	.745	.684	.780	.653	.818	1.01	.516
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ด	ก
5	$\bar{X}$	2.47	3.04	2.71	2.82	2.87	2.41	2.47	2.35	2.70
	S	.822	.497	.699	.582	.684	.684	.857	1.14	.789
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
6	$\bar{X}$	2.53	2.86	2.79	2.82	2.66	2.55	2.59	2.55	2.60
	S	.782	.633	.914	.582	.834	.653	.887	1.12	.876
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
7	$\bar{X}$	2.75	2.79	3.00	3.29	2.82	2.45	2.61	2.50	2.70
	S	.568	.611	.760	.419	.671	.785	.867	1.08	.789
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก

** ไม่รวมการสอนวิชาเอก – โท

* ปถ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกการประถมศึกษา, คณ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกคณิตศาสตร์, คม หมายถึง กลุ่มวิชาเอกเคมี
ชว หมายถึง กลุ่มวิชาเอกชีววิทยา, ฟส หมายถึง กลุ่มวิชาเอกฟิสิกส์, ศป หมายถึง กลุ่มวิชาเอกศิลปะ
ดต หมายถึง กลุ่มวิชาเอกดนตรี, พล หมายถึง กลุ่มวิชาเอกพลศึกษา, สข หมายถึง กลุ่มวิชาเอกสุขศึกษา

ตาราง 8 (ต่อ)

ตัวชี้วัด ที่	ค่า สถิติ	กลุ่มวิชาเอก*								
		ปถ (n=32)	คณ (n=14)	คม (n=14)	ชว (n=19)	ฟส (n=19)	ศป (n=22)	ดต (n=35)	พล (n=13)	สข (n=10)
8	$\bar{X}$	2.72	3.00	2.86	3.03	2.92	2.55	2.79	2.73	2.60
	S	.706	.519	.633	.513	.607	.575	.860	.927	.738
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
9	$\bar{X}$	2.75	2.86	2.86	2.97	2.76	2.55	2.67	2.73	3.00
	S	.762	.497	.842	.513	.933	.653	.618	.832	.527
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก

จากตาราง 8 สรุประดับประสบการณ์ตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่นิสิตได้รับจากการเรียนรายวิชาในกลุ่มวิชาเอก – โท ก่อนออกฝึกสอนได้ดังนี้

1. นิสิตวิชาเอกการประถมศึกษา ได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด
2. นิสิตวิชาเอกคณิตศาสตร์ ได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด
3. นิสิตวิชาเอกเคมี ได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด
4. นิสิตวิชาเอกชีววิทยา ได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด
5. นิสิตวิชาเอกฟิสิกส์ ได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด
6. นิสิตวิชาเอกศิลปศึกษา ได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด
7. นิสิตวิชาเอกดนตรี ได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 8 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 และ 9 ในระดับต่ำ 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1
8. นิสิตวิชาเอกพลศึกษาได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 2, 5, 6, 7, 8 และ 9 ในระดับต่ำ 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1, 3 และ 4
9. นิสิตวิชาเอกสุขศึกษาได้รับประสบการณ์ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด

* ปถ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกการประถมศึกษา, คณ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกคณิตศาสตร์, คม หมายถึง กลุ่มวิชาเอกเคมี
ชว หมายถึง กลุ่มวิชาเอกชีววิทยา, ฟส หมายถึง กลุ่มวิชาเอกฟิสิกส์, ศป หมายถึง กลุ่มวิชาเอกศิลปะ
ดต หมายถึง กลุ่มวิชาเอกดนตรี, พล หมายถึง กลุ่มวิชาเอกพลศึกษา, สข หมายถึง กลุ่มวิชาเอกสุขศึกษา

ตาราง 9 แสดงผลการศึกษาระดับความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นในระหว่างฝึกสอน

ตัวชี้วัด ที่	ค่า สถิติ	กลุ่มวิชาเอก*								
		ปถ (n=32)	คณ (n=14)	คม (n=14)	ชว (n=19)	ฟส (n=19)	ศป (n=22)	ดต (n=35)	พล (n=13)	สข (n=10)
1	$\bar{X}$	2.88	2.44	2.60	2.82	2.87	2.86	2.44	2.12	2.60
	S	.793	.497	.650	.478	.597	.889	.765	.650	.316
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ด	ก
2	$\bar{X}$	3.03	2.77	2.86	2.86	2.92	2.89	2.56	2.65	2.90
	S	.718	.829	.633	.765	.607	.971	.725	.801	.789
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
3	$\bar{X}$	3.22	2.93	3.00	2.84	3.03	2.80	2.61	3.12	2.60
	S	.634	.514	.519	.765	.772	.756	.676	.650	.471
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
4	$\bar{X}$	3.06	2.96	2.84	2.78	3.03	2.95	2.53	2.96	2.80
	S	.619	.633	.864	.820	.513	.999	.785	.660	.527
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
5	$\bar{X}$	3.09	2.98	2.86	2.68	3.03	2.99	2.53	2.81	3.00
	S	.665	.646	.949	.769	.697	.750	.618	.751	.738
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
6	$\bar{X}$	2.81	2.91	2.86	2.87	3.03	2.80	2.89	2.65	2.90
	S	.821	.699	.745	.831	.597	.816	.676	.899	.994
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
7	$\bar{X}$	3.16	3.01	2.94	2.84	3.03	2.88	2.67	2.93	3.00
	S	.653	.699	.770	.898	.513	.795	.568	1.01	.738
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
8	$\bar{X}$	3.28	3.07	3.09	2.91	3.29	2.89	2.93	2.88	2.90
	S	.553	.514	.825	1.04	.419	.971	.598	.650	.789
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก

* ปถ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกการประถมศึกษา, คณ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกคณิตศาสตร์, คม หมายถึง กลุ่มวิชาเอกเคมี
 ชว หมายถึง กลุ่มวิชาเอกชีววิทยา, ฟส หมายถึง กลุ่มวิชาเอกฟิสิกส์, ศป หมายถึง กลุ่มวิชาเอกศิลปะ
 ดต หมายถึง กลุ่มวิชาเอกดนตรี, พล หมายถึง กลุ่มวิชาเอกพลศึกษา, สข หมายถึง กลุ่มวิชาเอกสุขศึกษา

ตาราง 9 (ต่อ)

ตัวชี้วัด ที่	ค่า สถิติ	กลุ่มวิชาเอก*								
		ปถ (n=32)	คณ (n=14)	คม (n=14)	ชว (n=19)	ฟส (n=19)	ศป (n=22)	ดต (n=35)	พล (n=13)	สข (n=10)
9	$\bar{X}$	3.25	3.07	2.86	2.73	3.28	3.27	2.67	3.19	3.00
	S	.440	.514	1.17	.831	.507	.973	.618	.630	.850
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก

จากตาราง 9 สรุประดับความเป็นไปได้ที่นิสิตจะจัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัด
ผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่จะให้มีขึ้นในระหว่างฝึกสอนได้ดังนี้

1. นิสิตวิชาเอกการประถมศึกษา มีความเป็นไปได้อย่างดีที่จะจัดการเรียนการสอนตาม
ตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด

2. นิสิตวิชาเอกคณิตศาสตร์ มีความเป็นไปได้อย่างดีที่จะจัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัด
ผู้เรียนเป็นสำคัญ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด

3. นิสิตวิชาเอกเคมี มีความเป็นไปได้อย่างดีที่จะจัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียน
เป็นสำคัญ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด

4. นิสิตวิชาเอกชีววิทยา มีความเป็นไปได้อย่างดีที่จะจัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัด
ผู้เรียนเป็นสำคัญ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด

5. นิสิตวิชาเอกฟิสิกส์ มีความเป็นไปได้อย่างดีที่จะจัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียน
เป็นสำคัญ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด

6. นิสิตวิชาเอกศิลปศึกษา มีความเป็นไปได้อย่างดีที่จะจัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัด
ผู้เรียนเป็นสำคัญ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด

7. นิสิตวิชาเอกดนตรี มีความเป็นไปได้อย่างดีที่จะจัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียน
เป็นสำคัญ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด

8. นิสิตวิชาเอกพลศึกษา มีความเป็นไปได้อย่างดีที่จะจัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัด
ผู้เรียนเป็นสำคัญ ในระดับปานกลาง 8 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 และ 9 ใน
ระดับต่ำ 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1

9. นิสิตวิชาเอกสุขศึกษา มีความเป็นไปได้อย่างดีที่จะจัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัด
ผู้เรียนเป็นสำคัญ ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด

* ปถ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกการประถมศึกษา, คณ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกคณิตศาสตร์, คม หมายถึง กลุ่มวิชาเอกเคมี
ชว หมายถึง กลุ่มวิชาเอกชีววิทยา, ฟส หมายถึง กลุ่มวิชาเอกฟิสิกส์, ศป หมายถึง กลุ่มวิชาเอกศิลป
ดต หมายถึง กลุ่มวิชาเอกดนตรี, พล หมายถึง กลุ่มวิชาเอกพลศึกษา, สข หมายถึง กลุ่มวิชาเอกสุขศึกษา

ตาราง 10 แสดงผลการศึกษาระดับการจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน

ตัวชี้วัด ที่	ค่า สถิติ	กลุ่มวิชาเอก*								
		ปถ (n=32)	คณ (n=14)	คม (n=14)	ชว (n=19)	ฟส (n=19)	ศป (n=22)	ดต (n=35)	พล (n=13)	สข (n=10)
1	$\bar{X}$	2.69	2.29	2.29	2.54	2.61	2.73	2.21	1.88	2.50
	S	.693	.802	.893	.653	.737	.612	.825	.961	.667
	ระดับ	ก	ด	ด	ก	ก	ก	ด	ด	ก
2	$\bar{X}$	2.66	2.64	2.71	2.71	2.66	2.68	2.24	2.50	2.70
	S	.628	1.09	.699	.631	.765	1.00	.919	.816	.516
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ด	ก	ก
3	$\bar{X}$	2.94	2.64	2.71	2.71	2.92	2.68	2.41	2.65	2.50
	S	.759	.663	.469	.535	.769	.853	.702	.689	.738
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
4	$\bar{X}$	2.66	2.86	2.71	2.55	2.92	2.82	2.33	2.65	2.00
	S	.628	.497	.699	.705	.692	.646	.891	.689	.675
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ด	ก	ด
5	$\bar{X}$	2.97	2.93	2.50	2.24	2.97	2.91	2.47	2.35	2.60
	S	.671	.514	.961	.806	.612	.666	.707	.801	.707
	ระดับ	ก	ก	ก	ด	ก	ก	ก	ก	ก
6	$\bar{X}$	2.47	2.86	2.71	2.29	2.71	2.59	2.53	2.58	2.60
	S	.695	.633	.579	.787	.918	.610	.707	.760	.738
	ระดับ	ก	ก	ก	ด	ก	ก	ก	ก	ก
7	$\bar{X}$	2.88	2.93	2.86	2.66	2.71	2.77	2.56	2.73	2.60
	S	.660	.646	.633	.375	.713	.631	.725	.832	.527
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
8	$\bar{X}$	3.03	2.93	3.00	2.87	3.13	2.73	2.84	2.73	2.70
	S	.567	.646	.519	.684	.684	.869	.482	.725	.843
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก

* ปถ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกการประถมศึกษา, คณ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกคณิตศาสตร์, คม หมายถึง กลุ่มวิชาเอกเคมี
 ชว หมายถึง กลุ่มวิชาเอกชีววิทยา, ฟส หมายถึง กลุ่มวิชาเอกฟิสิกส์, ศป หมายถึง กลุ่มวิชาเอกศิลปะ
 ดต หมายถึง กลุ่มวิชาเอกดนตรี, พล หมายถึง กลุ่มวิชาเอกพลศึกษา, สข หมายถึง กลุ่มวิชาเอกสุขศึกษา

ตาราง 10 (ต่อ)

ตัวชี้วัด ที่	ค่า สถิติ	กลุ่มวิชาเอก*								
		ปถ (n=32)	คณ (n=14)	คม (n=14)	ชว (n=19)	ฟส (n=19)	ศป (n=22)	ดต (n=35)	พล (n=13)	สข (n=10)
9	$\bar{X}$	3.00	2.93	2.79	2.55	3.13	2.86	2.59	2.88	2.90
	S	.718	.514	.726	.621	.597	.492	.658	.760	.699
	ระดับ	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก

จากตาราง 10 สรุประดับการจัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่นิสิต
จัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอนได้ดังนี้

1. นิสิตวิชาเอกการประถมศึกษา จัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญ
ให้เกิดขึ้นจริงได้ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด
2. นิสิตวิชาเอกคณิตศาสตร์ จัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญให้
เกิดขึ้นจริงได้ในระดับปานกลาง 8 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 และ 9 ในระดับ
ต่ำ 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1
3. นิสิตวิชาเอกเคมี จัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญให้เกิดขึ้นจริง
ได้ในระดับปานกลาง 8 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 และ 9 ในระดับต่ำ 1
ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1
4. นิสิตวิชาเอกชีววิทยา จัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญให้เกิดขึ้น
จริงได้ในระดับปานกลาง 7 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1, 2, 3, 4, 7, 8 และ 9 ในระดับต่ำ 2
ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 5 และ 6
5. นิสิตวิชาเอกฟิสิกส์ จัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญให้เกิดขึ้น
จริงได้ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด
6. นิสิตวิชาเอกศิลปศึกษา จัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญให้
เกิดขึ้นจริงได้ในระดับปานกลาง 9 ตัวชี้วัด
7. นิสิตวิชาเอกดนตรี จัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญให้เกิดขึ้น
จริงได้ในระดับปานกลาง 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 3, 5, 6, 7, 8 และ 9 ในระดับต่ำ 3
ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1, 2 และ 4

* ปถ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกการประถมศึกษา, คณ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกคณิตศาสตร์, คม หมายถึง กลุ่มวิชาเอกเคมี
ชว หมายถึง กลุ่มวิชาเอกชีววิทยา, ฟส หมายถึง กลุ่มวิชาเอกฟิสิกส์, ศป หมายถึง กลุ่มวิชาเอกศิลปะ
ดต หมายถึง กลุ่มวิชาเอกดนตรี, พล หมายถึง กลุ่มวิชาเอกพลศึกษา, สข หมายถึง กลุ่มวิชาเอกสุขศึกษา

8. นิสิตวิชาเอกพลศึกษาจัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญให้เกิดขึ้นจริงได้ในระดับปานกลาง 8 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 และ 9 ในระดับต่ำ 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1

9. นิสิตวิชาเอกสุขศึกษาจัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญให้เกิดขึ้นจริงได้ในระดับปานกลาง 8 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8 และ 9 ในระดับต่ำ 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 4

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบประสมการณ์ระหว่างความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นกับการจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ แสดงได้ดังตาราง 11 ทั้งนี้โดยใช้สัญลักษณ์ทางสถิติ ดังนี้

$\overline{X}_1$	แทน	ค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้น
$\overline{X}_2$	แทน	ค่าเฉลี่ยของการจัดให้เกิดขึ้นจริง
$\overline{d}$	แทน	ค่าความแตกต่างระหว่าง $\overline{X}_1$ กับ $\overline{X}_2$
S_d	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าความแตกต่าง
n	แทน	จำนวนคู่
t	แทน	ค่าสถิติที่ (t - value)
*	แทน	มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (หรือค่า $p < .05$)
df	แทน	ค่าชั้นแห่งความเป็นอิสระ (ในที่นี้ $df = n - 1$)

ตาราง 11 แสดงผลการเปรียบเทียบประสมการณ์ระหว่างการจัดให้เกิดขึ้นจริงกับความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นในระหว่างฝึกสอน

ตัวชี้วัด ที่	ค่า สถิติ	กลุ่มวิชาเอก*								
		ปถ ($n=32$)	คณ ($n=14$)	คม ($n=14$)	ชว ($n=19$)	ฟส ($n=19$)	ศป ($n=22$)	ดต ($n=35$)	พล ($n=13$)	สข ($n=10$)
1	$\overline{X}_1$	2.88	2.44	2.60	2.82	2.87	2.86	2.44	2.12	2.80
	$\overline{X}_2$	2.69	2.29	2.29	2.54	2.61	2.73	2.21	1.88	2.00
	$\overline{d}$	0.19	0.15	0.31	0.28	0.26	0.13	0.23	0.24	0.80
	S_d	.083	.076	.163	.114	.104	.105	.072	.133	.133
	t	12.58*	7.14*	7.11*	10.77*	10.83*	5.91*	19.17*	6.01*	18.61*
	df	31	13	13	18	18	21	34	12	9

* ปถ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกการประถมศึกษา, คณ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกคณิตศาสตร์, คม หมายถึง กลุ่มวิชาเอกเคมี
 ชว หมายถึง กลุ่มวิชาเอกชีววิทยา, ฟส หมายถึง กลุ่มวิชาเอกฟิสิกส์, ศป หมายถึง กลุ่มวิชาเอกศิลปะ
 ดต หมายถึง กลุ่มวิชาเอกดนตรี, พล หมายถึง กลุ่มวิชาเอกพลศึกษา, สข หมายถึง กลุ่มวิชาเอกสุขศึกษา

ตาราง 11 (ต่อ)

ตัวชี้วัด ที่	ค่า สถิติ	กลุ่มวิชาเอก*								
		ปถ (n=32)	คณ (n=14)	คม (n=14)	ชว (n=19)	ฟส (n=19)	ศป (n=22)	ดต (n=35)	พล (n=13)	สข (n=10)
2	$\overline{X}_1$	3.03	2.77	2.86	2.86	2.92	2.89	2.56	2.65	3.00
	$\overline{X}_2$	2.66	2.64	2.71	2.71	2.66	2.68	2.24	2.50	2.60
	$\overline{d}$	0.37	0.13	0.15	0.15	0.26	0.21	0.32	0.15	0.40
	S_d	.087	.083	.097	.118	.104	.063	.080	.144	.163
	t	5.51*	5.65*	5.55*	5.56*	9.63*	16.15*	22.86*	3.75*	3.07*
	df	31	13	13	18	18	21	34	12	9
3	$\overline{X}_1$	3.22	2.93	3.00	2.84	3.03	2.80	2.61	3.12	2.90
	$\overline{X}_2$	2.94	2.64	2.71	2.71	2.92	2.68	2.41	2.65	2.60
	$\overline{d}$	0.28	0.29	0.29	0.13	0.11	0.12	0.20	0.47	0.30
	S_d	.081	.095	.114	.053	.072	.107	.069	.137	.149
	t	18.67*	11.15*	9.06*	10.83*	6.88*	5.22*	17.09*	12.70*	6.82*
	df	31	13	13	18	18	21	34	12	9
4	$\overline{X}_1$	3.06	2.96	2.84	2.78	3.03	2.95	2.53	2.96	2.60
	$\overline{X}_2$	2.66	2.86	2.71	2.55	2.92	2.82	2.33	2.65	2.50
	$\overline{d}$	0.40	0.10	0.13	0.23	0.11	0.13	0.20	0.31	0.10
	S_d	.088	.096	.127	.110	.072	.105	.069	.166	.180
	t	5.50*	3.85*	3.71*	9.20*	6.88*	5.91*	17.09*	6.96*	1.73
	df	31	13	13	18	18	21	34	12	9
5	$\overline{X}_1$	3.09	2.98	2.86	2.68	3.03	2.99	2.53	2.81	2.90
	$\overline{X}_2$	2.97	2.93	2.50	2.24	2.97	2.91	2.47	2.35	2.70
	$\overline{d}$	0.12	0.05	0.36	0.44	0.06	0.08	0.06	0.46	0.20
	S_d	.074	.068	.097	.086	.093	.102	.057	.104	.133
	t	9.23*	2.63*	13.85*	4.41*	2.86*	3.64*	6.25*	15.97*	5.40*
	df	31	13	13	18	18	21	34	12	9

* ปถ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกการประถมศึกษา, คณ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกคณิตศาสตร์, คม หมายถึง กลุ่มวิชาเอกเคมี
 ชว หมายถึง กลุ่มวิชาเอกชีววิทยา, ฟส หมายถึง กลุ่มวิชาเอกฟิสิกส์, ศป หมายถึง กลุ่มวิชาเอกศิลปะ
 ดต หมายถึง กลุ่มวิชาเอกดนตรี, พล หมายถึง กลุ่มวิชาเอกพลศึกษา, สข หมายถึง กลุ่มวิชาเอกสุขศึกษา

ตาราง 11 (ต่อ)

ตัวชี้วัด ที่	ค่า สถิติ	กลุ่มวิชาเอก*								
		ปถ (n=32)	คณ (n=14)	คม (n=14)	ชว (n=19)	ฟส (n=19)	ศป (n=22)	ดต (n=35)	พล (n=13)	สข (n=10)
6	$\overline{X}_1$	2.81	2.91	2.86	2.87	3.03	2.80	2.89	2.65	2.60
	$\overline{X}_2$	2.47	2.86	2.71	2.29	2.71	2.59	2.53	2.58	2.50
	$\overline{d}$	0.34	0.05	0.15	0.58	0.31	0.21	0.36	0.07	0.10
	S_d	.085	.071	.143	.153	.116	.112	.089	.144	.180
	t	22.67*	2.63*	3.85*	16.67*	11.92*	8.75*	24.11*	1.75	1.72
	df	31	13	13	18	18	21	34	12	9
7	$\overline{X}_1$	3.16	3.01	2.94	2.84	3.03	2.88	2.67	2.93	3.00
	$\overline{X}_2$	2.88	2.93	2.86	2.66	2.71	2.77	2.56	2.73	2.60
	$\overline{d}$	0.28	0.08	0.08	0.18	0.32	0.11	0.11	0.20	0.40
	S_d	.081	.072	.114	.096	.110	.091	.068	.113	.163
	t	18.67*	4.00*	2.58*	6.81*	12.8*	5.78*	9.56*	6.45*	7.55*
	df	31	13	13	18	18	21	34	12	9
8	$\overline{X}_1$	3.28	3.07	3.09	2.91	3.29	2.89	2.93	2.88	2.90
	$\overline{X}_2$	3.03	2.93	3.00	2.87	3.13	2.73	2.84	2.73	2.70
	$\overline{d}$	0.25	0.14	0.09	0.04	0.16	0.16	0.09	0.15	0.20
	S_d	.090	.101	.114	.110	.086	.075	.055	.104	.133
	t	15.63*	5.00*	3.68*	1.60	8.42*	2.67*	10.01*	5.21*	4.65*
	df	31	13	13	18	18	21	34	12	9
9	$\overline{X}_1$	3.25	3.07	2.86	2.73	3.28	3.27	2.67	3.19	3.00
	$\overline{X}_2$	3.00	2.93	2.79	2.55	3.13	2.86	2.59	2.88	2.90
	$\overline{d}$	0.25	0.06	0.07	0.18	0.15	0.41	0.08	0.31	0.10
	S_d	.078	.097	.093	.093	.117	.098	.117	.140	.180
	t	5.57*	2.22*	2.80*	4.30*	5.56*	19.52*	4.04*	7.99*	1.72
	df	31	13	13	18	18	21	34	12	9

* ปถ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกการประถมศึกษา, คณ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกคณิตศาสตร์, คม หมายถึง กลุ่มวิชาเอกเคมี
 ชว หมายถึง กลุ่มวิชาเอกชีววิทยา, ฟส หมายถึง กลุ่มวิชาเอกฟิสิกส์, ศป หมายถึง กลุ่มวิชาเอกศิลปะ
 ดต หมายถึง กลุ่มวิชาเอกดนตรี, พล หมายถึง กลุ่มวิชาเอกพลศึกษา, สข หมายถึง กลุ่มวิชาเอกสุขศึกษา

จากตาราง 11 สรุปการเปรียบเทียบประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนตามตัว
ชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญระหว่างการจัดให้เกิดขึ้นจริงกับความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นในระหว่าง
ฝึกสอนได้ดังนี้

1. นิสิตวิชาเอกการประถมศึกษา จัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญ
ให้เกิดขึ้นจริงได้ต่ำกว่าความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้น 9 ตัวชี้วัด
2. นิสิตวิชาเอกคณิตศาสตร์ จัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญให้
เกิดขึ้นจริงได้ต่ำกว่าความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้น 9 ตัวชี้วัด
3. นิสิตวิชาเอกเคมี จัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญให้เกิดขึ้นจริง
ได้ต่ำกว่าความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้น 9 ตัวชี้วัด
4. นิสิตวิชาเอกชีววิทยา จัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญให้เกิดขึ้น
จริงได้ต่ำกว่าความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้น 8 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
และ 9 และพอๆ กัน 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ตัวชี้วัดที่ 8
5. นิสิตวิชาเอกฟิสิกส์ จัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญให้เกิดขึ้น
จริงได้ต่ำกว่าความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้น 9 ตัวชี้วัด
6. นิสิตวิชาเอกศิลปศึกษา จัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญให้
เกิดขึ้นจริงได้ต่ำกว่าความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้น 9 ตัวชี้วัด
7. นิสิตวิชาเอกดนตรี จัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญให้เกิดขึ้น
จริงได้ต่ำกว่าความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้น 9 ตัวชี้วัด
8. นิสิตวิชาเอกพลศึกษา จัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญให้เกิด
ขึ้นจริงได้ต่ำกว่าความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้น 8 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8
และ 9 และพอๆ กัน 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ตัวชี้วัดที่ 6
9. นิสิตวิชาเอกสุขศึกษา จัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญให้เกิด
ขึ้นจริงได้ต่ำกว่าความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้น 7 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1, 2, 3, 5, 7, 8
และ 9 และพอๆ กัน 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ตัวชี้วัดที่ 4 และ 6

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความสัมพันธ์พหุคูณระหว่างประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มต่าง ๆ กับการจัดให้เกิดขึ้นจริงระหว่างฝึกสอน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้แสดงได้ดังตาราง 12 ทั้งนี้โดยใช้สัญลักษณ์ทางสถิติดังนี้

n	แทน	จำนวนคน
X_1	แทน	ประสบการณ์ จากกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป
X_2	แทน	ประสบการณ์ จากกลุ่มวิชาหลักสูตรและการสอน
X_3	แทน	ประสบการณ์ จากกลุ่มวิชาการศึกษาอื่นๆ
X_4	แทน	ประสบการณ์ จากกลุ่มวิชาเอก – โท (ไม่รวมการสอนวิชาเอก – โท)
Y	แทน	ประสบการณ์ ที่จัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน
r	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย
$r_{x.x}$	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายใน
$r_{y.xn}$	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายนอก
R	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ

ตาราง 12 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์จากการเรียนรายวิชากลุ่มต่าง ๆ กับการจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน

ลำดับ ที่	วิชา* เอก	n	$r_{y.xn}$				$r_{x.x}$						R	R^2
			X_1	X_2	X_3	X_4	1.2	1.3	1.4	2.3	2.4	3.4		
1	ปถ	32	.967	.965	.957	.965	.957	.968	.976	.904	.937	.984	.985	.970
2	คณ	14	.907	.909	.985	.982	.994	.907	.875	.916	.873	.973	.990	.980
3	คม	14	.958	.956	.952	.976	.985	.978	.963	.978	.947	.939	.983	.966
4	ชว	19	.971	.954	.955	.953	.954	.949	.931	.956	.914	.881	.986	.973
5	ฟส	19	.987	.977	.944	.967	.985	.965	.989	.983	.992	.984	.993	.987
6	ศป	22	.990	.962	.969	.952	.966	.979	.954	.952	.969	.945	.990	.980
7	ดต	35	.970	.957	.979	.966	.967	.972	.963	.977	.942	.970	.983	.966
8	พล	13	.974	.979	.967	.978	.962	.984	.995	.963	.960	.984	.989	.978
9	สข	10	.918	.982	.960	.976	.918	.953	.915	.929	.978	.940	.991	.981

* ปถ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกการประถมศึกษา, คณ หมายถึง กลุ่มวิชาเอกคณิตศาสตร์, คม หมายถึง กลุ่มวิชาเอกเคมี
 ชว หมายถึง กลุ่มวิชาเอกชีววิทยา, ฟส หมายถึง กลุ่มวิชาเอกฟิสิกส์, ศป หมายถึง กลุ่มวิชาเอกศิลปะ
 ดต หมายถึง กลุ่มวิชาเอกดนตรี, พล หมายถึง กลุ่มวิชาเอกพลศึกษา, สข หมายถึง กลุ่มวิชาเอกสุขศึกษา

จากตาราง 12 สรุปผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มต่างๆ ทั้ง 4 กลุ่ม กับการจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอนได้ดังนี้

1. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายใน (r_{xx}) มีค่าสูงมากในทุกวิชาเอก โดยมีค่าไม่ต่ำกว่า .907

2. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายนอก ($r_{y.xn}$) มีค่าสูงมากในทุกวิชาเอกเช่นเดียวกับสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายใน (r_{xx}) โดยมีค่าไม่ต่ำกว่า .873

3. การมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในสูงมาก (ตามข้อ 1) แปลความหมายโดยอุปมาได้ว่า ประสบการณ์ในแต่ละกลุ่มวิชา มีความทับซ้อนกันเกือบสนิท เสมือนว่าทดแทนกันเองได้

4. จากธรรมชาติของข้อมูลตามข้อ 3 เป็นผลให้การเพิ่มค่าของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีน้อยมากแม้ว่าจะเพิ่มกลุ่มวิชาต่างๆ เข้าไปอีก เช่น เพิ่ม X_2 เมื่อมี X_4 อยู่แล้ว หรือเพิ่ม X_3 เมื่อมี X_4 , X_2 อยู่แล้ว ฯลฯ (ดูหัวข้อ 4.3 บทที่ 3 ประกอบ)

5. จากปรากฏการณ์ข้อ 1 – 4 เป็นผลให้ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างประสบการณ์ จากการเรียนรายวิชากลุ่มต่างๆ 4 กลุ่ม กับการจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน สำหรับนิสิตแต่ละวิชาเอกดังนี้

5.1 วิชาเอกการประถมศึกษา มีค่า .985 (อธิบายอุปมาเป็นเชิงพื้นที่ซ้อนทับได้ร้อยละ 97.00)

5.2 วิชาเอกคณิตศาสตร์ มีค่า .990 (อธิบายอุปมาเป็นเชิงพื้นที่ซ้อนทับได้ร้อยละ 98.00)

5.3 วิชาเอกเคมี มีค่า .983 (อธิบายอุปมาเป็นเชิงพื้นที่ซ้อนทับได้ร้อยละ 96.60)

5.4 วิชาเอกชีววิทยามีค่า .986 (อธิบายอุปมาเป็นเชิงพื้นที่ซ้อนทับได้ร้อยละ 97.30)

5.5 วิชาเอกฟิสิกส์ มีค่า .993 (อธิบายอุปมาเป็นเชิงพื้นที่ซ้อนทับได้ร้อยละ 98.70)

5.6 วิชาเอกศิลปศึกษามีค่า .990 (อธิบายอุปมาเป็นเชิงพื้นที่ซ้อนทับได้ร้อยละ 98.00)

5.7 วิชาเอกดนตรี มีค่า .983 (อธิบายอุปมาเป็นเชิงพื้นที่ซ้อนทับได้ร้อยละ 96.60)

5.8 วิชาเอกพลศึกษามีค่า .989 (อธิบายอุปมาเป็นเชิงพื้นที่ซ้อนทับได้ร้อยละ 97.80)

5.9 วิชาเอกสุขศึกษามีค่า .991 (อธิบายอุปมาเป็นเชิงพื้นที่ซ้อนทับได้ร้อยละ 98.10)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะมีหัวข้อหลัก 3 หัวข้อ คือ สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ ในส่วนสรุปจะกล่าวถึง ความมุ่งหมาย สมมติฐานการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัยโดยสังเขป ในส่วนอภิปรายผลจะอภิปรายตามลำดับความมุ่งหมายของการวิจัย และในส่วนของการข้อเสนอแนะจะแยกกล่าวเป็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

สรุป

1. ความมุ่งหมาย

1.1 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนิสิตฝึกสอน

1.1.1 ประสิทธิภาพที่ได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มต่างๆก่อนออกฝึกสอน

1.1.2 ความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นในระหว่างฝึกสอน

1.1.3 การจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน

1.2 เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลระหว่างความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นกับการจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน

1.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์พหุคูณระหว่างประสิทธิผลที่ได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มต่างๆ กับการจัดให้เกิดขึ้นจริงระหว่างฝึกสอน

2. สมมติฐานการวิจัย

2.1 นิสิตฝึกสอนมีระดับประสิทธิผลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 กรณี คือ

2.1.1 ประสิทธิภาพที่ได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มต่างๆก่อนออกฝึกสอน

2.1.2 ความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นในระหว่างฝึกสอน

2.1.3 การจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน

2.2 ระดับความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นในระหว่างฝึกสอนสูงกว่าการจัดให้เกิดขึ้นจริง

2.3 มีความสัมพันธ์พหุคูณระหว่างประสิทธิผลที่ได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มต่างๆกับการจัดให้เกิดขึ้นจริงระหว่างฝึกสอน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้กลุ่มบุคคลเป็นแหล่งข้อมูล 9 กลุ่ม จาก 9 วิชาเอก (ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2547) รวม 178 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามโดยมีเกณฑ์การประเมิน แบบรูปรีด 5 ระดับที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีการตรวจสอบคุณภาพเกี่ยวกับความเที่ยงตรง (ค่าดัชนีความสอดคล้อง .67 – 1.00) และความเชื่อมั่น (0.73) ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูล

3.3 การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยให้กลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลในลักษณะประเมินตนเองในแบบประเมินคนละ 2 ครั้ง ได้แบบประเมินครบถ้วน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการทางสถิติตอบคำถามการวิจัยตามความมุ่งหมาย แต่ละข้อ ดังนี้

3.4.1 การศึกษาระดับประสมการณื คำนวณค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำค่าเฉลี่ยมาจัดเป็นระดับสูง, ปานกลาง และต่ำ

3.4.2 การเปรียบเทียบประสมการณื กระทำโดยการทดสอบค่าที และ (วิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นรายตัวชี้วัด) โดยใช้ระดับ .05 เป็นระดับนัยสำคัญในการทดสอบ สมมติฐานทางสถิติ

3.4.3 การศึกษาความสัมพันธ์ กระทำโดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันโปรดักท์โมเมนต์ คำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ และคำนวณค่า R^2 เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ (ประสมการณืก่อนออกฝึกสอน) กับตัวแปรเกณฑ์ (การปฏิบัติงานจริงในระหว่างฝึกสอน)

4. ผลการวิจัย

4.1 การศึกษาระดับประสมการณืเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนิสิตฝึกสอน พบว่า

4.1.1 ระดับประสมการณืตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่นิสิตได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มหลักสูตรและการสอน กลุ่มวิชาการศึกษาอื่นๆ และกลุ่มวิชาเอก – โท ก่อนออกฝึกสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางในทุกวิชาเอก

4.1.2 ระดับความเป็นไปได้ที่นิสิตจะจัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญที่จะให้มีขึ้นในระหว่างฝึกสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางในทุกวิชาเอก

4.1.3 ระดับการจัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่นิสิตจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางในทุกวิชาเอก

4.2 การเปรียบเทียบประสบการณ์ระหว่างความเป็นไปได้ ที่จะจัดให้มีขึ้นกับการ จัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน พบว่า นิสิตในทุกวิชาเอกจัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัด ผู้เรียนเป็นสำคัญให้เกิดขึ้นจริงโดยภาพรวมต่ำกว่าความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้น

4.3 การศึกษาความสัมพันธ์พหุคูณ ระหว่างประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียน รายวิชากลุ่มต่างๆ ทั้ง 4 กลุ่มกับการจัดให้เกิดขึ้นจริงระหว่างฝึกสอน พบว่า มีค่าความสัมพันธ์ สูงมากในทุกวิชาเอก

การอภิปรายผล

1. การศึกษาระดับประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญของนิสิตฝึกสอน

1.1 ระดับประสบการณ์ตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่นิสิตได้รับการเรียน รายวิชากลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มหลักสูตรและการสอน กลุ่มการศึกษาอื่นๆ และกลุ่มวิชาเอก – โทก่อนออกฝึกสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางในทุกวิชาเอก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน การวิจัย ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะการสอนแบบปกติหรือธรรมดาที่ใช้กับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ หรือ ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาก็ คือ การบรรยาย (สมคิด อิศระวัฒน์. 2543 : 135; อ้างใน ญญูพงษ์ เจริญพิทย์. 2546 : 10 – 11) ซึ่งเป็นที่นิยมกันโดยทั่วไป เนื่องจากได้เนื้อหาตามวัตถุประสงค์ และสามารถนำเสนอได้อย่างเป็นระบบได้เนื้อหาสาระมากแม้จะใช้เวลาสั้นๆ ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเตรียมตัวมาก่อนเรียน จัดห้องเรียนและสถานที่ให้เหมาะสมได้โดยง่าย และใช้ได้กับผู้เรียน เป็นจำนวนมากในคราวเดียวกัน ดังข้อค้นพบของ ญญูพงษ์ เจริญพิทย์ (2546 : 11 – 13) ที่ว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปฏิบัติบ่อยครั้งและเด่นมาก ได้แก่ การบรรยาย/อธิบาย ร้อยละ 100 การอภิปราย/ซักถาม ร้อย ละ 90.90 ในขณะที่กิจกรรมการสอนที่คาดว่าผู้เรียนพึงประสงค์มีความแตกต่างออกไปอย่าง ชัดเจน โดยเฉพาะการบรรยาย/อธิบาย มีค่าร้อยละเพียง 26.67 ทั้งนี้เพราะการสอนแบบ บรรยาย/อธิบายมีข้อจำกัด คือ เป็นการสื่อสารทางเดียว เป็นวิธีการที่ไม่ให้ความสำคัญแก่ความ แตกต่างระหว่างบุคคล เปลี่ยนแปลงความรู้ความเข้าใจในระดับสูง และพฤติกรรมด้านทักษะ และเจตคติได้ยาก ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้น้อยกว่าการเรียนรู้จากตนเองและกลุ่มเพื่อน อีกทั้ง คุณภาพ และประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้สอนเป็นสำคัญ (บุญเลิศ ไพรินทร์. 2538 : 46 – 47, สมคิด อิศระวัฒน์. 2543 : 45, และลอว์สัน (Lawson) 1988 : 92 – 93 อ้าง ใน ญญูพงษ์ เจริญพิทย์. 2546 : 10 – 11) การจัดการเรียนการสอนดังกล่าว จึงไม่เอื้อต่อการ ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนเท่าที่ควร ไม่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และตัวชี้วัด “ผู้เรียนสำคัญที่สุด” ทั้ง 9 ตัวชี้วัดที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ ได้ทำกิจกรรมอย่าง หลากหลาย ได้ฝึกสร้างจินตนาการ และการมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างมีความสุข ฯลฯ

เช่นเดียวกับที่ จรัส สุวรรณเวลา (2545 : 4 – 7) ได้กล่าวถึงปัญหาการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาไว้ว่า อุดมศึกษาสร้างปัญญาไม่ลึกคงดีแต่เพียงการท่องจำจากการถ่ายทอด..... อุดมศึกษาไทยยังขาดการสร้างความสามารถในการสังเคราะห์ และการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับ เกลิมเผ่า อจลันท์และคณะ (2547 : 41) ที่เสนอจุดอ่อนของอุดมศึกษาไทยไว้ว่า อุดมศึกษาไทยประสบปัญหาวิกฤตด้านคุณภาพ จากการจัดการเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหาวิชามากกว่าการสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับทบวงมหาวิทยาลัย (2543 : 9 – 10) ที่เน้นว่าอุดมศึกษาไทยประสบวิกฤตทั้งด้านคุณภาพและประสิทธิภาพ ทั้งคุณภาพของหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ขาดแคลนอาจารย์ และขาดการวิจัยอย่างจริงจังรวมทั้งสอดคล้องกับทิพย์วรรณ หันหาบุญ (2544) ที่ว่าสภาพแวดล้อมทางวิชาการของการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับไม่สูงกว่าเกณฑ์ ซึ่งแนวทางในการปฏิรูปการเรียนการสอนและการวิจัยนั้น เกลิมเผ่า อจลันท์ และคณะ (2547 : 81 – 82) ได้เสนอให้ปฏิรูปการเรียนการสอน หลักสูตรให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาสร้างสรรค์นวัตกรรม และใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนสามารถสร้างงาน ปรับตัวในโลกของงาน พึ่งพาตนเอง และเป็นประโยชน์ต่อสังคม ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าการสอนแบบบรรยาย/อธิบายที่นิยมใช้กันในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีทั้งข้อดี และข้อจำกัดนั้นเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับที่ค่อนข้างต่ำ แต่ขณะเดียวกันผู้สอนก็คงใช้วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ในรูปแบบอื่นผสมผสานกันด้วย เช่น การมอบหมายงานบุคคลให้ทำนอกห้องเรียน การใช้สื่อสื่อดิจิทัลประกอบ และการให้ผู้เรียนทำกิจกรรมกลุ่มแบบมีโครงสร้างการจัดการคิดเป็นร้อยละ 90.90, 87.87 และ 72.72 ตามลำดับ ดังการสำรวจของ ญัฐพงษ์ เจริญพิทย์ (2546 : 11-13) ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวมีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่บ้างจึงทำให้ประสบการณ์ฯ ที่นิสิตได้รับ ไม่อยู่ในระดับต่ำจนเกินไปแต่ก็ไม่ถึงกับสูง ดังนั้นระดับประสบการณ์ตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญที่นิสิตได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มต่างๆ ทั้ง 4 กลุ่มรายวิชาก่อนออกฝึกสอนโดยภาพรวมจึงอยู่ในระดับปานกลางในทุกวิชาเอก

1.2 ระดับความเป็นไปได้ ที่นิสิตจะจัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญที่จะให้มีขึ้น ในระหว่างฝึกสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางในทุกวิชาเอก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยน่าจะเป็นเพราะว่า นิสิตได้รับประสบการณ์ตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญจากการเรียนรายวิชากลุ่มต่างๆ ทั้ง 4 กลุ่ม ซึ่งได้แก่ กลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มหลักสูตรและการสอน กลุ่มการศึกษาอื่นๆ และกลุ่มวิชาเอก – โทก่อนออกฝึกสอน อยู่ในระดับปานกลางในทุกวิชาเอก ซึ่งน่าจะเป็นผลจากการสอนที่เน้นการบรรยายอันเป็นที่นิยมกันโดยทั่วไปในระดับอุดมศึกษา (สมคิด อัสระวัฒน์. 2543 : 135 อ้างใน ญัฐพงษ์ เจริญพิทย์. 2546 : 10 – 11) ทำให้ขาดความสามารถในการสังเคราะห์ และการมีความคิดสร้างสรรค์ (จรัส สุวรรณเวลา. 2545 : 4 – 7) ส่งผลให้นิสิตเกิดความไม่แน่ใจ ไม่เชื่อมั่นในตนเองว่าจะสามารถจัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนสำคัญได้ในระดับสูง สอดคล้องกับ พนาลัย อยู่สำราญ

(2534) ที่ว่าปริมาณความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมทางการสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ในการเรียนมีความสัมพันธ์กับการยอมรับนวัตกรรมทางการสอนดังนั้นหากครูผู้สอนในระดับอุดมศึกษา จัดนวัตกรรมทางการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้นิสิติก่อนออกฝึกสอนในระดับสูง นิสิติย่อมได้รับประสบการณ์และเกิดการยอมรับในระดับสูง แต่จากข้อค้นพบในข้อ 1.1 ที่ว่า นิสิติได้รับประสบการณ์ตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญจากการเรียนรายวิชากลุ่มต่างๆ ทั้ง 4 กลุ่ม ก่อนออกฝึกสอนอยู่ในระดับปานกลาง ทำให้นิสิติมองภาพในอนาคตว่าระดับความเป็นไปได้ที่จะ จัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญที่จะให้มีขึ้นในระหว่างฝึกสอนน่าจะอยู่ในระดับ ปานกลาง เช่นเดียวกัน

1.3 ระดับการจัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่นิสิติจัดให้ เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางในทุกวิชาเอก ซึ่งสอดคล้องกับ สมมติฐานการวิจัย น่าจะเป็นเพราะว่า นิสิติได้รับประสบการณ์ตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญจาก การเรียนรายวิชากลุ่มต่างๆ ทั้ง 4 กลุ่มก่อนออกฝึกสอนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งน่าจะเป็นผล จากการสอนที่เน้นการบรรยายอันเป็นที่นิยมกันโดยทั่วไปในระดับอุดมศึกษา (สมคิด อิศระวัฒน์. 2543 : 135 อ้างใน ญฐพงษ์ เจริญพิทย์. 2546 : 10 – 11) สอดคล้องกับ แนช (Nash. 1997) ที่พบว่า รายวิชาที่นักเรียนเรียนรู้ในเชิงทฤษฎีส่งผลน้อยมากในการนำไปประยุกต์ใช้ในการ จัดการเรียนการสอนจริงในชั้นเรียน และในการสอนจริงต้องชวนขยายแก้ปัญหาในเรื่องสื่อ และ แหล่งเรียนรู้เป็นอย่างมากสอดคล้องกับครุฑา สุทธินันท์ ปรัชญาพฤทธิ ภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เห็นว่า การสอนมุ่งให้รู้ทฤษฎีเป็นส่วนใหญ่ สอนตามตำรา ไม่ใช้ประโยชน์ ของความจริงเป็นตัวยึด สอนโดยไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเมื่อไรจะได้ใช้ความรู้ที่เรียนมา ทำให้ ลดคุณค่า และความหมายของการเรียนไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 6) และสอดคล้องกับข้อค้นพบของกองการศึกษาสงเคราะห์ (2544 : 66 – 67) ที่ว่าสภาพการ จัดการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์กับสิ่งอำนวยความสะดวกภายในโรงเรียน ซึ่งนักเรียน ต้องการที่จะมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายพร้อมที่จะให้นักเรียนศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ เพิ่มเติมด้วยตนเองเมื่อเป็นเช่นนี้ทำให้นิสิติไม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาอบรมก่อน ออกฝึกสอนไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับ “ผู้เรียนสำคัญที่สุด” ได้เท่าที่ควรสอดคล้องกับข้อ ค้นพบของ สมจิต สวธนไพบูลย์ และคณะ (2546 : 470 – 471) ที่ว่าครูยังมีบทบาทเป็นผู้ กำหนดการจัดการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่เริ่มตั้งแต่การวางแผนการสอน การดำเนินการสอน และการวัดผลประเมินผล นักเรียนมีส่วนร่วมน้อยเพราะครูมีบทบาทมาก และเป็นผู้กำหนด รายละเอียดต่างๆ ขณะเดียวกันนักเรียนก็มีปัญหาในหลายๆ ด้าน เช่น ขาดทักษะการอ่าน การ เขียน ขาดแรงจูงใจใฝ่รู้แห่งตน ขาดความพยายามที่จะทำงานให้ดีที่สุด ขาดทักษะการคิด การ วิเคราะห์ การแก้ปัญหา การแสดงออก หรือการทำกิจกรรมต่างๆ ทำให้การจัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญที่นิสิติจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับปานกลางในทุกวิชาเอก

2. การเปรียบเทียบประสบการณ์ระหว่างความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นกับการจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน

การเปรียบเทียบประสบการณ์ระหว่างความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นกับการจัดให้เกิดขึ้นจริงในระหว่างฝึกสอน พบว่า นิสิตจัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญให้เกิดขึ้นจริงโดยภาพรวมต่ำกว่า ความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นในทุกวิชาเอก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย น่าจะเป็นเพราะว่า นิสิตที่มาเรียนครูส่วนใหญ่ขาดแรงจูงใจในการมาเรียนวิชาชีพครูดังคำกล่าวที่ว่า “คนที่เรียนครูมักเป็นคนที่ไปไหนไม่ได้แล้วจึงมาเรียนครู” (รุ่ง แก้วแดง. 2549 : ออนไลน์) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 5) ที่เน้นว่าปัจจุบันเกิดวิกฤติในวิชาชีพครู คนเก่ง คนดี ไม่เลือกเรียนครู หลักสูตร และสถาบันผลิตครูไม่สามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนได้ คุณภาพบัณฑิตครูลดลง จึงเป็นไปไม่ได้ที่ว่านิสิตจัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญให้เกิดขึ้นจริงในขณะฝึกสอนโดยภาพรวม ต่ำกว่า ความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นในทุกวิชาเอก ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบที่ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการที่ผ่านมานักศึกษาฝึกหัดครู สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ในการฝึกสอน (Kimmel. 1965) คะแนนเฉลี่ยสะสมมีความสัมพันธ์กับผลการฝึกสอน (Bruno. 1970) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนส่งผลต่อสมรรถภาพด้านการสอน (บัญญัติ ชำนาญกิจ. 2534) และผลการเรียนรายวิชาการศึกษารวมทุกวิชาตลอดหลักสูตรส่งผลต่อคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษา (ศักดิ์ไทยสุรกิจบวร. 2536) ขณะเดียวกันการขาดแรงจูงใจในการมาเรียนวิชาชีพครูยังส่งผลต่อเจตคติต่ออาชีพครู ซึ่งเจตคติต่ออาชีพครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (วาโรเพ็งสวัสดิ์. 2543 : 112) เจตคติต่ออาชีพครูส่งผลต่อสมรรถภาพด้านการสอน (บัญญัติ ชำนาญกิจ. 2534) เจตคติต่ออาชีพครูเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (สมบัติ ภู่นวล. 2535) และการมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครูสูงจะประสบปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในระดับน้อย (ชวนชัย เอื้อสาธุชน. 2537) การที่นิสิตได้รับประสบการณ์ตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญจากการเรียนรายวิชากลุ่มต่างๆ ทั้ง 4 รายวิชาก่อนออกฝึกสอน ในระดับปานกลาง (ผลการวิจัยข้อ 1.1) และอาจขาดแรงจูงใจในการมาเรียนวิชาชีพครูซึ่งมีแนวโน้มส่งผลต่อการมีเจตคติต่ออาชีพครูต่ำ ย่อมทำให้เกิดปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพไม่น้อย สอดคล้องกับปัญหาจากการฝึกปฏิบัติการสอน จากการรวบรวมบันทึกประจำวันสำหรับการฝึกสอน (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2546 : 12 – 13) ที่ว่า ในขณะที่ทำการสอนนิสิตมักมีอาการประหม่า ตื่นเต้น ทำให้ไม่สามารถคุมชั้นได้ดี มีปัญหาในการนำเสนอ การจัดกระบวนการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเบื่อหน่าย และบางครั้งไม่สามารถตอบคำถามของนักเรียนได้ นอกจากนี้ยังพบปัญหาที่เกิดจากผู้เรียนด้วยว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ค่อยตั้งใจเรียน ความสนใจมีเพียงสั้นๆ ขาดสมาธิในการเรียนมักคุย และส่งเสียงดัง ขาดความรับผิดชอบ ไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ไม่พร้อมในการเรียน รวมไปถึงปัญหาด้านสถานที่เรียน และอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสม ไม่เพียงพอ ซึ่งล้วนแต่เป็นปัจจัยทำให้นิสิตจัดการ

เรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญให้เกิดขึ้นจริงโดยภาพรวม ต่ำกว่า ความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้น ในทุกวิชาเอก อีกทั้งความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้นเป็นเรื่องของอนาคต เป็นความคาดหวังที่ยังไม่ได้เกิดขึ้นจริง นิสิตยังมองไม่เห็นปัญหาที่จะเกิดในขณะทำการฝึกสอน ย่อมคาดหวังสูงกว่าความเป็นจริง แต่เมื่อได้ลงมือปฏิบัติการฝึกสอน รวมทั้งปัจจัยอื่นๆ ดังได้กล่าวแล้วข้างต้นย่อมส่งผลให้นิสิตจัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่เกิดขึ้นจริงต่ำกว่าความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีขึ้น

3. การศึกษาความสัมพันธ์พหุคุณระหว่างประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชากลุ่มต่างๆ ทั้ง 4 กลุ่มกับการจัดให้เกิดขึ้นจริงระหว่างฝึกสอน

การศึกษาความสัมพันธ์พหุคุณระหว่างประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรายวิชา กลุ่มต่างๆ ทั้ง 4 กลุ่มกับการจัดให้เกิดขึ้นจริงระหว่างฝึกสอน พบว่า มีค่าความสัมพันธ์สูงมาก ในทุกวิชาเอก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย น่าจะเป็นเพราะว่าครูผู้สอนจะมีบทบาทโดยตรงต่อการถ่ายทอดประสบการณ์การรับรู้และการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะการมีแบบอย่างหรือแบบฉบับ (Modelling) เป็นลักษณะอย่างหนึ่งของกระบวนการกล่อมเกลாதงสังคม (Socialization) ซึ่งเกิดขึ้นโดยกระบวนการเรียนรู้ (ดวงเด่นดอกคอม. 2549 : ออนไลน์) ผู้เรียนย่อมซึมซับรูปแบบและวิธีการที่ครูกระทำเป็นแบบอย่าง ดังนั้นหากครูผู้สอนจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้แก่นิสิตก่อนออกฝึกสอนอยู่ในระดับใด นิสิตย่อมได้รับประสบการณ์ในระดับนั้นและย่อมส่งผลต่อการถ่ายทอดประสบการณ์นั้นต่อผู้อื่นในระดับเดียวกัน ดังข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ว่า นิสิตได้รับประสบการณ์ตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญจากการเรียนรายวิชาต่างๆ 4 รายวิชาก่อนออกฝึกสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ผลการวิจัยข้อ 1.1) และนิสิตจัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดผู้เรียนเป็นสำคัญโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางในทุกวิชาเอก (ผลการวิจัยข้อ 1.3) ทั้งนี้เพราะครูเป็นบุคคลที่มีบทบาทและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาของประเทศ (รุ่ง แก้วแดง. 2549 : ออนไลน์) อีกทั้งสัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับผู้เรียนย่อมมีผลต่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพด้วยดังที่ นลินี บำเรอราช และวิมลรัตน์ จตุรานนท์ (2545 : 23 – 24) กล่าวถึงตัวแปรด้านกระบวนการ ซึ่งหมายถึงคุณลักษณะของพฤติกรรมการสอนของครู พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน และคุณลักษณะของงานและกิจกรรมในชั้นเรียนว่าส่งผลถึงความสำเร็จในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน จึงกล่าวได้ว่าครูและผู้เรียนมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน นั่นหมายความว่า ครูผู้สอนสอนเช่นไรผู้เรียนย่อมได้รับประสบการณ์เช่นนั้น และประสบการณ์เช่นนั้นของผู้เรียนย่อมถ่ายทอดไปสู่ผู้อื่นในลักษณะเดียวกัน จึงทำให้ประสบการณ์ที่นิสิตได้รับจากการเรียนรายวิชาต่างๆ ทั้ง 4 กลุ่มก่อนออกฝึกสอนกับการจัดให้เกิดขึ้นจริงมีค่าความสัมพันธ์สูงมากในทุกวิชาเอก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ควรให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักนิยมผู้เรียนเป็นสำคัญให้มากยิ่งขึ้นในทุกขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร และการสอนตามหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต

1.2 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ควรจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลากรสายผู้สอนของกลุ่มวิชาต่างๆ ให้สามารถจัดการเรียนการสอนตามหลักนิยมผู้เรียนเป็นสำคัญให้สม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพ เช่น การประชุมพิเศษบุคลากรใหม่ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากร และการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เป็นต้น

1.3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ควรประสานงานกับโรงเรียนฝึกสอนเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างบุคลากรที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานจริงในการจัดประสบการณ์ระหว่างฝึกสอนให้แก่นิสิตฝึกสอน

1.4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และโรงเรียนฝึกสอน ควรกระตุ้นส่งเสริม และจัดปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษาให้เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน ตามหลักนิยมผู้เรียนเป็นสำคัญให้แก่นิสิตฝึกสอนให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

1.5 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ควรจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อเป็นหน่วยงานกลางในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนตามแนวดังกล่าว

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยในทำนองนี้อีก โดยนำวิธีวิทยาการวิจัยเชิงมานุษยวิทยา มาประยุกต์ใช้

2.2 ควรศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้ของนิสิตในเชิงพัฒนาการ ตามช่วงเวลาของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต เช่น ทุกช่วงปีการศึกษา หรือทุกภาคเรียน เป็นต้น และให้ข้อมูลป้อนกลับแก่นิสิตเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาตนเอง

2.3 ควรศึกษาในเชิงเปรียบเทียบประสบการณ์การเรียนรู้ ตามตัวแปรอิสระที่เหมาะสม เช่น แรงจูงใจในการประกอบอาชีพครู ความคาดหวังในการประกอบอาชีพครู วิชาเอก เพศ และผลการเรียน เป็นต้น

2.4 ควรศึกษาในเชิงพยากรณ์ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่สัมพันธ์กับความสำเร็จ ของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). การศึกษาสภาพและความต้องการในการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ของโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา. เอกสารการประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 10 วันที่ 18 – 19 กันยายน 2546 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- (2549). สาร พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี. ในบันทึก สพฐ. 2549. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- จรัส สุวรรณเวลา. (2545). อุดมศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉลิมเผ่า อจละนันท์ และคณะ. (2547). ความพร้อมและความคาดหวังของประชาชนต่อการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชวนชัย เอื้อสาธุน. (2537). รายงานการวิจัย เรื่อง ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาวิทยาลัยครูอุบลราชธานี. อุบลราชธานี : วิทยาลัยครูอุบลราชธานี.
- ณัฐพงษ์ เจริญพิทย์. (2546). การศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้ตามตัวบ่งชี้ผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาในชั้นเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษที่ได้รับการสอนในรายวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการสอนด้วยการสอนแบบสามมัญต่อเนืองด้วยแบบกลุ่มเหย้า – เยือน. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเด่นดอกคอม. (2549). สมจศ. 528 พื้นฐานเชิงประจักษ์ทางจริยศาสตร์. (ออนไลน์). [http://daungden.com/Ethical Lecture/ 528-6.html](http://daungden.com/Ethical%20Lecture/528-6.html) วันที่สืบค้น 10 มกราคม 2549.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. (2543). วิสัยทัศน์การพัฒนาอุดมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549). กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ทัศนีย์ ตรีธาร. (2543). ความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรอุตสาหกรรมศาสตรบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทิพย์วรรณ หันหาบุญ. (2544). สภาพแวดล้อมทางวิชาการของการจัดการศึกษาในหลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต คณะทรัพยากรชีวภาพและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ตามความคิดเห็นของอาจารย์ นักศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษา. ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ทิตนา แคมมณี และชนาธิป พรกุล. (2547). กระบวนการเรียนรู้ : หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา.
กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2545). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นริศว์ ปราบมย์. (2548). รายงานการวิจัย เรื่อง การพัฒนาบทบาทการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการ
จัดการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษา. เอกสารการประชุมทางวิชาการ การวิจัยทาง
การศึกษา ครั้งที่ 11 วันที่ 26 – 27 สิงหาคม 2548 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์. กรุงเทพฯ
: กระทรวงศึกษาธิการ
- นลินี บำเรอราช และวิมลรัตน์ จตุรานนท์. (2545). การวิเคราะห์องค์ประกอบการประเมินผลการ
ฝึกสอนของนิสิตฝึกสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี : ภาควิชาหลักสูตร
และการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นลินี บำเรอราช และสุนทร บำเรอราช. (2542). การศึกษาพฤติกรรมการสอนของนิสิตฝึกสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นันทกา วรวัสส์. (2547). ปัญหาการเรียนของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ ระดับปริญญาตรี สถาบัน
เทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ. สารนิพนธ์ กศ.ม. (เศรษฐศาสตร์
การศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นารี รมย์นุกุล. (2547). ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับ
ปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยศรีปทุม. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บัญญัติ ชำนาญกิจ. (2534). การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรด้านการฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพกับสมรรถภาพด้านการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
ในวิทยาลัยครู. วितานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2530). การประเมินโครงการฝึกสอนและฝึกงานของมหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ มหาสารคาม ปีการศึกษา 2529. มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ประยูร ผ่องอำไพ. (2544). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูประจำกลุ่ม
การศึกษานอกโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ประหยัด แสงวิชัย. (2544). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมและค่านิยมทางวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้แบบมีครูเป็นผู้ประเมินผลกับแบบนักเรียนเป็นผู้ประเมินผลตนเอง. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พนาลัย อยู่สำราญ. (2534). ตัวแปรทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับนวัตกรรมทางการสอนของครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในเขตการศึกษา 1. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรขุติ อาชาวำรุง และคณะ. (2543). แนวทางการปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารจัดการอุดมศึกษา : รูปแบบการจัดกลุ่มอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับศักยภาพปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรศรี บุญรอด. (2545). การพัฒนาชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เรื่อง ปริมาตรและพื้นที่ผิว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ภิราช รัตนันต์. (2546). ทักษะที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี) ของนิสิตภาคสมทบ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มณี ช้างเผือก. (2538). การจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปในหลักสูตรปริญญาตรีของสถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ตามทัศนะของอาจารย์และนักศึกษา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2546). คู่มือประสบการณ์วิชาชีพ (ศษ 463) หลักสูตรการศึกษาบัณฑิตและประกาศนียบัตรวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2548). เอกสารสรุปผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รจนา รัตนนิคม. (2544). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นมาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (คณิตศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- รุ่ง แก้วแดง. (2549). ภาพอนาคตของครูไทย. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.drrung.com/article/pagearticles17html>. วันที่สืบค้น 5 มกราคม 2549.
- ละออ การณະวนิช. (2512). สภาพการฝึกสอนของนิสิต สาขาประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2511. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2543). การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. สกลนคร : สถาบันราชภัฏสกลนคร.
- วีณา วโรตมะวิชัย. (2547). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมในการสอนจุดภาคและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนของนักศึกษา สาขาวิชาประถมศึกษา. เชียงใหม่ : ภาควิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2536). รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักศึกษาครู. สกลนคร : คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสกลนคร.
- สมจิต สวณไพบุลย์ และคณะ. (2546). รายงานการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยกิจกรรมหลากหลาย. เอกสารการประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 วันที่ 26 – 27 สิงหาคม 2548 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมบุญ ภู่นวล. (2535). รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษารูปแบบของผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. พระนครศรีอยุธยา : สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ. (2537). การวิเคราะห์องค์ประกอบที่เหมาะสมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสายงานการสอน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู.
- สมาน แก้วคำไสย์. (2545). บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. ปริญญาโท กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- , (2542, ตุลาคม). “ครูแห่งชาติ” วารสารเส้นทางปฏิรูปการศึกษาไทย. 1(14) : 2.
- , (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- , (2545). ตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). หมายเหตุการศึกษาไทย : รวมข้อเขียน สปศ. และบทความคัดสรรว่าด้วยการปฏิรูปการศึกษา 2543 – 2545 เล่ม 1. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.

- สำเนา บุญศรีแก้ว. (2532). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยระหว่าง
การสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางกับผู้สอนเป็นศูนย์กลาง. ปรินทิเนียนท์ กศ.ม.
(ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุบิน ณ อัมพร. (2545). สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของ
ครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครนายก.
ปรินทิเนียนท์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อภิญา เหมระ. (2544). การจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เน้นผู้เรียนเป็น
ศูนย์กลางของครูธุรกิจ สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5. ปรินทิเนียนท์ กศ.ม.
(ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Bruno, Angela R. (1970, April). "Predictive Relationships of Twenty – two Selected Measures
with Success in Elementary Student Teaching," *Dissertation Abstracts International*.
31 : 600 – A.
- Kimmel, Parge Butter. (1965, April). "Characteristics of Student Teachers as Correlate of
Success in Student Teaching," *Dissertation Abstracts International*. 10 : 5765;
A – 5766A.
- Nash, Joyce Ann. (1997). *High School English Teachers' Beliefs and Behaviors Regarding
Their Practice and Perceived Impacts on Student Performance*. University of
Michigan. Pub No : 9722047 p.155.
- Stewart, Mendel Harold. (1984). *A Study of the Performance and Skills of Clemson
University Student Teachers during Practice Teaching*. (South Carolina). University
of South Carolina. Pub No : 8427763. p. 107.